

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง

นางเนรัญชรา ไชยยา

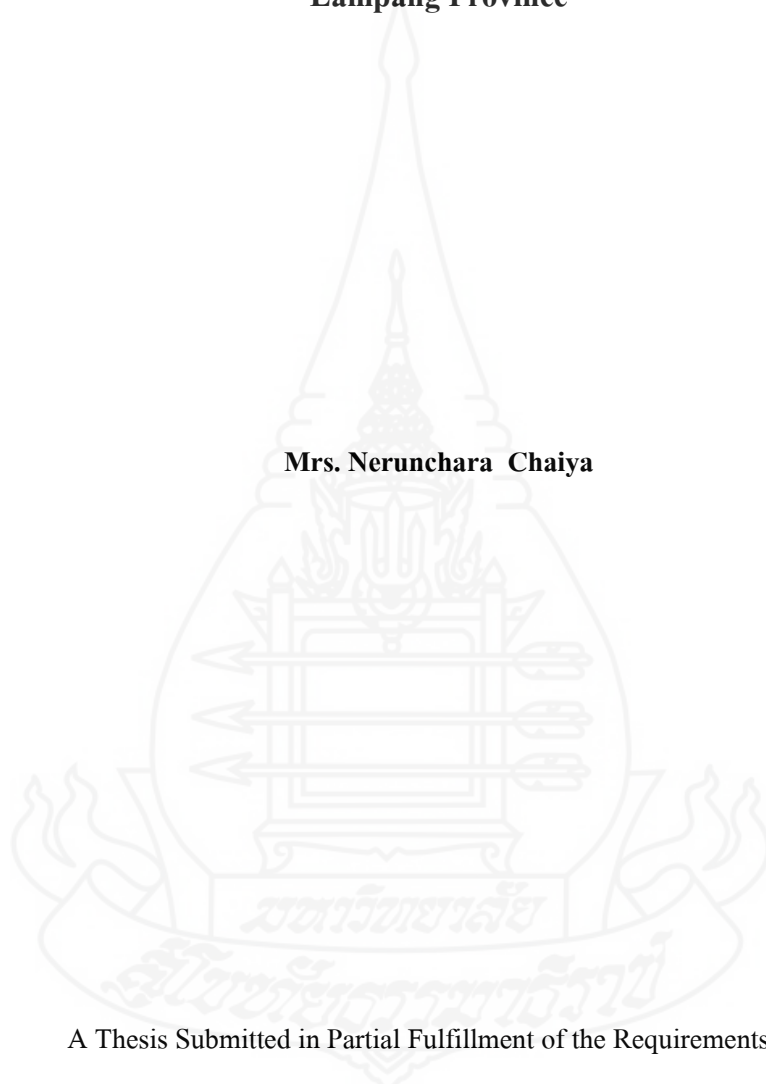

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกการพัฒนาครอบครัวและสังคม สาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2559

**The Factors Related to Bullying Behaviors of Secondary School Students in
Lampang Province**

Mrs. Nerunchara Chaiya

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Arts in Family and Social Development

School of Human Ecology

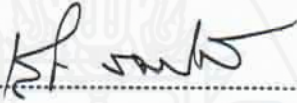
Sukhothai Thammathirat Open University

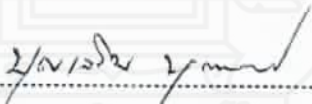
2016

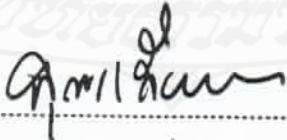
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น ในจังหวัดลำปาง
ชื่อและนามสกุล นางเนรัญชรา ไชยยา
วิชาเอก การพัฒนาครอบครัวและสังคม
สาขาวิชา มนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเสริม หุตะแพทย์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพร เตียนสลาย

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2559

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์เล็ก สมบัติ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเสริม หุตะแพทย์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพร เตียนสลาย)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมคิด พรหมจู้)

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
ในจังหวัดลำปาง

ผู้วิจัย นางเนริฐชรา ไชยยา รหัสนักศึกษา 2557000235 **ปริญญา** ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนา
ครอบครัวและสังคม) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเสริม หุตะแพทย์ (2) รองศาสตราจารย์
ดร.สุรพร เลี่ยนสลาข **ปีการศึกษา** 2559

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง และ 2) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง โดยศึกษาข้อมูลจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ปีการศึกษา 2559 ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 8 โรงเรียน มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับรูปแบบที่นักเรียนได้รับการเลี้ยงดู ความสัมพันธ์ในครอบครัวในด้านการใช้เวลาและการแก้ไขปัญหา จำนวนเพื่อน ลักษณะเพื่อนของนักเรียนมีอิทธิพลกับพฤติกรรมของนักเรียน และรูปแบบพฤติกรรมที่นักเรียนใช้รังแกเพื่อน เก็บข้อมูลอย่างง่าย วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานหาค่าความสัมพันธ์ โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า (1) โดยรวมพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปางอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 2.26, S.D = 1.39$) พบว่านักเรียนชายมีพฤติกรรมรังแกมากกว่านักเรียนหญิง รูปแบบพฤติกรรมการรังแกที่พบมากที่สุด คือ การรังแกด้วยวาจา (ร้อยละ 37.3) ได้แก่ การล้อชื่อพ่อแม่ของเพื่อน โดยกระทำสัปดาห์ละ 3 – 4 ครั้ง และรองลงมา คือ ทำให้เพื่อนบาดเจ็บ และการใช้คำพูดทำให้เด็กคนอื่นไม่สบายใจ โดยกระทำสัปดาห์ละ 1 – 2 ครั้ง ซึ่งการกระทำดังกล่าวส่งผลกระทบต่อจิตใจของเพื่อนที่ถูกกระทำ และ (2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแก ได้แก่ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ความสัมพันธ์ในครอบครัว และอิทธิพลเพื่อน โดยมีรายละเอียดดังนี้ เพศชายมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมรังแกเพื่อนมากกว่าเพศหญิง นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์การเรียนต่ำมีพฤติกรรมการรังแกมากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์การเรียนสูง การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่มีความสัมพันธ์เชิงผกผันกับพฤติกรรมการรังแกทางวาจาในระดับที่ต่ำมาก การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมีความสัมพันธ์ทางตรงกับพฤติกรรมการรังแกทางกาย และทางวาจาในระดับที่ต่ำมาก การอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจมีความสัมพันธ์ทางตรงกับพฤติกรรมการรังแกทางกาย การอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งมีความสัมพันธ์ทางตรงกับพฤติกรรมการรังแกทางกายในระดับที่ต่ำมาก ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงผกผันกับพฤติกรรมการรังแกทางวาจา และอิทธิพลเพื่อนกับพฤติกรรมการรังแกนั้นมี ความสัมพันธ์ในระดับต่ำมาก มีความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและเชิงผกผัน โดยสรุป พบว่า เพศ ผลสัมฤทธิ์การเรียน รูปแบบการเลี้ยงดู ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว และอิทธิพลเพื่อนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

คำสำคัญ พฤติกรรมการรังแก มัธยมศึกษาตอนต้น ปัจจัยที่สัมพันธ์

Thesis title: The Factors Related to Bullying Behaviors of Secondary School Students in Lampang Province

Researcher: Mrs. Nerunchara Chaiya; **ID:** 2557000235; **Degree:** Master of Arts (Family and Social Development)

Thesis advisors: (1) Dr. Boonserm Hutabaedya, Associate Professor; (2) Dr. Suraporn Siansalai, Associate Professor;

Academic year: 2016

Abstract

This research was a quantitative research with the following objectives: (1) to study bullying behaviors of lower secondary students in Lampang province; and (2) to study the factors related with bullying behaviors of lower secondary students in Lampang province. Data were collected from 400 randomly selected Mathayom Suksa 1 – 3 students studying during the 2016 academic year in eight public secondary schools in Mueang district of Lampang province. The employed research instrument was a questionnaire developed by the researcher which contained question items on the pattern of rearing that the student received, relationships in the family in the aspects of the use of time and problem solving, number of friends, characteristics of friends that influence the student's behaviors, and the pattern of behaviors used by the student to bully friends. Data were analyzed with the use computer program. Statistics employed for data analysis were the frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson correlation for hypothesis testing to find the relationships.

The results indicated that (1) as a whole, bullying behavior of lower secondary students in Lampang province was at the low level (mean = 2.26, S.D. = 1.39); it was found that male students had higher level of bullying behaviors than that of female students; the most often found pattern of bullying behaviors was the verbal bullying behavior (37.3 per cent) which was the mockingly mentioning of the father's or mother's names of the friends, and which occurred 3 – 4 times per week, followed by the behavior of causing injuries to friends, and the use of words to hurt the feeling of the others, which occurred 1 – 2 times per week; such behaviors had mental impacts on the bullied friends; and (2) the factors related to bullying behaviors were gender, learning achievement, pattern of rearing, relationship in the family, and influence of friends, with the following details: the male gender tended to have higher level of bullying behaviors than the female gender; students with low learning achievement tended to have higher level of bullying behaviors than students with high learning achievement; the caring pattern of rearing had inverse relationship with verbal bullying behavior at the very low level; the controlling pattern of rearing had direct relationship with physical and verbal bullying behaviors at the very low level; the indulging pattern of rearing had direct relationship with physical bullying behavior; the negligent pattern of rearing had direct relationship with physical bullying behavior at the very low level; the good relationship in the family had inverse relationship with verbal bullying behavior; and the influence of friends had both direct and inverse relationships with bullying behaviors but at the very low level; in conclusion, it was found that the factors of gender, learning achievement, pattern of rearing, relationship in the family, and influence of friends significantly correlated with bullying behavior at the .05 level of statistical significance.

Keywords: Bullying Behavior, Lower Secondary Education, Relating Factors

กิตติกรรมประกาศ

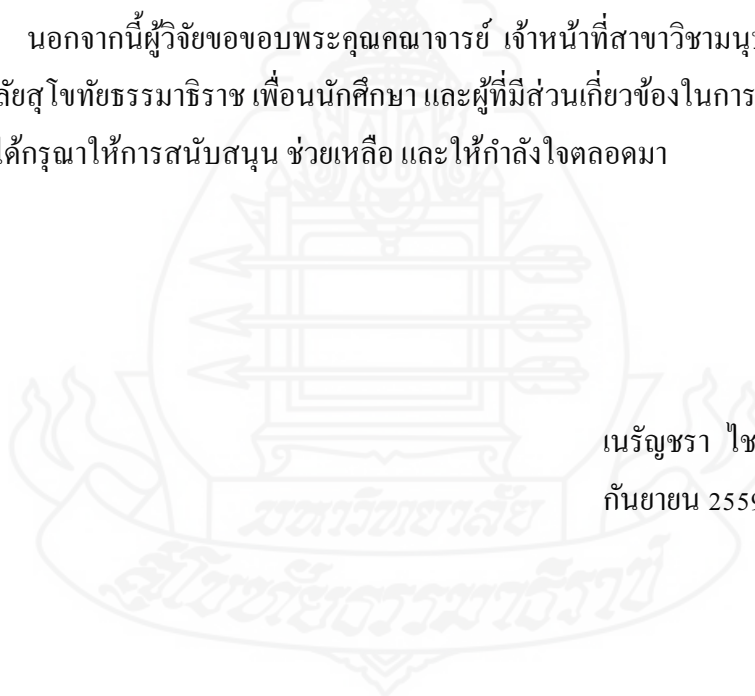
การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเสริม หุตะแพทย์ และรองศาสตราจารย์ ดร.สุรพร เสียนสลาย ที่กรุณาให้
คำแนะนำและติดตามการกระทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จ
เรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ตาปัญญา และ รองศาสตราจารย์
ดร.เกษตรชัย และหิม ที่กรุณามอบเอกสารงานวิจัย หนังสือที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมกรังแก
ขอขอบคุณ อาจารย์มุกเหรีญ สัตตานุชิต และ ดร.มุกดา สัตตานุชิต ที่กรุณาให้คำปรึกษาในการ
วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จำลอง คำบุญชู ที่กรุณาให้
คำปรึกษาในการใช้ภาษาไทยในแบบคำถาม

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ เจ้าหน้าที่สาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อนนักศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้
ทุกท่านที่ได้กรุณาให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

เนรัญชรา ไชยยา

กันยายน 2559

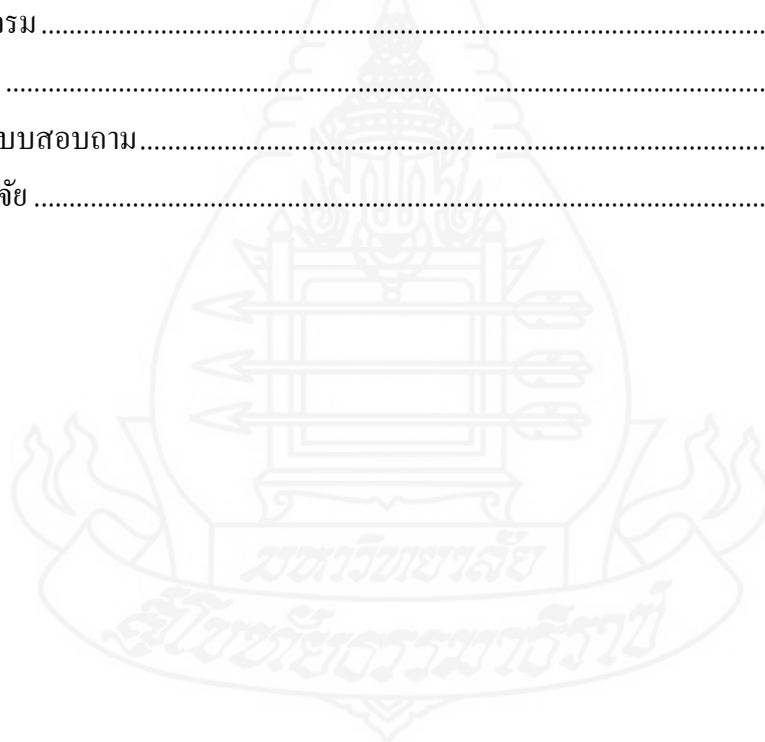

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
กรอบความคิดในการวิจัย.....	4
สมมติฐานของการวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	10
แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการรังแก.....	10
แนวคิดเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูและรูปแบบการเลี้ยงดู.....	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	31
สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและกรอบการวิจัย	37
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	39
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	39
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	41
การเก็บรวบรวมข้อมูล	46
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	48
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปหรือปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง	48
ตอนที่ 2 ลักษณะครอบครัวของนักเรียน	49
ตอนที่ 3 ลักษณะเพื่อนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง.....	58

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 4 พฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง .	66
ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง	74
ตอนที่ 6 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง	75
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	81
สรุปผลการวิจัย	82
อภิปรายผลการวิจัย	86
ข้อเสนอแนะของการวิจัย.....	89
บรรณานุกรม	91
ภาคผนวก	96
แบบสอบถาม	97
ประวัติผู้วิจัย	107

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 กลุ่มตัวอย่างจำแนกสัดส่วนตามขนาดของจำนวนประชากรโรงเรียน	39
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	48
ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการอบรมเลี้ยงดู แบบเอาใจใส่ของครอบครัวนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง.....	49
ตารางที่ 4.3 จำนวน และร้อยละ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตาม ระดับการอบรมเลี้ยงดูเอาใจใส่ของครอบครัว	50
ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการอบรมเลี้ยงดู แบบควบคุมของครอบครัว	51
ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละ ระดับการอบรมการเลี้ยงดูแบบควบคุม	52
ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ ของครอบครัวนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง	53
ตารางที่ 4.7 จำนวน และร้อยละระดับการเลี้ยงดูแบบตามใจ.....	54
ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง ของครอบครัวนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง	55
ตารางที่ 4.9 จำนวนและร้อยละระดับการเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง	56
ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความสัมพันธ์ (ที่ดี) ในครอบครัวของนักเรียนกลุ่มอย่าง	57
ตารางที่ 4.11 จำนวนและร้อยละ ระดับความสัมพันธ์ (ที่ดี) ของครอบครัว	58
ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนมาก ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง.....	59
ตารางที่ 4.13 จำนวน และร้อยละ ระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนมาก	60
ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อน ที่ชอบใช้ความรุนแรง (คำถามเชิงลบ) ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง	61
ตารางที่ 4.15 จำนวน และร้อยละ ระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนที่ชอบใช้ความรุนแรง (คำถามเชิงลบ)	62
ตารางที่ 4.16 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อน ที่ไม่ชอบใช้ความรุนแรง (คำถามเชิงบวก) ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง	63

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.17 จำนวน และร้อยละ ระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนที่ไม่ชอบใช้ความรุนแรง	64
ตารางที่ 4.18 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความเป็นผู้นำ (ด้านความรุนแรง) ในกลุ่มเพื่อนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง.....	65
ตารางที่ 4.19 จำนวน และร้อยละ ระดับความเป็นผู้นำ (ด้านความรุนแรง) ในกลุ่มเพื่อน	66
ตารางที่ 4.20 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการรังแกทางกาย ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง.....	67
ตารางที่ 4.21 จำนวน และร้อยละ ระดับพฤติกรรมการรังแกทางกาย.....	68
ตารางที่ 4.22 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พฤติกรรมการรังแกทางวาจา ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง.....	69
ตารางที่ 4.23 จำนวนและร้อยละ ระดับพฤติกรรมการรังแกทางวาจาของนักเรียน.....	70
ตารางที่ 4.24 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การรังแกทางสังคมของนักเรียน กลุ่มตัวอย่าง	71
ตารางที่ 4.25 จำนวน และร้อยละ ระดับพฤติกรรมการรังแกทางสังคม.....	72
ตารางที่ 4.26 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พฤติกรรมการรังแกรวม ของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	72
ตารางที่ 4.27 จำนวน ร้อยละ ระดับพฤติกรรมการรังแกโดยรวม	74
ตารางที่ 4.28 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง	76
ตารางที่ 4.29 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเพศกับพฤติกรรมการรังแกรวม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง.....	76
ตารางที่ 4.30 ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับพฤติกรรมการรังแก โดยรวมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง.....	77
ตารางที่ 4.31 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของครอบครัวกับพฤติกรรมการรังแก ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง.....	78
ตารางที่ 4.32 ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลของเพื่อนกับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง.....	79

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	5
ภาพที่ 2.1 วงล้อการรังแกและลักษณะของปฏิกิริยาและบทบาทต่าง ๆ ในสถานการณ์การรังแกกัน.....	19

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พฤติกรรมการรังแกของนักเรียนในโรงเรียนถือเป็นปัญหาในระดับประเทศที่รัฐต้องตระหนักและให้ความสำคัญ นักวิจัยทั่วโลกต่างให้ความสนใจศึกษาปัจจัย และสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการรังแก ศึกษาโปรแกรมหรือวิธีที่จะลดและป้องกันพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นของนักเรียนในโรงเรียน โดยตระหนักว่าพฤติกรรมการรังแกเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงทางด้านร่างกายจิตใจของนักเรียนที่ถูกรังแก และกลายเป็นความทรงจำที่ไม่ดีเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ (Rigby: 1996 อ้างถึงใน เกษตรชัย และหิมน, 2554) ในขณะที่นักเรียนที่รังแกผู้อื่น เพื่อความสนุกสนานหรือต้องการเรียกร้องความสนใจ กลายเป็นนักเรียนที่มักมีปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม สังคม และปัญหาด้านจิตใจ พฤติกรรมการรังแกและการทำร้ายร่างกายกันของนักเรียนในโรงเรียนแม้จะเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายมีผลกระทบต่อทั้งกับนักเรียนที่เป็นผู้ถูกรังแกและผู้ที่มีพฤติกรรมการรังแก แต่สังคมมักมองเห็นเป็นเรื่องปกติธรรมดา หรือถือเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมปกติของนักเรียน จึงไม่ได้ให้ความสนใจและแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเหมาะสม

ปัญหาพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นของนักเรียนจะเกิดผลกระทบต่อตัวนักเรียน ครอบครัว และต่อสังคมในระยะยาวหากไม่ได้รับการแก้ไข เช่น เมื่อนักเรียนเติบโตเป็นผู้ใหญ่จะมีทัศนคติด้านบวกกับความรุนแรงหรือนิยมการใช้ความรุนแรง มีการใช้ความรุนแรงในครอบครัว การเสพสุรา ยาเสพติด และการประกอบอาชญากรรม (สมบัติ ดาปัญญา, 2550) ปัจจุบันพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนในโรงเรียนมีความซับซ้อนและรุนแรงขึ้นตามสภาพสังคมยุคสมัยใหม่ จากการศึกษาวิจัยทั้งในประเทศ และต่างประเทศ พบว่า พฤติกรรมการรังแกมีอัตราความชุกสูงมากเกือบทุกประเทศ โดยภาพรวม พบว่า พฤติกรรมการรังแกของนักเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกา มีร้อยละ 25 ประเทศอังกฤษร้อยละ 20 และในประเทศญี่ปุ่นร้อยละ 60 ส่วนในประเทศไทย พบว่า พฤติกรรมการรังแกร้อยละ 40 จากงานศึกษาวิจัยของ นันทกฤต โรตมนันทกฤต (2556) ที่ศึกษาและวิเคราะห์สภาพการณ์องค์ความรู้เรื่องการรังแกในสถานศึกษา รวมถึงงานวิจัยและบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ในระหว่างปี 2545-2554 พบว่า ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัยมีทั้งลักษณะทางประชากรหรือลักษณะส่วนบุคคล ภูมิหลังครอบครัว/และการเลี้ยงดู ลักษณะทางจิตวิทยาและ

ความสัมพันธ์พฤติกรรมในเชิงลบที่แสดงออก รวมทั้งการเปิดรับสื่อ อิทธิพลทางเชื้อชาติ สังคม และวัฒนธรรม

ประเทศไทยมีการสำรวจปัญหาพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนอย่างจริงจังในช่วงต้นปี 2549 โดยเก็บข้อมูลจากนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไปจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนจำนวน 3,047 คน พบว่า นักเรียน ร้อยละ 40 รายงานว่า เคยถูกรังแก หรือเป็นผู้รังแกเสียเอง และเมื่อเปรียบเทียบลักษณะของการรังแกกัน โดยรวม (เมื่อพิจารณาถึง ลักษณะการรังแก และทัศนคติของนักเรียน) จำแนกตามภูมิภาค พบว่าภาคเหนือมีพฤติกรรมการรังแกโดยรวมสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 44 ภาคกลางคิดเป็น ร้อยละ 40 ภาคตะวันตกคิดเป็น ร้อยละ 39 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือคิดเป็น ร้อยละ 35 ภาคใต้ คิดเป็น ร้อยละ 27 ลักษณะของพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียนในทุกภูมิภาคของประเทศไทยเป็นการทำร้ายด้วยวาจามากที่สุด โดยในภาคเหนือมีลักษณะพฤติกรรมการรังแกด้วยการล้อเลียนให้อับอายคิดเป็น ร้อยละ 51 การทำร้ายร่างกายคิดเป็น ร้อยละ 22 การแสดงความเหยียดหยามดูถูกเชื้อชาติหรือผิวพรรณคิดเป็น ร้อยละ 30 (ภาคเหนือมีการรังแกด้วยการล้อเลียน การทำร้ายร่างกาย เหยียดหยามดูถูกเชื้อชาติหรือผิวพรรณสูงที่สุด) ในส่วนภาคตะวันออก มีพฤติกรรมการรังแกด้วยการแย่งเงินและของใช้ และการข่มขู่บังคับ ซึ่งนักเรียนชายจะมีพฤติกรรมการรังแกในเรื่องนี้มากกว่านักเรียนหญิง (สมบัติ ตาปัญญา, 2549)

นอกจากนี้ยังมีข้อค้นพบจากงานวิจัยอื่น ๆ เช่น งานวิจัยของภัทรา จุลละปิยะ (2550) พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นร้อยละ 56.7 ในขณะที่งานวิจัยของชุตินาถ ศักรินทร์กุล และอลิสรา วัชรสินธุ (2554) พบว่า ระดับความชุกของพฤติกรรมรังแกผู้อื่นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ในจังหวัดเชียงใหม่ มีถึงร้อยละ 23.4 รูปแบบการรังแกที่พบมาก คือ การรังแกทางวาจา เพศชายมีพฤติกรรมการรังแกมากกว่าผู้หญิง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรังแก ได้แก่ เพศ ระดับผลการเรียนต่ำ มีสถานภาพพ่อแม่ที่ไม่ได้อยู่ด้วยกัน ครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดี มีรูปและแบบการเลี้ยงดูที่ไม่ดี ส่วนงานวิจัยของกอร์ปบุญญ ภาวะกุล 2554:56 (1) พบว่า นักเรียนมัธยมในเขตกรุงเทพมหานคร (โรงเรียนสหศึกษา) มีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นคิดเป็น ร้อยละ 53 โดยนักเรียนชายมีพฤติกรรมการรังแกมากกว่านักเรียนหญิง มีลักษณะการรังแกทางวาจามากที่สุด งานวิจัยของ การิมะห์ และหิม และดวงมณี จงรักษ์, 2555 พบว่า ปัจจัยที่ทำนายพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดปัตตานี ได้แก่ การเห็นพ่อแม่แสดงพฤติกรรมความรุนแรง รูปแบบการเลี้ยงดู

นอกจากนี้ ข้อมูลสภาวารณ์เด็กและเยาวชนภาคเหนือ (Child Watch, 2556) ที่เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชน ที่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง กว่า

1,000 ตัวอย่าง พบว่า เด็กจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 34.87 เคยพบเห็นหรือเคยถูกทำร้ายร่างกายในสถานศึกษา ร้อยละ 10.20 เคยพบเห็นหรือถูกขู่กรรโชกทรัพย์หรือรีดไถเงินจากนักเรียนในหรือนอกสถานศึกษา และยังพบว่า ร้อยละ 44.39 โรงเรียนมีการลงโทษด้วยการตีหรือใช้กำลังกับนักเรียน ร้อยละ 31.96 มีเด็กเคยชกต่อย/ตบ/ตีหรือทะเลาะวิวาทกับเพื่อนนักเรียน ร้อยละ 30.65 เด็กมีเพื่อนสนิทที่ชอบใช้ความรุนแรงแก้ปัญหาเมื่อไม่พอใจ ร้อยละ 7.22 เด็กที่ครอบครัวใช้คำพูดแรงๆ หรือไม่สุภาพต่อกัน ก่อนข้างบ่อยหรือประจำ จะเห็นได้ว่าเด็กที่โรงเรียนมีลงโทษด้วยการตีหรือใช้กำลังกับนักเรียน เด็กที่เคยชกต่อย/ตบ/ตีหรือทะเลาะวิวาท และเด็กที่มีเพื่อนสนิทที่ชอบใช้ความรุนแรงแก้ปัญหาเมื่อไม่พอใจ พบในอัตรา ร้อยละที่สูงมาก (จำลอง คำบุญชู และคณะ, 2556) จากผลวิจัยนี้ ซึ่งให้เห็นว่า นักเรียนในจังหวัดลำปางมี โอกาสพบเห็นความรุนแรงในโรงเรียนและต้องเผชิญกับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนใน โรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยที่พบว่าเด็กนักเรียนที่พบเห็นความรุนแรง ทั้งจากโครงสร้างทางสังคม จากครอบครัว จากโรงเรียน และจากเพื่อน ทำให้เด็กนักเรียนใช้ความรุนแรงในโรงเรียน ระหว่างนักเรียนกับนักเรียนในลักษณะของการรังแกกัน (ฐาศุภร์ จันประเสริฐ และคณะ, 2554)

ในการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรุนแรงจากรายงานการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า ปัจจัยการอบรมเลี้ยงดูบุตรมีผลต่อพัฒนาการด้านอารมณ์และพฤติกรรมของนักเรียน โดยพบว่าเด็กที่พ่อแม่เลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง จะมีลักษณะต่อต้านสังคม และกลายเป็นเด็กมีปัญหา เช่น การทำร้ายผู้อื่น และเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบควบคุม เด็กจะโกรธง่าย ไม่เป็นมิตร ในขณะที่ โอเลียส (Olweus, 1980) ซึ่งให้เห็นว่าการเลี้ยงดูแบบตามใจของพ่อแม่ ทำให้เด็กก้าวร้าวมากขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น (Baumrind B, 1977) ทั้งนี้ คุชฎี โยเหลา (2537) ได้สังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทย พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมทางสังคมมากกว่าการเลี้ยงดูในแบบอื่น ๆ และพบว่า อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูบุตรต่อตัวแปรด้านบุคลิกภาพและสังคมมีความแตกต่างกันในเด็กที่มีอายุแตกต่างกัน โดยพบขนาดอิทธิพลที่มีค่าสูงสุดในกลุ่มเด็กมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งมีอายุประมาณ 13-15 ปี

ในการทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียน พฤติกรรมการรังแกถือเป็นสารตั้งต้นของพฤติกรรมความรุนแรงในบุคคล และเป็นพฤติกรรมที่ต้องใช้เวลาในการแก้ไข โดยภาพรวมพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนในภาคเหนือมีสถิติที่สูงมาก จากการเปลี่ยนแปลงของสังคม การเปลี่ยนแปลงของสถาบันครอบครัวไทย จากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยว วิถีชีวิตการเลี้ยงดูแบบครอบครัวเดิมนหายไป (สุรพร เสียนสลาย, 2547: 87) มีรูปแบบการเลี้ยงดูบุตรในยุคสังคมดิจิทัล ยุคที่การสื่อสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นหลัก พ่อ แม่ หรือผู้ปกครองมีเวลาเลี้ยงดูลูกน้อยลง ความสัมพันธ์ใน

ครอบครัวน้อยลง (สมบัติ ตาปัญญา, 2549; ภัทรา จุลละปิยะ, 2550; ชูตินาถ ศักรินทร์กุล และ อธิสา วัชรสินธุ, 2554)

พฤติกรรมการรังแกมีผลกระทบทั้งระดับปัจเจกบุคคล ระดับครอบครัว และยังเป็น ปัญหาที่กระทบต่อสังคม ประเทศชาติ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัยเชิงสำรวจพฤติกรรม การรังแกของนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยศึกษาในมุมมองที่นักเรียนเป็น ผู้กระทำ โดยเน้นการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นในโรงเรียน ในจังหวัดลำปาง มีตัวแปรอิสระ คือ เพศ ผลสัมฤทธิ์การเรียน รูปแบบการเลี้ยง คุบุตร สัมพันธภาพ (ที่ดี) ในครอบครัว อิทธิพลของเพื่อน โดยศึกษาว่าตัวแปรดังกล่าวเป็นปัจจัย ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนใน โรงเรียนหรือไม่ และผู้วิจัยนำแนวคิด มนุษยนิเวศวิทยาของบรอนเฟนเบนเนอร์ (Bronfenbrenner, 1979) ที่ว่าบุคคลมีพฤติกรรมใดๆ เกิด จากระดับตัวบุคคลกับบริบท (layer หรือชั้น) สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวมาวิเคราะห์พฤติกรรม การรังแกของนักเรียนในการทำวิจัยครั้งนี้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

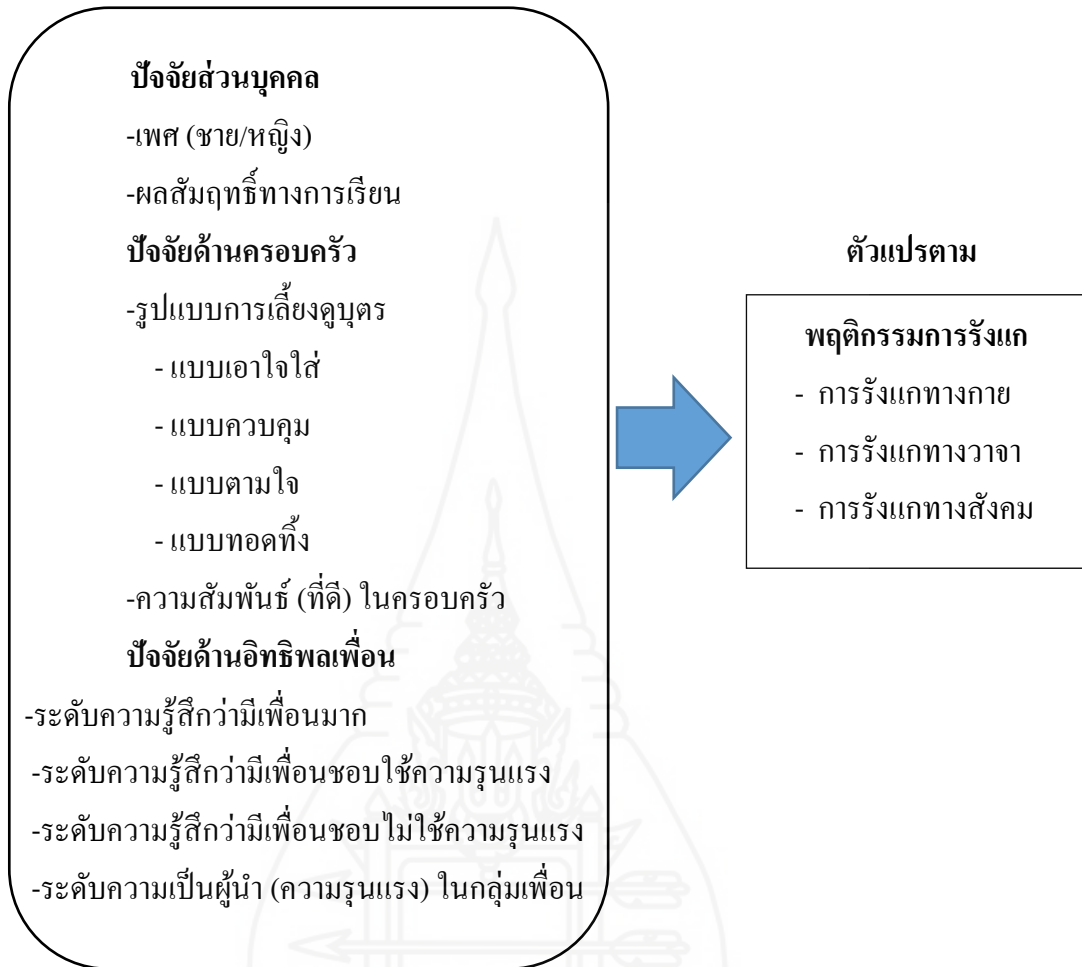
2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัด ลำปาง

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนใน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง รวมถึงวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง ตัวแปรต้นประกอบด้วย ปัจจัยส่วน บุคคล ได้แก่ เพศและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ รูปแบบการเลี้ยงดูและ ความสัมพันธ์ (ที่ดี) ในครอบครัว ปัจจัยด้านอิทธิพลของเพื่อน ได้แก่ ระดับความรู้สึกว่ามีเพื่อนมาก ระดับความรู้สึกว่ามีเพื่อนชอบใช้ความรุนแรง ระดับความรู้สึกว่ามีเพื่อนไม่ชอบใช้ความรุนแรง และระดับความเป็นผู้นำ (ความรุนแรง) ในกลุ่มเพื่อน ตัวแปรตามประกอบด้วย พฤติกรรมการรังแก ได้แก่ การรังแกทางกาย การรังแกทางวาจา และการรังแกทางสังคม

ตัวแปรต้น

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานของการวิจัย

4.1 เพศ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง

4.2 ผลสัมฤทธิ์การเรียน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง

4.3 การเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง

4.4 การเลี้ยงดูแบบควบคุม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง

4.5 การเลี้ยงดูแบบตามใจ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง

4.6 การเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง

4.7 การใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง

4.8 การพูดคุยสื่อสาร แก้ไขปัญหา และการตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่างๆ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง

4.9 ระดับความรู้สึกว่ามีเพื่อนมาก มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง

4.10 ระดับความรู้สึกว่ามีเพื่อนชอบใช้ความรุนแรง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง

4.11 ระดับความรู้สึกว่ามีเพื่อนไม่ชอบใช้ความรุนแรง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง

4.12 ระดับความเป็นผู้นำ (ความรุนแรง) ในกลุ่มเพื่อน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง

5. ขอบเขตการวิจัย

5.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ปีการศึกษา 2559 จำนวน 8 โรงเรียน รวมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ทั้งสิ้นจำนวน 5,172 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35)

5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมการรังแก แนวคิดพัฒนาการวัยรุ่น แนวคิดการเลี้ยงดูบุตร ความสัมพันธ์ในครอบครัว และอิทธิพลเพื่อน

5.3 ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่จะศึกษาคอบคลุมขอบเขตเนื้อหาประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างนักเรียน แบบสอบถามมีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบ ได้แก่

5.3.1 พฤติกรรมการรังแก ศึกษาเฉพาะผู้รังแก คอบคลุมรูปแบบพฤติกรรมการรังแก

5.3.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแก เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง คอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ผลสัมฤทธิ์การเรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ รูปแบบการเลี้ยงดู สัมพันธภาพในครอบครัว และอิทธิพลของเพื่อน

5.4 ระยะเวลาดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาในการวิจัย 12 เดือน (ตั้งแต่วันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2558 – 12 สิงหาคม พ.ศ. 2559)

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 พฤติกรรมการรังแก หมายถึง การแสดงออกด้วยท่าทาง การพูด และการกระทำ ที่ทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนและได้รับอันตรายทางร่างกายและจิตใจ พฤติกรรมการรังแกที่นำมาศึกษามี 3 ประเภท คือ พฤติกรรมการรังแกทางกาย ทางวาจา และทางสังคม ดังนี้

6.1.1 พฤติกรรมการรังแกทางกาย หมายถึง การใช้กำลังรังแกหรือทำร้ายผู้อื่น ในลักษณะต่าง ๆ เช่น การชก ตะ ตบ ตี ทูบ ช่วน ผลักแรง ๆ หยิก ขว้างปาสิ่งของ รวมถึงการ ลักขโมยสิ่งของ ทำลายสิ่งของ และขโมยเงินของเพื่อนคนอื่น ๆ

6.1.2 พฤติกรรมรังแกทางวาจา หมายถึง การใช้คำพูดคำทอ ข่มขู่ กรรโชก เหยียดหยาม หรือล้อเลียน เรียกชื่อหรือตั้งชื่อในลักษณะที่บ่งบอกลักษณะด้อยของผู้ถูกรังแก เช่น อ้วน คำ ผอม แห้ง โย่ง เป็นต้น ทำให้ผู้ถูกรังแกฟังไม่สบายใจ ให้อีกคนอื่น ๆ เรียกหรือร่วมล้อเลียน

6.1.3 พฤติกรรมการรังแกทางสังคม หมายถึง การแสดงออกถึงการเพิกเฉยละเลย ไม่สนใจ โดยสิ้นเชิง ไม่พูดคุยด้วย ถีดกัน ไม่ให้เข้ากลุ่มเพื่อน ทำเป็นไม่รู้จักรหรือแกล้งลืม ปล่อยข่าว ลือทำให้เสียหาย หรือสร้างเรื่องโกหกที่ทำให้เสื่อมเสียหรือทำให้คนอื่นไม่ชอบ รังเกียจ ไม่อยากคบ

6.2 ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง ลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่อาจนำไปสู่การ
 รังแกผู้อื่น ได้แก่ เพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) ในภาคการศึกษาที่ผ่านมา

6.2.1 เพศ หมายถึง เพศของนักเรียนทั้ง หญิงและชาย ที่กำลังศึกษาอยู่ระดับ
 ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนของรัฐ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

6.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) หมายถึง ผลการศึกษาที่คัดจากคะแนนเฉลี่ย
 สะสมล่าสุดในภาคการศึกษาที่ผ่านมา (ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559) ของนักเรียนที่เป็นกลุ่ม
 ตัวอย่าง

6.3 ปัจจัยด้านครอบครัว หมายถึง รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัว
 (มี 4 แบบ คือ การเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ การเลี้ยงดูแบบควบคุม การเลี้ยงดูแบบตามใจ การเลี้ยงดูแบบ
 ทอดทิ้ง) และความสัมพันธ์ในครอบครัวของนักเรียนกับพ่อแม่ผู้ปกครอง

6.3.1 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

1) การเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ หมายถึง การที่พ่อแม่ให้เด็กมีอิสระในการคิด
 การเล่นตามวัย ขณะเดียวกันก็กำหนดขอบเขตพฤติกรรมของเด็ก ให้เด็กเชื่อฟังและปฏิบัติตาม
 แนวทางที่พ่อแม่กำหนดไว้อย่างมีเหตุผล ให้ความรักความอบอุ่นและใส่ใจต่อเด็ก เปิดโอกาสให้
 เด็กเป็นตัวของตัวเอง รับฟังเหตุผลจากเด็กและสนับสนุนให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ

2) การเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง การที่พ่อแม่ใช้อำนาจควบคุมโดยวิธี
 บังคับและลงโทษเมื่อเด็กซุกซน คือ หรือไม่ทำตามความคาดหวังของพ่อแม่ พ่อแม่มักห่างเหิน และ
 ปฏิเสธเด็ก

3) การเลี้ยงดูแบบตามใจ หมายถึง การที่พ่อแม่ปล่อยให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ
 ตามการตัดสินใจของเด็กโดยไม่มีการกำหนดขอบเขต พ่อแม่จะให้ความรักความอบอุ่นตอบสนอง
 ความต้องการของเด็กเสมอและไม่มีอำนาจในการควบคุมพฤติกรรมของเด็ก

4) การเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ไม่ให้ความ
 สนใจหรือตอบสนองความต้องการของเด็ก มีการดูแลเอาใจใส่ต่อเด็คน้อยมาก พ่อแม่กลุ่มนี้จะ
 เพิกเฉยต่อเด็กพอ ๆ กับไม่เรียกร้องหรือวางมาตรฐานพฤติกรรมใด ๆ ต่อเด็ก

6.4 ความสัมพันธ์ในครอบครัว หมายถึง การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองและนักเรียนหรือ
 คนในครอบครัวอื่น ๆ ได้ใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน เช่นรับประทานอาหาร ดูโทรทัศน์
 ออกกำลังกาย และมีการพูดคุยปรึกษาหารือ ช่วยเหลือกันออกความคิดเห็น และร่วมตัดสินใจใน
 เรื่องสำคัญต่าง ๆ ด้วยกัน

6.5 อิทธิพลของเพื่อน หมายถึง การที่กลุ่มเพื่อนในโรงเรียนมีอิทธิพลต่อนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ทำให้มีการเลียนแบบพฤติกรรมที่ดีและไม่ดี ในที่นี้จะศึกษา ความรู้สึกว่ามีเพื่อนมาก ความรู้สึกว่ามีเพื่อนชอบใช้ความรุนแรงและระดับความเป็นผู้นำในกลุ่มเพื่อน

6.5.1 ระดับความรู้สึกว่ามีเพื่อนมาก หมายถึง จำนวนเพื่อนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งชายและหญิงที่ไปเที่ยวด้วยกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน อาจจะเป็นเพื่อนรุ่นน้อง เพื่อนรุ่นเดียวกัน หรือเพื่อนรุ่นพี่ที่อยู่ทั้งในและนอกโรงเรียน

6.5.2 ระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนชอบใช้ความรุนแรง หมายถึง เพื่อนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ชักชวนให้หนีเรียน ทดลองสิ่งเสพติด ไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมของโรงเรียน เพื่อน ๆ ที่ชอบแกล้ง หรือชอบล้อเลียนผู้อื่น

6.5.3 ระดับความเป็นผู้นำในกลุ่มเพื่อน หมายถึง ลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง เช่น สั่งให้เพื่อนกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่ให้กระทำ หรือเป็นคนรับคำสั่ง ทั้งในเรื่องดีและไม่ดี

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลที่ได้การศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้หรือขยายผลให้มีการจัดกิจกรรมป้องกันพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนต่อไปได้ ดังนี้

7.1 เป็นฐานข้อมูลสะท้อนภาพเกี่ยวกับลักษณะการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียน

7.2 ได้แนวทางการทำงานเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติการที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดลำปาง และสถานศึกษาอื่น ๆ และนำผลการวิจัยไปประยุกต์เพื่อแสวงหาแนวทางให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมสำหรับใช้ในการศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การรังแกของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดลำปาง มีแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย (1) แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการรังแก (2) การอบรมเลี้ยงดูและรูปแบบ การเลี้ยงดู (3) สัมพันธภาพในครอบครัว (4) อิทธิพลของเพื่อน และ (5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังมี รายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการรังแก

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการรังแกที่นำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ (1) แนวคิดที่วิเคราะห์พฤติกรรมมนุษย์ และ (2) แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการรังแก ดังนี้

1.1 แนวคิดที่วิเคราะห์พฤติกรรมมนุษย์

แนวคิดที่วิเคราะห์พฤติกรรมมนุษย์ ประกอบด้วย แนวคิดกลุ่มทฤษฎีจิตวิเคราะห์ แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการของวัยรุ่น และแนวคิดทฤษฎีสภาวะแวดล้อมครอบครัว เพื่ออธิบายลักษณะ พฤติกรรมของผู้ที่เป็นวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยของนักเรียนกลุ่มที่เป็นประชากรและตัวอย่างในการศึกษา ครั้งนี้

1.1.1 แนวคิดกลุ่มทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis Theory) แนวคิดกลุ่ม ทฤษฎีจิตวิเคราะห์เน้นการศึกษาพัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพของมนุษย์ โดยเชื่อว่าใน ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบุคคลในสิ่งแวดล้อม โดยสิ่งแวดล้อมจะมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทาง บุคลิกภาพและพัฒนาการของมนุษย์ที่จะสะสมเป็นประสบการณ์ต่อเนื่อง โดยพัฒนาการแต่ละ ระยะเวลาจะมีความสัมพันธ์กัน คือ ถ้าระยะต้นมีความสัมพันธ์ที่บกพร่องก็จะส่งผลต่อความบกพร่อง ไปยังระยะที่สูงขึ้น และจะเป็นปัญหาที่มีผลต่อพัฒนาการของเด็กในที่สุด

1) จิตวิเคราะห์ตามแนวคิดของ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ฟรอยด์อธิบายว่า พฤติกรรมที่เป็นปัญหาในวัยผู้ใหญ่มักมีรากฐานมาจากปัญหาที่เกิดขึ้นในวัยเด็ก โดยเฉพาะเด็ก ในช่วงวัย 5 ขวบปีแรก ที่เป็นช่วงชีวิตที่สำคัญที่สุด เป็นรากฐานของพัฒนาการทางบุคลิกภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบุคคลในสภาพแวดล้อมของเด็ก โดยเฉพาะความสัมพันธ์ของเด็กกับ

แม้มีผลต่อสุขภาพจิตของเด็ก นอกจากนั้น แนวคิดของ فروยด์ ยังมีความเชื่อว่า พัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็กแต่ละคน ตั้งแต่แรกเกิดจนบรรลุนิติภาวะ (วัยรุ่น) จะขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงทางชีวภาพของร่างกาย โดยร่างกายจะมีการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ในช่วงอายุต่างกัน และมีความต้องการการตอบสนองต่อความพึงพอใจในแต่ละระยะจะเป็นไปอย่างราบรื่นเพียงใดขึ้นอยู่กับบุคคลใกล้ชิดรอบตัวเด็กเป็นสำคัญ (จิตตินันท์ เชชะคุปต์, 2553)

2) จิตวิเคราะห์ตามแนวคิดของ อีริกสัน (Erik Erikson) สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กทั้งทางกายภาพ ทางสังคม และทางความคิด มีอิทธิพลกับพัฒนาการของบุคคล ในด้านความสามารถในการปรับตัว บุคลิกภาพ และพฤติกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่เกิดจนแก่ชรา นั่นคือ พัฒนาการทางด้านร่างกายและสิ่งแวดล้อม จะมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจิตใจและบุคลิกภาพ ลักษณะสัมพันธ์ภาพที่บุคคลมีกับกลุ่มบุคคลต่าง ๆ เช่น พ่อ แม่ พี่ น้อง และข้อขัดแย้งทางสังคมจิตวิทยา (Psychosocial crisis) เป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรมและการพัฒนาบุคลิกภาพในรูปแบบต่าง ๆ อีริกสันได้แบ่งพัฒนาการทางจิตสังคมออกเป็น 8 ขั้น ซึ่งลักษณะทางจิตสังคมของวัยรุ่นจะอยู่ในขั้นที่ 5 ซึ่งพัฒนาการในขั้นนี้เรียกว่า “ความเป็นอัตลักษณ์กับความสับสนในบทบาท” แนวคิดตามทฤษฎีของอีริกสัน ได้อธิบายพัฒนาการตั้งแต่เกิดจนถึงผู้สูงอายุ ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดตามทฤษฎีของ فروยด์ ที่สิ้นสุดในช่วงวัยรุ่น (จิตตินันท์ เชชะคุปต์, 2553) กลุ่มทฤษฎีจิตวิเคราะห์จะวิเคราะห์เชื่อมโยงประสบการณ์ของบุคคลในอดีตกับพฤติกรรมที่แสดงออกในปัจจุบัน แนวคิดนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า เด็กที่มีประสบการณ์ถูกทอดทิ้งในวัยเด็ก เด็กที่ถูกกระทำรุนแรงจากคนในครอบครัว และเด็กที่อยู่ในครอบครัวมีปัญหาด้านสัมพันธ์ภาพ รวมถึงรูปแบบการเลี้ยงดูเด็กแบบตามใจ ปล่อยปละละเลย หรือการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดเกินไป กลุ่มเพื่อน โรงเรียน ชุมชน จะมีผลต่อพฤติกรรมรังแก (สมบัติ ดาปัญญา, 2549; เกษตรชัย และหิม, 2555; จำลอง คำบุญชู, 2556) โดยเด็กมักแสดงพฤติกรรมต่อต้านสังคมแยกตนเอง และคิดสิ่งเสียดสี (พิมพาภรณ์ กลั่นกลิ่น และจิตติมา สุขเลิศตระกูล, 2551)

ทฤษฎีพัฒนาการมนุษย์ ตามแนวคิดของ فروยด์ และอีริกสัน ที่ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวในการวิเคราะห์พฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยการทำความเข้าใจกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมวัยรุ่นตามระยะของชีวิตในขั้นที่ 5 และการทำความเข้าใจกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งปัจจัยทางชีวภาพและสภาพแวดล้อมในครอบครัว ซึ่งตัวชีวิตนี้มีที่สอดคล้องกับตัวแปรต้นที่ผู้วิจัยกำหนด คือ ปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) ปัจจัยด้านครอบครัว (การเลี้ยงดูทั้ง 4 แบบ สัมพันธ์ภาพในครอบครัว) และอิทธิพลเพื่อน (ลักษณะความสัมพันธ์กับเพื่อน)

1.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการของวัยรุ่น การแบ่งช่วงพัฒนาการของวัยรุ่น ได้แบ่งช่วงวัยรุ่นตอนต้นไว้ว่าจะมีอายุ ระหว่าง 12-15 ปี เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็ก ตอนปลายสู่วัยรุ่นตอนต้น มีการเติบโตเป็นหนุ่มเป็นสาว และมีลักษณะการเจริญเติบโตทางด้าน เพศอย่างเต็มที่ การเจริญเติบโตทางร่างกายส่งผลกระทบต่อแบบแผนชีวิตของวัยรุ่นในระบบอื่น ๆ ตามมา เช่น ลักษณะสัมพันธภาพกับผู้อื่น บุคลิกภาพภายนอก บุคลิกภาพทางอารมณ์ ความนึกคิด เกี่ยวกับตนเอง ค่านิยม ทักษะคติ สมรรถภาพทางสมอง พัฒนาการของวัยรุ่นตอนต้นดังนี้ (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2545)

1) พัฒนาการทางด้านร่างกาย เด็กวัยนี้มีการเจริญเติบโตถึงขีดสมบูรณ์ มีพัฒนาการทางด้านร่างกายที่รวดเร็วมาก ส่วนที่มองเห็นได้ง่าย เช่น ส่วนสูง น้ำหนัก รูปร่าง สัดส่วนของร่างกาย ลักษณะเส้นผม มีขนใต้รักแร้ รวมทั้งความเจริญเติบโตภายใน เช่น การทำ หน้าที่ของต่อมต่าง ๆ มีโครงสร้างกระดูกแข็งแรงขึ้น มีการผลิตเซลล์สืบพันธุ์ในเด็กชาย การมี ประจำเดือนในเด็กหญิง ความเจริญเติบโตจะมีช่วงระยะพัก ถ้าผ่านช่วงนี้ไปจะมีการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็ว เด็กที่มีรูปร่างผอมอาจมีรูปร่างอ้วนขึ้นกว่าเดิม ระบบการย่อยอาหารจะทำงานรวดเร็ว เพราะร่างกายกำลังเจริญเติบโต เด็กจะหิวเก่ง กินเก่ง เป็นระยะกำลังกินกำลังนอน กล้ามเนื้อของ เด็กชายจะเจริญเติบโตมาก อวัยวะเริ่มทำงาน มีกลิ่นตัวแรง เสียงของเด็กชายจะแตกและห้าว ลักษณะร่างกายของวัยรุ่นตอนต้นจะยังไม่ได้สัดส่วน ทำให้มีความอ่อนไหวง่ายกับสัดส่วนอวัยวะ ต่าง ๆ ของร่างกาย วัยรุ่นจะเริ่มสนใจรูปร่างของตนเอง มีความสนใจเพศตรงข้าม เพราะการ เจริญเติบโต ทั้งทางกาย การทำงานของต่อมไร้ท่อ และฮอร์โมนกระตุ้นให้มีการเปลี่ยนแปลงทาง เพศ การเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้วัยรุ่นมีความกังวลกับรูปร่างที่เปลี่ยนแปลงไปและมีการปรับตัวยาก มาก

2) พัฒนาการทางอารมณ์และบุคลิกภาพ การเจริญเติบโตทางร่างกายทั้ง ภายในและภายนอก กระทบต่อแบบแผนอารมณ์ของเด็กวัยแรกเริ่ม เด็กมีอารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย สับสน อ่อนไหว ไม่มั่นคง ระดับความเข้มข้นของอารมณ์แต่ละอย่างขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพดั้งเดิม ของเด็ก และขึ้นอยู่กับตัวเร้าที่ทำให้เด็กเกิดอารมณ์ ความรู้สึก เด็กจะเริ่มแสดงบุคลิกประจำตัว ออกมาให้ผู้อื่นเห็นได้อย่างเด่นชัดแล้วในขณะนี้ เช่น อารมณ์ร้อน วิตกกังวล อ่อนไหวง่าย เข้า อารมณ์ ขี้อิจฉา มีความรู้สึกด้อยหรือเด่น และยิ่งระยะวัยรุ่นตอนปลาย จะมีลักษณะของอารมณ์ เกิดขึ้นทุกประเภท เช่น รัก ชอบ โกรธเกลียด อิจฉา ริษยา ใ้อวด แข่งดี อ่อนไหว หลงใหล วุ่นวายใจ เห็นอกเห็นใจ สับสน หงุดหงิด โดยส่วนใหญ่มักมีอารมณ์รุนแรง อ่อนไหวง่าย และ เปลี่ยนแปลงง่าย ยังควบคุมอารมณ์ไม่ค่อยดี บางครั้งมั่นใจสูง ไม่แน่ใจ บางครั้งเห็นแก่ตัว บางครั้ง เห็นอกเห็นใจกัน หรือคืออ้วน ลักษณะของอารมณ์เช่นนี้ ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดจึงต้องมีความเข้าใจและอดทน

ต่อพฤติกรรมต่าง ๆ เนื่องจากวัยรุ่นยังอาจปรับตัวเข้ากับบุคคลต่างวัยได้ยาก จึงมักรวมกลุ่มกับเพื่อนวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยเดียวกันได้ดีมากกว่าวัยอื่น ๆ เพราะเข้าใจและยอมรับกันได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีจิต-สังคมของอีริกสัน อธิบายว่า วัยรุ่นจะมีความสับสนในอัตลักษณ์ของตนเองกับบทบาทหน้าที่ (จิตตินันท์ เศษะคุปต์, 2553) ด้วยอารมณ์ และบุคลิกภาพที่แปรปรวนง่าย ทำให้วัยรุ่นต้องระบายอารมณ์ความดีใจ เสียใจ ไม่พอใจกับเพื่อน โดยเฉพาะอารมณ์โกรธ โมโหเพื่อนที่เชิงซ้ำ หรือตอบสนองต่อความต้องการซ้ำโดยวิธีการรังแก (กอร์ปบุญ ภาวะกุล, 2554) ภาวะความอ่อนไหวทางอารมณ์และบุคลิกของวัยรุ่น จึงเกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วของร่างกายและต่อมไร้ท่อ

3) พัฒนาการทางสังคม เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย อารมณ์ และสติปัญญาทำให้วัยรุ่นมีการเรียนรู้และปรับตัวทางสังคมอย่างมาก ก่อนจะพัฒนาไปเป็นผู้ใหญ่ โดยการพึ่งพาตนเอง มีความรับผิดชอบ เด็กจึงเปลี่ยนจากการที่ต้องใกล้ชิดครอบครัวมาเป็นการออกไปสู่สังคม ต้องการเป็นตัวของตัวเอง ชอบอยู่ตามลำพัง มีห้องมีสัดส่วนเป็นของตนเอง ไม่ชอบให้ผู้ใหญ่มาบังคับ ก้าวถ่างความเป็นส่วนตัว ถ้าครอบครัวเข้าใจการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จะทำให้วัยรุ่นสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับสังคมได้ ความสัมพันธ์ของวัยรุ่นกับพ่อแม่จะลดลงวัยรุ่น แต่จะเพิ่มความสัมพันธ์กับเพื่อน ให้ความสำคัญกับเพื่อน หรือกลุ่มเพื่อน เลียนแบบพฤติกรรมจากเพื่อน เพื่อนจึงเป็นต้นแบบทักษะพฤติกรรมการแสดงออก และเลียนแบบการสื่อสารจากเพื่อนมากกว่าการเลียนแบบจากผู้ใหญ่ (Mac Lennan & Felsenfeld, 1968 อ้างถึงใน สิทธิเดช คุ้มเสรี, 2551) จะเห็นได้ว่า พัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นนั้นมีต้นแบบเป็นเพื่อนวัยเดียวกัน และมีอิทธิพลมากที่สุดต่อปฏิสัมพันธ์ของวัยรุ่นกับบุคคลอื่น ๆ นอกจากนี้วัยรุ่นยังเป็นวัยที่มีความต้องการการยอมรับในกลุ่มเพื่อน สังคม ต้องการให้ครอบครัวยอมรับว่าตนเองเป็นผู้ใหญ่

4) พัฒนาการทางสติปัญญา พัฒนาการทางสติปัญญาของวัยรุ่นจะเป็นรู้จักใช้ความคิด พิจารณาเหตุผล สามารถแสดงความคิดเห็นร่วมกับคนอื่นได้ รู้จักสังเกตการกระทำ และความคิดของผู้อื่น พยายามปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเองให้เป็นที่ยอมรับของสังคม โดยเอาแบบอย่างจากคนอื่นที่ตนเห็นว่าดี หากวัยรุ่นคนใดที่มองเห็นแต่ความด้อยต่ำหรือปมด้อยของตนเอง ไม่เห็นคุณค่าในตัวเอง หากมีจิตใจไม่หนักแน่น ก็จะอาจถูกชักนำให้หลงในสิ่งต่าง ๆ ที่มากระตุ้นยั่วไปในทางที่ไม่เหมาะสมได้ง่าย นอกจากนี้ในวัยรุ่นนี้ยังมีความสามารถในการเรียนรู้ได้ดีได้เร็ว และกว้างไกล เพราะความสามารถทางสติปัญญาของวัยรุ่นมีพัฒนาการถึงระดับเท่าเทียมกับผู้ใหญ่ จะด้อยกว่าก็เพียงมีประสบการณ์น้อยกว่าเท่านั้น ซึ่งลักษณะพัฒนาการทางสติปัญญาที่สำคัญคือ มีความเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น สัญลักษณ์ กฎเกณฑ์ ที่มักพบว่าวัยรุ่นชอบสร้างสัญลักษณ์ประจำกลุ่มของตน บางคนมีความสามารถโดดเด่นในเชิงวิทยาศาสตร์ รู้จักคิดหาเหตุและ

ผล สามารถคิดหาทางแก้ไขปัญหาได้หลายแบบ จึงทำให้ไม่ยอมเชื่ออะไรง่าย ๆ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ด้วยตนเอง เป็นวัยที่สนใจสิ่งใหม่ ๆ ไม่ชอบการตอกย้ำซ้ำซาก จึงรู้สึกเบื่อเมื่อผู้ใหญ่พูดหรือสอนซ้ำ ๆ มีจินตนาการสูง ชอบวาดความฝัน ชอบสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ แต่วัยรุ่นไม่ค่อยใช้ความจำให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนมากนัก เป็นเพราะเด็กชอบแสดงความคิดเห็นมากกว่า จึงไม่ชอบการเรียนการสอนที่เน้นความจำ (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2549)

โดยสรุปพบว่า นักเรียนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นมีพัฒนาการทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ความเป็นผู้ใหญ่ แต่การเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการแต่ละด้านเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วโดยการทำงานของฮอร์โมนและต่อมไร้ท่อต่าง ๆ เป็นผลให้วัยรุ่นแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาอาจเป็นปัญหาของตัวเอง และพ่อแม่ ผู้ปกครอง ทั้งเรื่องความขัดแย้งกับผู้ใหญ่ กังวลกับเพื่อนต่างเพศ กังวลกับกลุ่มเพื่อน กังวลกับบุคลิกภาพ มีพฤติกรรมต่อต้านสังคม ต่อต้านพ่อแม่ และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม วัยรุ่นและพ่อแม่ หรือผู้ปกครองต้องรู้เท่าทันพัฒนาการช่วงวัยรุ่นตอนต้น เพื่อลดปัญหาความขัดแย้ง

1.1.3 แนวคิดทฤษฎีสภาวะแวดล้อมครอบครัว (Family Human Ecology)

แนวคิดทางนิเวศวิทยาของ บรอนเฟนเบรนเนอร์ (Urie Bronfenbrenner, 1979) กรอบแนวคิดนี้อธิบายสมมติฐานที่ว่า บุคคลต้องมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่องกับสภาพแวดล้อมรอบตัว สภาพแวดล้อมมีผลต่อพัฒนาการ การปรับตัว และพฤติกรรมของบุคคล ทั้งด้านบวกและด้านลบ โดยมีบริบทที่ยึดตัวเด็กเป็นหลัก ได้แก่ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน ไปจนถึงบริบทที่อยู่ในสถานการณ์ใกล้ตัวที่เด็กหรือไม่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับเด็ก เช่น รัฐบาลของประเทศ ระบบดังกล่าวมีความสัมพันธ์ระหว่างกันสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามลักษณะพัฒนาการ สถานการณ์หรือบริบทที่ใกล้ชิดตัวเด็กที่สุด บริบทหรือชั้นตามแนวคิดทฤษฎีสภาวะแวดล้อมครอบครัว (layer) 4 ชั้น มีดังนี้

1) ระบบจุลภาค (micro system) เป็นสถานการณ์จริงที่เด็กมีชีวิตอยู่และมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ธรรมชาติของระบบจุลภาคนี้อาจเปลี่ยนแปลงตามพัฒนาการของเด็ก ขณะที่ครอบครัว หรือสภาพแวดล้อมในบ้านมีความสำคัญที่สุดในวัยทารก และต่อมาโรงเรียนและกลุ่มเพื่อน วัยก็มีความสำคัญในวัยเด็กตอนกลางและวัยรุ่น

2) ระบบกึ่งกลางระหว่างครอบครัวและสิ่งแวดล้อมภายนอก (meso system) ซึ่งประกอบด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างกันของบริบทต่าง ๆ ของระบบจุลภาคมากกว่า 1 แห่ง ซึ่งเด็กมีส่วนร่วมอย่างมาก เช่น เด็กจะต้องเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับโรงเรียน รวมทั้งกลุ่มเพื่อนร่วมวัยเดียวกัน

3) ระบบภายนอก (exo system) เป็น โครงสร้างทางสังคมที่ไม่ได้มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของบุคคลโดยตรงแต่เป็นเหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อพัฒนาการของบุคคล เช่น

หากสถานที่ทำงานของพ่อแม่อยู่ไกลจากบ้านพักอาศัยจะส่งผลกระทบต่อชีวิตครอบครัว ทำให้พ่อแม่มีเวลาในการดูแลหรือทำกิจกรรมในครอบครัวน้อยลง ซึ่งมีงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าเด็กที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่มีความเสี่ยงสูงที่จะมีพฤติกรรมเสี่ยงหรือพฤติกรรมเชิงลบต่าง ๆ (จำลอง คำบุญชู, 2554)

4) ระบบมหภาค (macro system) เป็นสิ่งแวดล้อมที่ใหญ่ที่สุด และเป็นโครงสร้างที่มีผลต่อระบบทั้งหมด ได้แก่ สังคม เศรษฐกิจ ศาสนาและวัฒนธรรม ความเชื่อ และอุดมคติ ทำให้วัฒนธรรมแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะความเชื่อ ค่านิยมและวัฒนธรรมของไทย ที่เชื่อว่าภรรยา เป็นสมบัติของสามี บุตรเป็นสมบัติของพ่อแม่ สามีหรือพ่อแม่ จะปฏิบัติอย่างไรก็ได้ต่อภรรยาหรือบุตร ความเชื่อเรื่องชายเป็นใหญ่ ชายต้องมีบุคลิก เข้มแข็ง และมีอำนาจเหนือผู้หญิงทำให้มีความเหลื่อมล้ำด้านบทบาททางเพศ ทำให้มีการใช้ความรุนแรงในครอบครัว เช่น เด็กหรือผู้หญิงที่ความสามารถน้อยกว่าผู้ชาย เด็กที่พบเห็นความรุนแรง เด็กที่ถูกทำโทษด้วยความรุนแรงเกินเหตุ เด็กที่ต้องรองรับอารมณ์ความเครียดของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง การพบเห็นความรุนแรงในครอบครัวหรือมีประสบการณ์จากความรุนแรง ทำให้เด็กจะเลียนแบบความรุนแรง ซึมซับความก้าวร้าว และแก้ไขปัญหาด้วยความรุนแรง และเมื่อเด็กอยู่ใน โรงเรียนก็จะแสดงออกทางด้านพฤติกรรมการรังแกในลักษณะต่าง ๆ เมื่อรู้สึกไม่พอใจ (สรัญญา อธิชนะ, 2553)

กรอบแนวคิดทางนิเวศวิทยาของมนุษย์ของบรอนเฟนเบรนเนอร์ อธิบายว่าแต่ละระบบมีส่วนสร้างพฤติกรรมของบุคคล การที่แต่ละบุคคลที่เติบโตมาจากสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันย่อมมีพฤติกรรมและลักษณะนิสัยที่แตกต่างกันไปด้วย พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อกันตลอดเวลา ในขณะที่อิริคสันเน้นว่าลักษณะสัมพันธ์ภาพที่บุคคลมีกับกลุ่มบุคคลต่างๆ เช่น พ่อ แม่ เพื่อน สามี ภรรยา และข้อขัดแย้งทางสังคมจิตวิทยา (Psychosocial crises) ที่เกิดจากความสัมพันธ์นั้น ๆ เป็นจุดกระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรมและพัฒนาบุคลิกภาพในรูปแบบต่างๆ ตามลำดับวัย

จากแนวคิดทฤษฎีข้างต้นจะเห็นว่าไม่มีทฤษฎีใดเพียงทฤษฎีเดียวที่จะมาอธิบายพัฒนาการมนุษย์ได้ครอบคลุม ได้ทุกมิติ การผสมผสานแนวคิดมุมมองที่หลายหลายจะช่วยให้เข้าใจเหตุผลของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นได้ ดังนั้นผู้วิจัยผู้วิจัยจึงได้นำทฤษฎีสภาวะแวดล้อมครอบครัวเป็นทฤษฎีหลักมาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกของเด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือไม่

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรังแก

1.2.1 ความหมายของพฤติกรรมกรังแก

การให้ความหมายของพฤติกรรมกรังแกมีหลากหลาย ดังต่อไปนี้
 สมบัติ ตาปัญญา (2549, น. 2) อธิบายว่าพฤติกรรมกรังแก (bullying) เป็นพฤติกรรมด้านลบที่ทำซ้ำ ๆ หรือประสงค์ร้ายของนักเรียนคนหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่ง โดยมีมุ่งเป้าหมายไปที่นักเรียนหรือบุคคลอีกคนหนึ่ง ซึ่งไม่สามารถปกป้องตนเองจากการกระทำนั้นได้

เกษตรชัย และหิม และอุทิศ สังขรัตน์ (2556, น. 4) อธิบายว่าพฤติกรรมกรังแก หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีเจตนาจะให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนและได้รับอันตราย ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก และพยายามควบคุมผู้อื่นให้กระทำ หรือไม่ให้กระทำการใด ๆ เป็นเวลานานและซ้ำ ๆ ในคน ๆ เดียว แต่ถ้าเป็นการกระทำกรังแกนาน ๆ ครั้งหรือเพียงครั้งเดียว เรียกการกระทำนี้ว่า พฤติกรรมก้าวร้าว ส่วนคำว่า “การกรังแก” และ “ความรุนแรง” เป็นส่วนที่ทับซ้อนกัน แต่มีข้อความแตกต่างกันคือ การกรังแกนั้นไม่อาจใช้ขอบเขตของกฎหมายจัดการได้ครบใดที่พฤติกรรมดังกล่าวไม่เข้าข่ายคุกคามหรือประทุษร้ายร่างกายขั้นรุนแรง แต่พฤติกรรมที่รุนแรงนั้นสามารถพิจารณาโทษด้วยขอบเขตของกฎหมายอย่างชัดเจน (Olweus, 1999 อ้างถึงใน นันทกฤต โรตมนันทกฤต, 2556)

สรุปได้ว่า พฤติกรรมกรังแก เป็นพฤติกรรมที่ทำให้คนอื่นไม่พอใจ เจ็บปวดทางกายหรือจิตใจ โดยแสดงออกทางกายหรือการใช้วาจา ในลักษณะของการข่มขู่ กดขี่ ทำลายสิ่งของ ทำร้ายร่างกาย ที่ระดับความรุนแรงต่างกันเพื่อแสดงพลังอำนาจเชิงสัญลักษณ์ต่อผู้อื่น หรือเพื่อควบคุมผู้อื่น ทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจเป็นพฤติกรรมลักษณะกระทำต่อเหยื่ออย่างสม่ำเสมอ มีการแสดงออกทั้งทางตรงและทางอ้อม

1.2.2 ประเภทของพฤติกรรมกรังแก

โอลีอุส (Olweus, 1986, 1996 อ้างถึงใน สมบัติ ตาปัญญา (2549, น. 3-4) ได้จำแนกพฤติกรรมกรังแกของเด็กที่เป็นนักเรียนไว้ 3 ลักษณะ คือ เป็นการกรังแกทางร่างกายหรือกายภาพ การกรังแกทางวาจา และการกรังแกทางสังคม (อารมณ์ และจิตใจ) โดยมีความแตกต่างกัน แต่มีจุดหมายเดียวกัน คือ การทำให้ผู้ถูกข่มเหงกรังแกได้รับความเดือดร้อน เสียหาย หรือถูกล่วงละเมิดสิทธิ

1) การกรังแกทางร่างกาย หรือกายภาพ (Physical bullying) การกรังแกทางร่างกาย เป็นรูปแบบการกรังแกที่ชัดเจนที่สุด เนื่องจากเป็นการแสดงพฤติกรรมที่มองเห็นอย่างเป็นรูปธรรม มักจะมีร่องรอยหรือหลักฐานเกิดขึ้น เช่น บาดแผล บวม รอยฟกช้ำ และรอยเลือด เป็นต้น พฤติกรรมกรังแกทางร่างกายที่พบเห็นกันมากได้แก่ การตบตี ชกต่อย เตะ กัด ข่วน ถ่มน้ำลายใส่

และขว้างสิ่งของใส่ ซึ่งส่งผลให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บทางร่างกาย เป็นการแสดงอำนาจเหนือบุคคลอื่น และสร้างความรู้สึกลัวหวาดกลัว ส่วนใหญ่พบในกลุ่มนักเรียนเพศชายมากกว่ากลุ่มนักเรียนเพศหญิง

2) การรังแกทางวาจา (*Verbal bullying*) เป็นพฤติกรรมที่ใช้คำพูดทำร้าย อารมณ์ ความรู้สึกและจิตใจของผู้อื่น เช่น คำว่า เหน็บแนม พุดหยาบคาย สบประมาท ล้อเลียนเชื้อชาติ สัญชาติ หน้าตาผิวพรรณ ศาสนา ล้อเลียนจุดด้อยต่าง ๆ เช่น เรื่องเพศ ความพิการ ฐานะทางสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจ ผลการเรียน ขูดรีด หรือมีการเขียนข้อความ กล่าวหา สร้างข่าวลือ และ ชุบฉิบนิทา เป็นต้น ส่วนใหญ่พบในกลุ่มนักเรียนเพศหญิงมากกว่านักเรียนเพศชาย พฤติกรรมกรังแกทางวาจาที่ทำได้ง่ายและเกิดขึ้นบ่อยครั้งมากกว่าการรังแกประเภทอื่น พฤติกรรมกรังแกทางวาจามีอยู่อย่างแพร่หลายในทุกสังคม

1.2.3 การรังแกทางสังคม (*Social bullying*) เป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการกระทำที่กระทบต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคล รวมทั้งเป็นการทำให้เกิดความเข้าใจผิดทั้งต่อหน้าและลับหลัง ซึ่งถือเป็นการทำร้ายอารมณ์ ความรู้สึกและจิตใจ เช่นเดียวกับการรังแกทางวาจา เช่น แสดงการรังเกียจ ไม่นั่งใกล้ ไม่ให้ความสนใจ ไม่ทักทาย กีดกันไม่ให้ร่วมกลุ่ม และกีดกันไม่ให้เพื่อนคนอื่นคบ หรือกีดกันออกจากกลุ่มรวมถึงบังคับให้ทำหรือไม่ให้ทำในสิ่งที่คนอื่นสามารถทำได้ ส่วนใหญ่พบในกลุ่มนักเรียนเพศหญิงมากกว่ากลุ่มนักเรียนเพศชาย และยังพบอีกว่ามีผลกระทบเช่นเดียวกับพฤติกรรมกรังแกทางร่างกาย และยังสามารถแยกพฤติกรรมกรังแกได้อีกคือ การจําแนกตามลักษณะทิศทางของบุคคลที่ถูกกระทำ ได้แก่ การรังแกทางตรง (*Direct bullying*) และการรังแกทางอ้อม (*Indirect bullying*) คือ

1) การรังแกทางตรง (*Direct bullying*) เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกหรือการกระทำที่มีความเกี่ยวข้องกับการทำร้ายร่างกายผู้อื่นให้ได้รับบาดเจ็บ รวมทั้งเป็นการแสดงการทำร้ายอารมณ์ความรู้สึกให้ผู้อื่นรู้สึกเจ็บปวดและหวาดกลัว เช่น การด่าว่า นินทาว่าร้าย ล้อเลียน ใส่ร้ายป้ายสี ข่มขู่ และการขโมยสิ่งของ เป็นต้น

2) การรังแกทางอ้อม (*Indirect bullying*) เป็นการแสดงออกหรือการกระทำที่มีบุคคลที่สามเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผู้มีส่วนสำคัญที่จะทำให้การรังแกประเภทนี้บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ เพื่อให้ผู้ที่เป็เป้าหมายได้รับผลกระทบจากการกระทำนั้น ตามที่ได้ตั้งใจไว้ เช่น กีดกันไม่ให้เข้ากลุ่ม ไม่ให้เพื่อนคบ และไม่ให้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ชุบฉิบนิทา ใส่ร้ายป้ายสี สร้างข่าวลือ และเยาะเย้ย เป็นต้น

สรุปได้ว่า พฤติกรรมกรังแก จําแนกออกได้เป็น 3 รูปแบบ คือ การรังแกทางกาย การรังแกทางวาจา และการรังแกทางสังคม การรังแกทางกายเป็นพฤติกรรมกรังแกทางตรง ที่สามารถมองเห็นผลจากการกระทำได้ ในขณะที่การรังแกทางวาจาและการรังแกทาง

สังคมไม่สามารถมองเห็นทางกายภาพได้ แต่มีผลกระทบทางจิตใจ โดยนักเรียนเพศชายมีพฤติกรรมการรังแกทางร่างกายมากกว่านักเรียนเพศหญิง ส่วนนักเรียนเพศหญิงมีพฤติกรรมการรังแกทางวาจาและการรังแกทางสังคมมากกว่านักเรียนเพศชาย

1.3 สาเหตุของพฤติกรรมการรังแก

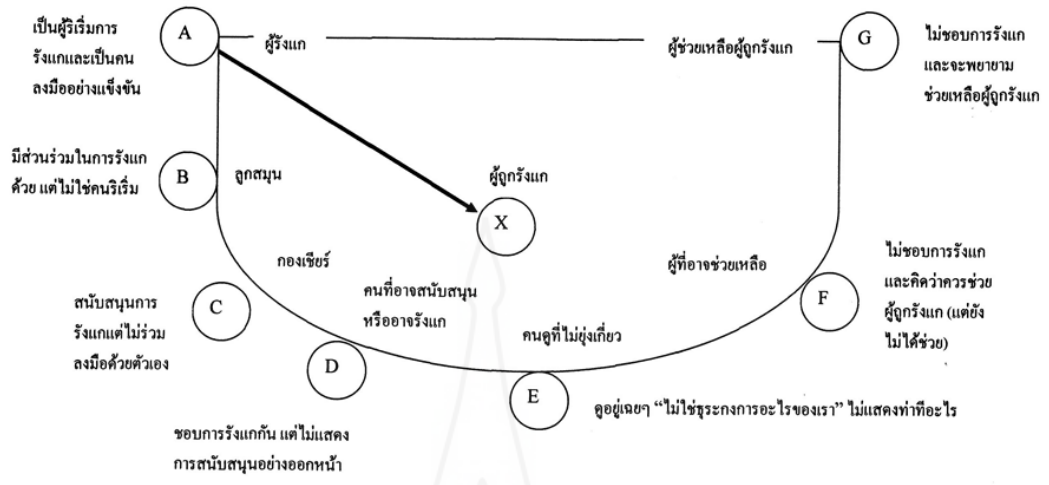
แรงจูงใจที่นำไปสู่พฤติกรรมการรังแกมีดังนี้ (สมบัติ ตาปัญญา (2549), เกษตรชัย และหิม, 2556)

1.3.1 ความต้องการของบุคคล นักเรียนที่รังแกเพื่อน มักมีความต้องการมีอำนาจเหนือผู้อื่นหรือกดขี่นักเรียนคนอื่น ๆ และอาจมีลักษณะปัญหาบางประการ เช่น มีปัญหาครอบครัว เคยมีประสบการณ์ถูกรังแกมาก่อน หรือเป็นคนที่ถูกตามใจจนเคยตัว ส่งผลให้เป็นคนเห็นแก่ตัว และเอาแต่ใจตนเอง มักไม่ค่อยมีเพื่อน จึงรู้สึกเหงา รู้สึกไม่ปลอดภัย เป็นคนเจ้าอารมณ์ มุทะลุ ทนต่ออุปสรรคหรือสิ่งกีดขวางต่าง ๆ ไม่ค่อยได้ ไม่ชอบปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีปัญหาด้านความประพฤติ มักก้าวร้าว แต่จะเก่งในการหาเหตุผลมาแก้ตัวหรือเอาตัวรอดในยามคับขัน (สมบัติ ตาปัญญา, 2549)

1.3.2 ภูมิหลังครอบครัว นักเรียนที่ชอบรังแกเพื่อนมักพบว่า ชีวิตครอบครัวมักมีความขัดแย้งและความสับสน เช่น ครอบครัวแตกแยก หย่าร้าง เด็กเคยพบเห็นความรุนแรง มีประสบการณ์ถูกทอดทิ้งในวัยเด็ก จึงทำให้เด็กพัฒนาทัศนคติที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม หรือมีทัศนคติเชิงบวกด้านความรุนแรง กล่าวคือนักเรียนมักมีความพอใจที่ได้สร้างความเจ็บปวดทุกข์ทรมานให้แก่คนอื่น

1.3.3 การแสดงอำนาจ ในบางกรณี นักเรียนที่รังแกเพื่อนอาจเรียกร้องเอาสิ่งของมีค่า เช่น เงินหรือสิ่งของ โดยการบังคับขู่เข็ญเพื่อนหรือเด็กคนอื่น ๆ เพราะต้องการได้รับการนับถือและสิทธิพิเศษต่าง ๆ จากพฤติกรรมรังแก แม้แต่ครูหรือผู้ปกครองก็เกรงกลัว ไม่อยากยุ่งด้วยถ้าไม่จำเป็นจริง ๆ จึงทำให้นักเรียนรู้สึกว่าตนเองมีอำนาจเหนือคนอื่นมากขึ้นเรื่อย ๆ จึงกลายเป็นคนที่ไม่เกรงกลัวระเบียบ ไม่เคารพกติกาสังคม หรือกฎหมายในที่สุด

1.3.4 กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อการรังแก ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนจำนวนมาก รายงานว่าตนเองถูกเพื่อนรังแกแต่อย่างไรก็ตาม การรังแกถือว่าเป็นพฤติกรรมกลุ่ม และมีอิทธิพลต่อนักเรียนคนอื่น ๆ ดังปรากฏตามวงล้อของการรังแก ดังนี้

ภาพที่ 2.1 วงล้อการรังแกและลักษณะของปฏิกิริยาและบทบาทต่างๆ ในสถานการณ์การรังแกกัน
 ที่มา: Olweus อ้างอิงถึงใน คู่มือครูการป้องกันการรังแก สมบัติ ตาปัญญา (2549)

จากภาพที่ 2.1 จะเห็นได้ว่าวงล้อของการรังแกกัน : ลักษณะของปฏิกิริยาและบทบาทต่าง ๆ ในสถานการณ์การรังแกกัน คือ

- 1) ผู้รังแก A เป็นผู้ริเริ่มการรังแกและเป็นคนรังแกอย่างเข้มแข็ง
- 2) ลูกสมุน B มีส่วนร่วมในการรังแกด้วยแต่ไม่ใช่คนริเริ่ม
- 3) กองเชียร์ C สนับสนุนการรังแกแต่ไม่ร่วมลงมือด้วยตนเอง
- 4) คนที่อาจสนับสนุนหรือออกรังแก D ชอบการรังแกกัน แต่ไม่แสดงการสนับสนุนอย่างออกหน้า
- 5) คนดูที่ไม่ยุ่งเกี่ยว E ดูอยู่เฉย ๆ ไม่แสดงท่าทีอะไร
- 6) ผู้ที่อาจช่วยเหลือ F ไม่ชอบการรังแกและคิดว่าควรช่วย (แต่ยังไม่ช่วย)
- 7) ผู้ช่วยเหลือผู้ถูกรังแก G ไม่ชอบการรังแกและจะพยายามช่วยเหลือผู้ถูกรังแก

สรุป สาเหตุของการรังแกของเด็กไม่ได้มีเพียงสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งเท่านั้น แต่อาจมีปัจจัยด้านครอบครัว เพื่อน โรงเรียน ตัวบุคคลและสภาพแวดล้อมในชุมชนซึ่งส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมรังแกเพื่อนในที่สุดและมีพฤติกรรมการรังแก

1.4 ผลกระทบจากพฤติกรรมกรรังแก

ผลการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ (Greenbaum, 1988; Olweus, 1995a; เกษตรชัย และหิม, 2556:12-13; สมบัติ ตาปัญญา, 2549) แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมกรรังแกได้

ส่งผลกระทบต่อทั้งผู้รังแกและผู้ถูกรังแก ซึ่งผลกระทบบางอย่างเกิดขึ้นทันที ขณะที่ผลกระทบบางอย่างสามารถสะสมความเคียดแค้นหรือความทรงจำที่ไม่ดีไปจนถึงเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่

1.4.1 ผลกระทบที่เกิดกับผู้รังแก นักเรียนที่มีพฤติกรรมมารังแกได้รับผลกระทบในระยะสั้นและระยะยาว ดังนี้

1) **ผลกระทบที่เกิดกับผู้รังแกในระยะสั้น** ผู้ที่มีนิสัยและลักษณะพฤติกรรมรังแกผู้อื่นมักจะคือ มักปฏิบัติตนละเมียดถูระเบียบ มองว่าการรังแกเป็นเรื่องธรรมดา มีทัศนคติเชิงบวกต่อการใช้ความรุนแรง ใจร้อน ขี้โมโห ไม่ค่อยให้อภัย และอาจมีปัญหาเรื่องการเรียน

2) **ผลกระทบที่เกิดกับผู้รังแกในระยะยาว** เมื่อเด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่จะมีพฤติกรรมก้าวร้าว รุนแรงในครอบครัวและสังคมสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น เช่น ขับรถเร็ว ขับรถผิดกฎจราจร ข่มขู่เพื่อนหรือคนใกล้ชิด ทะเลาะวิวาทกับผู้อื่น ทะเลาะตบตีกับคู่สมรสและบุคคลในครอบครัว ทำร้ายร่างกายบุพการี ลงโทษบุตรหลานอย่างรุนแรง และล่วงละเมิดทางเพศ นักเรียนที่มีพฤติกรรมมารังแกมีแนวโน้มสูงมากที่จะกลายเป็นอันธพาล ก่ออาชญากรรมที่ร้ายแรง พบว่า แม่อาชญากรและฆาตกรทุกคนจะมีชีวิตที่แตกต่างกันไปหลาย ๆ ด้าน แต่มีสิ่งที่เขาเหมือนกัน คือ มีประสบการณ์ที่เจ็บปวดทรมานในวัยเด็ก และมีทัศนคติด้านการใช้ความรุนแรงแก้ปัญหา ซึ่งเกิดขึ้นจากหลายสาเหตุ เช่น ถูกพ่อแม่ทอดทิ้ง ถูกพี่เลี้ยงกระทำชำเรา ถูกคนใกล้ชิดข่มขืนหรือถูกกระทำรุนแรงโดยคนแปลกหน้าจึงมีพฤติกรรมทำร้ายเพื่อน แกล้งและรังแกเพื่อน (สินธุเสน เจริญบุตร, 2557) และหากมารบุตรเป็นเพศชาย ก็จะมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นด้วย พฤติกรรมมารังแกนี้อาจเกิดจากการรับรู้ หรือมีประสบการณ์ความรุนแรง (Farrington, 1993 อ้างถึงใน สิทธิเดช คุ่มเศรษฐี, 2551, น. 4)

3) **ผลกระทบที่เกิดจากพฤติกรรมมารังแก** ที่มีต่อนักเรียนที่ถูกรังแก มีดังนี้

(1) **ผลกระทบที่เกิดกับผู้ถูกรังแกในระยะสั้น** ได้แก่ อาการบาดเจ็บทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความวิตกกังวล หวาดกลัว ปฏิเสธการเข้าร่วมกลุ่ม และหากถูกรังแกอย่างต่อเนื่อง จะส่งผลกระทบกับการเรียน เช่น ไม่กล้ามาโรงเรียนหรือลาออกจากโรงเรียน ผู้กระทำที่มักทำให้ผู้ถูกรังแกได้รับบาดเจ็บถึงขั้นอาการสาหัสและต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล (เกษตรชัย และหิม และคณมนรรจน์ บากา, 2555) ผู้ถูกรังแกอาจมีอาการวิกลจริตนอนไม่หลับ และนอนละเมอหรือฝันร้าย มีความเชื่อมั่นและภาคภูมิใจในตนเองต่ำ และทำให้เกิดภาวะซึมเศร้า สิ้นหวัง หมดหนทางหลีกเลี่ยงและการป้องกันปัญหาที่ถูกเพื่อนรังแก มีความสงสารตัวเอง มีความอับศอดสู มีความโกรธแค้น และมีความปรารถนาที่จะแก้แค้น นักเรียนที่ถูกเพื่อนรังแกบางรายต้องอยู่ในภาวะที่คิดไม่ตก และไม่อดทนกับปัญหาที่ตนเองประสบอยู่ จึงอาจส่งผลให้ผู้ถูกรังแกพยายามฆ่าตัวตาย หรือทำร้ายคนอื่น

(2) ผลกระทบในระยะยาว เมื่อผู้ถูกรังแกเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เด็กหรือนักเรียนที่ถูกเพื่อนรังแกจะสูญเสียความไว้วางใจผู้อื่น มีปัญหาความสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือบางคน เก็บกดความแค้นไว้ เมื่อเวลาผ่านไปนาน ๆ ก็จะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวและรุนแรง เช่น รังแกคนอื่น ๆ โดยใช้อาวุธปืนทำร้ายผู้อื่นหรือทำร้ายตนเอง

สรุปได้ว่า พฤติกรรมการรังแกส่งผลกระทบต่อผู้รังแกและผู้ถูกรังแก ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ผู้ถูกรังแกอาจพัฒนากลายเป็นผู้รังแก จะมีปัญหาพฤติกรรมต่อต้านสังคมแบบอื่น ๆ มีทัศนคติที่ดีกับความรุนแรง และเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่จะนำพฤติกรรมรุนแรงไปใช้กับครอบครัว เป็นวงจรของความรุนแรง มีการเสพสุรา ใช้จ่ายเสพติด และอาจกลายเป็นอาชญากรได้

1.4.2 การป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมกรังแก

กล่าวได้ว่าแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมกรังแก มีความแตกต่างและหลากหลาย โดยไม่มีทฤษฎีใดที่สมบูรณ์แบบที่จะมาอธิบายได้ครอบคลุมที่สุด (Rigby, 2004 อ้างถึงใน นันทกฤต โรตมนันทกฤต, 2556) จากการทบทวนวรรณกรรม และวิเคราะห์งานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมกรังแกในวัฒนธรรมต่าง ๆ ทั้งของต่างประเทศและในประเทศไทย พบข้อเสนอแนะสำหรับเป็นแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหามาตรการกรังแกกันในโรงเรียน สำหรับครู และสำหรับบุคลากรในโรงเรียน (ผู้บริหาร นักจิตวิทยา ครูแนะนำ) สำหรับนักเรียน สำหรับพ่อแม่ผู้ปกครอง สำหรับชุมชน สำหรับสังคม ดังนี้

1.5 แนวทางการจัดการกับพฤติกรรมกรังแกของโรงเรียน

การป้องกันการรังแกและพฤติกรรมต่อต้านสังคมในโรงเรียน (สมบัติ ตาปัญญา, 2559)

1.5.1 เทคนิคจัดการปัญหาการรังแกทั่วไป ผู้ที่อยู่ใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งครู ต้องสังเกตความผิดปกติของเด็กในด้าน อารมณ์ ภาษาท่าทางต่าง ๆ ต้องทำความเข้าใจพฤติกรรมของเด็ก หมั่นสังเกตว่าเด็กคนใดจะถูกรังแกหรือไม่ ผู้ใกล้ชิดหรือครูควรแนะนำให้เด็กแก้ไขความขัดแย้งด้วยการพูดคุยปรับความเข้าใจและการใช้ทักษะทางสังคม เช่น ให้เด็กเขียนเรียงความเล่าชีวิตประจำวัน เพื่อสังเกตว่ามีใครพบปัญหาการรังแก นอกจากนี้ ครูควรได้รับการฝึกอบรมแนวทางจัดการปัญหาการรังแกของนักเรียน โดยเฉพาะ

1.5.2 เทคนิคป้องกันปัญหาการรังแก ผู้ที่อยู่ใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครูควรจัดให้เด็ก/นักเรียนทำงานเป็นทีม ครูควรมีโอกาสพบปะพูดคุยกับเด็กบ่อยครั้ง และควรมีทัศนคติพื้นฐานการจัดการห้องเรียนที่ดี มีระบบ เพื่อให้นักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ และช่วยกันสร้างบรรยากาศ ความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน ส่งเสริมพัฒนาให้เด็กรู้สึกว่าคุณค่า จัดกิจกรรมให้

นักเรียนพลัดกันเล่าประสบการณ์การรังแก แลกเปลี่ยนทัศนคติ เพื่อให้เกิดความรู้สึกเข้าใจเรา ใช้สื่อในการรณรงค์ต่าง ๆ ทัศนคติ บทความ แสดงละคร หรือบทบาทสมมุติ

1.5.3 แนวทางการดูแลนักเรียนที่รังแกผู้อื่น ครูต้องหาข้อมูลด้วยการสอบถามอย่างรอบด้านก่อนที่ครูจะเรียกนักเรียนที่รังแกเพื่อน มาว่ากล่าวตักเตือนต้องสอบถามนักเรียนคนอื่น ๆ ควรทำให้เด็กไว้วางใจ และกล้าที่จะรับฟัง เช่น การพูดอาจใช้น้ำเสียงจริงจังในช่วงต้นและอ่อนลงในตอนท้าย เรียกมาคุยเพื่อปรับทัศนคติ โดยไม่กล่าวโทษ เพื่อให้เด็กสามารถเปิดใจและปรับปรุงตัวเองในภายหลัง ครูควรสามารถเข้าใจถึงสภาพจิตใจเด็ก และเข้าใจหลักสิทธิมนุษยชนของเด็ก หรือสิทธิเด็ก

1.6 แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมรังแกสำหรับโรงเรียน

1.6.1 การดูแลสภาพจิตใจในโรงเรียน ผู้บริหารของ โรงเรียนควรมีนโยบายการบริการด้านสุขภาพจิตขั้นพื้นฐานแก่เด็กนักเรียนในโรงเรียน เพื่อให้เด็กสามารถเข้าถึงการบริการ และสามารถช่วยให้ค้นหาปัญหาและให้การรักษาเยียวยาได้อย่างรวดเร็ว การบริการสุขภาพจิตในโรงเรียนเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญ เพื่อป้องกันปัญหาที่จะลุกลามไปจนเกิดความรุนแรง เช่น การใช้อาวุธทำร้ายร่างกายเพื่อน ครู ทำร้ายตนเองหรือพยายามฆ่าตัวตาย การให้บริการทางสุขภาพจิตในโรงเรียนต้องอาศัยความร่วมมือทั้งจากครู นักเรียน ผู้ปกครอง และให้ความสำคัญกับนักจิตวิทยา หรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งจะให้ความรู้ที่ถูกต้องในเรื่องการรังแก มอบหมายให้นักจิตวิทยาออกแบบโปรแกรมลดปัญหาการรังแกที่สามารถนำมาใช้ได้จริงและมีประสิทธิภาพ บุคลากรของสถานศึกษาหรือโรงเรียนต้องมีรับผิดชอบ และมีความจริงจังในการแก้ไขปัญหา

1.6.2 ด้านเทคนิคดูแลจัดการปัญหาพฤติกรรมรังแก โรงเรียนควรใช้โปรแกรมเพื่อลดปัญหาการรังแก โดยการป้องกันต้นเหตุมากกว่าการแก้ไขที่ปลายเหตุ โดยการออกแบบ แนวทางการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับบริบทแวดล้อม และชุมชน โปรแกรมจะใช้ได้ผลดียิ่งขึ้นหากสามารถปรับใช้ได้ครอบคลุมทั้งหมดทุกชั้นในโรงเรียน เพื่อให้เกิดมาตรฐานเดียวกัน และควรบรรจุแนวทางการลดปัญหาการรังแกเป็นวาระประจำ แทนการรณรงค์แบบชั่วคราว

1.6.3 ด้านสภาพแวดล้อมที่ช่วยลดปัญหาพฤติกรรมรังแก ดำเนินการโดยการปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม เช่น มีแสงสว่างเพียงพอ ให้เด็กรู้สึกปลอดภัย และห้องเรียนมีบรรยากาศเหมาะกับการเรียนรู้

1.7 แนวทางข้อเสนอแนะสำหรับบุคลากร ผู้บริหาร นักจิตวิทยา ครูแนะแนว

1.7.1 การสำรวจและประเมินแผน โรงเรียนควรมีการเก็บข้อมูลเบื้องต้นจากการสอบถามนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อประเมินปัญหา เก็บข้อมูลเพื่อประเมิน โครงการ หรือนโยบายหลังดำเนินงานว่ามีปัญหาการรังแกลดน้อยลงหรือไม่ คอยสำรวจข้อมูลไม่พึงประสงค์

ของนักเรียน ประเมินผลทั้งระยะสั้นและระยะยาว รายงานข้อเท็จจริงเสมอ และจริงจังต่อการแก้ไขปัญหา

1.7.2 การให้ความรู้ผ่านสื่อ เพื่อขจัดปัญหาพฤติกรรมการรังแกและลดปัญหาการรังแกในโรงเรียน โดยการประชาสัมพันธ์ระดับลักษณะนักเรียนที่พึงประสงค์ของโรงเรียน เผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อหรือเอกสารต่าง ๆ ของโรงเรียน รวมทั้งให้ความรู้กับผู้ปกครองถึงเทคนิคการพูดคุยกับเด็กทั้งผู้รังแกและผู้ถูกรังแก ให้ความรู้กับบุคลากรที่ไม่ใช่ครูผู้สอนแต่ทำงานในโรงเรียน

1.8 แนวทางข้อเสนอแนะสำหรับพ่อแม่และผู้ปกครอง

1.8.1 เทคนิคของพ่อแม่และผู้ปกครองในการป้องกันพฤติกรรมการรังแก พ่อแม่และผู้ปกครองควรเป็นแบบอย่างที่ดีในบ้าน ไม่ใช่ความรุนแรงในการแก้ปัญหา เมื่อมีความขัดแย้งไม่ใช่ความรุนแรง ซึ่งจะทำให้เด็กจดจำและเลียนแบบ ไม่ลงโทษเด็กเกินกว่าเหตุ ให้อิสระเด็กในการใช้ชีวิตพอสมควร แต่ไม่ปล่อยปะละเลยหรือห่างเหิน จนขาดการสื่อสารภายในครอบครัว ปลุกฝังให้เด็กมีทัศนคติเคารพเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

1.8.2 แนวทางในการจัดการปัญหาทั่วไป พ่อแม่และผู้ปกครองควรให้กำลังใจลูกเป็นที่ปรึกษาทางใจ คอยสังเกตว่าบุตรหลานมีปัญหาอะไรหรือไม่ เช่น ขาดเพื่อน ซึมเศร้า เก็บตัวอยู่คนเดียว โดยเฉพาะเด็กผู้หญิงเพราะอาจมีความแวมโน้มเกิดความคิดฆ่าตัวตาย พ่อแม่ควรให้ความสนใจและทำกิจกรรมร่วมกันกับเด็กมากขึ้น เช่น พาไปออกกำลังกาย หรืออนุญาตให้ลูกพาเพื่อนมาเที่ยวที่บ้านเพื่อช่วยลดปัญหาการถูกรังแกและรังแกผู้อื่น

1.9 ข้อเสนอแนะสำหรับนักเรียน แนวทางสำหรับการจัดการปัญหาสำหรับเด็กนักเรียนที่ถูกรังแก กระทำได้โดยนักเรียนที่ถูกรังแกต้องพยายามมองโลกในแง่ดี ไม่คิดทำร้ายตัวเอง ให้กำลังใจตัวเอง สร้างความรู้สึก ความมั่นใจ อารมณ์และสังคม ลองแก้ไขด้วยตัวเอง นักเรียนหญิงควรแก้ไขด้วยวิธีสื่อสารเพื่อขจัดความขัดแย้งในกลุ่มเพื่อน หรือหลีกเลี่ยงกับสถานการณ์และพื้นที่เสี่ยงต่อการถูกรังแก หากแก้ไขปัญหาเองไม่ได้ควรปรึกษา ครู หรือผู้ใหญ่ หากรู้สึกขาดเพื่อนควรพาตัวเองเข้ากลุ่ม ชมรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ค้นหาสิ่งที่ตนเองสนใจหรือถนัด เช่น ชมรมกีฬา หางานพิเศษทำเพื่อสร้างความรู้สึที่ดีต่อตนเอง

1.10 ข้อเสนอแนะสำหรับชุมชน ชุมชนควรจัดสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหาพฤติกรรมการรังแกอย่างเหมาะสม เช่น กำจัดแหล่งเสื่อมโทรม จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ให้โอกาสเด็กได้ทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์หลังเลิกเรียน ปรามปรามยาเสพติดอย่างจริงจัง มีมาตรการควบคุมการซื้อขายสุราในวัยรุ่น

จะเห็นได้ว่า การแก้ไขปัญหการรังแกในโรงเรียนจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ตัวเด็กเอง ครอบครัว เพื่อน สถานศึกษา ชุมชน ที่อยู่แวดล้อมตัวเด็ก เทคนิคหรือโครงการแก้ไข ป้องกันการรังแกต่าง ๆ ต้องทำอย่างจริงจังต่อเนื่องและติดตามผลเป็นระยะ

2. แนวคิดเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูและรูปแบบการเลี้ยงดู

การเลี้ยงดูบุตรมีความสำคัญต่อความสามารถทางสังคม และการปรับตัวด้านพฤติกรรมของทั้งเด็กก่อนวัยเรียน วัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนปลาย ความสามารถทางสังคม และการปรับตัวจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ผู้ปกครอง

2.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูบุตร

การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง วิถีปฏิบัติของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียนที่ส่งเสริมและสนองความต้องการที่จำเป็นของเด็กทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน อรพินทร์ ชุมชม และงามตา วณิชานนท์, 2528: 69) นอกจากนี้ ศิริกุล อิศรานุรักษ์ (2550: 106) อธิบายว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การตอบสนองความต้องการของเด็กทั้งทางกาย ทางใจ มีการปฏิสัมพันธ์กับเด็ก การถ่ายทอดวัฒนธรรม ทักษะคติ ความเชื่อ ค่านิยม ความรู้และความหวังของสังคม

ดังนั้น การอบรมเลี้ยงดูจึงหมายถึง การที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้การดูแลทั้งทางกาย ด้านปัจจัย 4 ทางใจด้านความรัก ความอบอุ่น ให้ความรู้ ทักษะ ถ่ายทอดวัฒนธรรม พัฒนาทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม กฎกติกาและการอยู่ร่วมกันในสังคม และการปฏิบัติตนของ พ่อแม่ ผู้ปกครองให้เป็นแบบอย่างก็ถือได้ว่าเป็นการอบรมสั่งสอนด้วยเช่นกัน

2.2 หน้าที่หลักในการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว

หน้าที่ของครอบครัวมี 4 ประการ (Baumrind D, 1972) คือ

2.2.1 **ให้การเลี้ยงดูและให้ความรัก** ความอบอุ่นและปัจจัย 4 เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัย สุขภาพ ความปลอดภัย และการศึกษา ให้ความรัก ความเข้าใจอย่างสม่ำเสมอ

2.2.2 **ให้การอบรมที่ชัดเจน** ส่งเสริมความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ทักษะในการเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ และทักษะชีวิต

2.2.3 **แสดงความต้องการสอดคล้องกับวุฒิภาวะของเด็ก** พ่อแม่และผู้ปกครองควรมีความรู้ความเข้าใจต่อพัฒนาการและความต้องการของเด็กตามช่วงวัย มีเจตคติที่ดีต่อการเลี้ยง

คู่มือการอุทิศเวลา ความคิด และพลัง เพื่อลูกอย่างเพียงพอ ตอบสนองอย่างเหมาะสมกับความ ต้องการของเด็ก

2.2.4 มีสัมพันธภาพในครอบครัวในเชิงบวก การสื่อสาร ด้วยการพูดคุยที่ดี ระหว่างพ่อแม่และเด็ก มีความเข้าใจ เอื้ออาทรต่อกัน ไม่ใช้ความรุนแรง ร่วมทุกข์ร่วมสุขในการ แก้ไขปัญหาในสภาวะวิกฤตของครอบครัว

การปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวมีผลต่อพฤติกรรมของเด็ก เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู อย่างดีและได้รับความอบอุ่นจากพ่อแม่ จะมีความผูกพันมั่นคงกับพ่อแม่ในช่วง 2 ปีแรก และเป็น เด็กที่มีความรู้สึกในคุณค่าของตนเองสูง เข้าใจผู้อื่นได้ดี อาทรต่อความรู้สึกของผู้อื่น มีระดับสติปัญญาสูงกว่าเมื่ออยู่ในช่วงปฐมวัยและวัยเรียน มีปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบน และพฤติกรรมต่อต้านสังคมน้อยเมื่อโตขึ้น ทั้งนี้เพราะการเลี้ยงดูด้วยความรักความอบอุ่น จะช่วยปกป้องเด็กจาก ผลเชิงลบของสิ่งแวดล้อม ทำให้เด็กเรียนรู้ได้ดี มีความมั่นคงทางอารมณ์ และมีระเบียบวินัย (Bee H 1995: 253 อ้างถึงใน ศิริกุล อิศรานุรักษ์, 2550)

สรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวส่งผลถึงความมั่นคงทางสภาพจิตใจ และอารมณ์ เพราะหน้าที่ของการอบรมเลี้ยงดู เป็นการให้ความรัก ให้การอบรม มีความเข้าใจในการดูแลเอาใจใส่ในแต่ละช่วงวัยเพื่อสนองความต้องการของแต่ละช่วงวัยได้อย่างเหมาะสม และ สร้างสัมพันธภาพในครอบครัวให้เข้มแข็ง อบอุ่น และมั่นคง

2.3 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดูบุตรมี 2 มิติ (Baumrind D, 1972 อ้างใน คุณยา จิตตะโสธร, 2552) คือ

มิติลควบคุมหรือเรียกร้องจากพ่อแม่ (Controlling/Demand) เป็นมาตรฐานการเลี้ยงดูไว้ ซึ่งพ่อแม่ บางคนจะมีมาตรฐานสูง และเรียกร้องให้เด็กปฏิบัติตามมาตรฐานที่ตนกำหนด ในขณะที่พ่อแม่ บางคนเรียกร้องให้เด็กทำตามมาตรฐานเพียงเล็กน้อย และไม่พยายามที่จะใช้อิทธิพลในการควบคุมเด็ก และมิตีการตอบสนองความรู้สึก (Responsive) เป็นการที่พ่อแม่หรือผู้ดูแลเด็กตอบสนองต่อความต้องการของเด็ก ซึ่งพ่อแม่บางคนจะยอมรับเข้าใจ และตอบสนองความต้องการของเด็กด้วยดี เปิดโอกาสให้เด็กคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง ในขณะที่พ่อแม่ บางคนเพิกเฉย และปฏิเสธความต้องการของเด็ก

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ที่แสดง 2 มิติหลัก (Baumrind D, 1972) มีดังนี้ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4 แบบนี้ เป็นแบบสากลที่สามารถอธิบายความสามารถทางสังคมและการปรับตัวทางพฤติกรรมของเด็กได้ โดยเฉพาะเด็กเล็กเท่านั้นแต่ยังรวมถึงวัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนปลายด้วย (เพ็ญพิไล ฤทธาภรณ์ และคณะ, 2546) ดังนี้

2.3.1 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ (Authoritative Parenting Style) เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองให้การสนับสนุนให้เด็กมีพัฒนาการตามวุฒิภาวะของเด็ก โดยให้เด็กมีอิสระตามควรแก่วุฒิภาวะ ขณะเดียวกันพ่อแม่หรือผู้ปกครองจะกำหนดขอบเขตพฤติกรรมของเด็ก และกำหนดให้เด็กเชื่อฟังและปฏิบัติตามแนวทางที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองกำหนดไว้อย่างมีเหตุผล ถึงแม้พ่อแม่หรือผู้ปกครองจะมีการเรียกร้องสูง ในขณะเดียวกันก็ให้ความรักความอบอุ่นและใส่ใจต่อเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กเป็นตัวของตัวเองรับฟังเหตุผลจากเด็ก และสนับสนุนให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิดตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ของครอบครัว

เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูในรูปแบบนี้จะเป็นคนที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีทักษะทางสังคม มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีความเป็นผู้นำ มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ความสามารถปรับตัวในสังคมได้ดี ในขณะที่การเลี้ยงดูแบบตามใจและแบบทอดทิ้งมีความสัมพันธ์ในการปรับตัวไม่ดี (Maccoby, 1980 อ้างถึงใน พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุษย์ และคณะ, 2546) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภาพรณ โคตรจรัส และหุมพร ชงกิตติกุล (2555) พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ ช่วยให้สามารถปรับตัวได้ดี เฝ้าปัญหาแบบมุ่งจัดการปัญหามากกว่า มีการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยงน้อยกว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบควบคุม แบบตามใจ และแบบทอดทิ้ง ขณะที่ ศิวาภรณ์ โคตรสุมาตย์ (2555) รายงานว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ รูปแบบควบคุม รูปแบบตามใจ รูปแบบทอดทิ้ง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการถูกรังแก

2.3.2 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม (Authoritarian Parenting Style) เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองมีความเข้มงวด เรียกร้องสูง แต่ไม่ตอบสนองความต้องการของเด็ก มีการจัดระบบการควบคุมและวางกฎเกณฑ์ให้เด็กปฏิบัติตามอย่างเข้มงวด เด็กต้องยอมรับในคำพูดของพ่อแม่หรือผู้ปกครองว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมเสมอ มีการใช้อำนาจควบคุมโดยวิธีบังคับ และลงโทษหากเด็กไม่ทำตามความคาดหวัง พ่อแม่หรือผู้ปกครองมักห่างเหินและปฏิเสธเด็ก

เด็กที่มาจากกรเลี้ยงดูรูปแบบนี้ มักโกรธง่าย ไม่เป็นมิตร ไม่มีความสุข หลีกเลี่ยงสังคม มีความวิตกกังวลและรู้สึกไม่มั่นคง มีความคับข้องใจสูง ขาดความกระตือรือร้น ขาดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ขาดความยืดหยุ่น และมีแนวโน้มที่จะไม่สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ (Maccoby, 1980 อ้างถึงใน พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุษย์ และคณะ, 2545)

2.3.3 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ (Permissive Parenting Style) เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองปล่อยให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ตามการตัดสินใจของเด็ก โดยไม่มีการกำหนดขอบเขต ไม่เรียกร้องหรือควบคุมพฤติกรรมเด็ก เด็กสามารถแสดงความรู้สึกและอารมณ์ได้อย่างเปิดเผย พ่อแม่หรือผู้ปกครองอาจให้คำปรึกษาหรือพยายามใช้เหตุผลกับเด็ก แต่ไม่มี

อำนาจในการควบคุมพฤติกรรมของเด็ก พ่อแม่หรือผู้ปกครองจะให้ความรักความอบอุ่นและตอบสนองความต้องการของเด็กเสมอ เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบนี้ จะมีพฤติกรรม ก้าวร้าวกับพ่อแม่หรือผู้ปกครองและสมาชิกคนอื่น ๆ แต่ไม่ก้าวร้าวกับคนอื่นนอกบ้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของโอลิวีส (Olweus, 1980) ที่พบว่า การตามใจของพ่อแม่ทำให้เด็กก้าวร้าวขึ้นเมื่อเด็กอายุมากขึ้น มักเป็นคนที่ไม่มีศักยภาพตามวุฒิภาวะเพียงพอ มีความสามารถในการควบคุมตัวเองต่ำ มีลักษณะพึ่งพิงผู้อื่น และมีปัญหาในการควบคุมอารมณ์ (Baumrind, 1977 อ้างถึงใน Maccoby & Martin, 1983, และคัทนาค์ มณีศรี และธีระพร อุวรรณ โณ, 2003)

2.3.4 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง (Uninvolved Parenting Style) เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองไม่ให้ความสนใจ หรือตอบสนองความต้องการของเด็ก ให้การดูแลเอาใจใส่ต่อเด็กน้อยมาก พ่อแม่หรือผู้ปกครองกลุ่มนี้จะเพิกเฉยต่อเด็กหรือไม่เรียกร้องหรือวางมาตรฐานพฤติกรรมใด ๆ ปล่อยให้เด็กปฏิบัติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิเสธเด็กแต่แรก หรือหมกมุ่นอยู่กับปัญหาและความกดดันในชีวิตประจำวันจนไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่เด็ก เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบนี้ จะมีพฤติกรรมที่มีปัญหาด้านการเรียน ต่อต้านสังคม และขาดทักษะทางสังคม กลายเป็นเด็กมีปัญหา (Olweus, 1980) เช่น ทำร้ายผู้อื่น (Baumrind, 1977 อ้างถึงใน Maccoby & Martin, 1983 อ้างถึงใน คัทนาค์ มณีศรี และธีระพร อุวรรณ โณ, 2003) กลายเป็นเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม พฤติกรรมเบี่ยงเบน อาจนำไปสู่การติดยาเสพติด หรือกระทำผิดทางอาชญากรรมต่างๆ (ศิริกุล อิศรานุรักษ์ และปราณี สุทธิสุนทร, 2550)

สรุปได้ว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็กของพ่อแม่มีหลายแบบ ได้แก่ แบบเอาใจใส่ แบบควบคุม แบบตามใจ และแบบทอดทิ้ง ในแต่ละแบบจะส่งผลถึงพฤติกรรม และลักษณะนิสัยของเด็กที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต

2.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดู

ปัจจัยที่มีผลการอบรมเลี้ยงดูเด็ก อาจแบ่งออกได้เป็น 3 ปัจจัยหลัก (ศิริกุล อิศรานุรักษ์ และปราณี สุทธิสุนทร, 2550; งามตา วนินทานนท์และคณะ, 2551) ดังนี้

2.4.1 ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เพศของเด็ก ลำดับมีบุตร ลักษณะพื้นฐานอารมณ์ของเด็ก สุขภาพ และความพิการ เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่-ลูก แตกต่างกันไป กล่าวคือ เด็กหญิงมักถูกสอนให้มีความเรียบร้อย ทำงานบ้าน ดูแลน้อง เด็กชายมักถูกสอนให้เข้มแข็งเก็บระงับอารมณ์ หรือบางวัฒนธรรม ที่ให้ความสำคัญของลูกชายมากกว่าลูกสาว ทำให้ลูกชายได้รับการเลี้ยงดูเป็นอย่างดีในขณะที่ลูกสาวมักจะถูกทอดทิ้ง นอกจากนั้นในบางครอบครัว พ่อแม่จะคาดหวังในลูกคนโตสูง และจะปฏิบัติต่างกัน ลูกคนเล็กมักได้รับการเอาใจเป็นพิเศษ ในขณะที่ลูกคนกลางมักถูกละเลย หรือเด็กที่เลี้ยงยาก หรือมีปัญหาสุขภาพ นำความหนักใจ

มาสู่พ่อแม่ หากพ่อแม่ไม่อดทนจะทำให้ทอดทิ้งเด็กได้ง่าย หรือได้รับการเอาใจใส่น้อย และอาจถูกทำร้ายทางวาจาอยู่เสมอ ในขณะที่ลูกที่มีสุขภาพดีมีหน้าตาดีมักได้รับคำชมจากคนรอบข้าง เป็นที่ชื่นชมของพ่อแม่ก็จะได้รับการดูแลเอาใจใส่ใกล้ชิดมากขึ้น

2.4.2 ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านครอบครัว เช่น ครอบครัวแตกแยก

ครอบครัวที่พ่อหรือแม่คนเดียวและครอบครัวขยาย หรือผู้เลี้ยงดูที่มีความรู้ความเข้าใจต่อพัฒนาการและความต้องการของเด็กตามวัย มีทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงดู ถือว่าเป็นบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของตน มีความอดทนอดกลั้นต่อการทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ ตลอดจนมีทักษะที่จะส่งเสริมและตอบสนองความต้องการของเด็ก สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้ลุล่วงด้วยดี ย่อมทำหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูได้อย่างสมบูรณ์ ครอบครัวที่สมาชิกทุกคนมีความสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน พูดคุยสื่อสาร ด้วยความเข้าใจ เอื้ออาทรต่อกัน ไม่ใช้ความรุนแรง ร่วมทุกข์ร่วมสุขแก้ปัญหาเมื่อต้องเผชิญกับภาวะคุกคาม หรือวิกฤตอย่างสร้างสรรค์ ครอบครัวย่อมมีแต่ความสงบสุข (Aunola K และคณะ, 1999, Frias-Armenta M และ McCloskey LA, 1998 อ้างถึงใน ศิริกุล อิศรานุรักษ์ และปราณี สุทธิสุนทร, 2550)

2.4.3 ปัจจัยด้านสังคม สิ่งแวดล้อมของครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม

อบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ได้แก่ ศาสนา วัฒนธรรมและความเชื่อต่าง ๆ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น วัฒนธรรม ความเชื่อที่เป็นผลดีต่อการอบรมเลี้ยงดู แต่ความเชื่อบางอย่างอาจส่งผลเสียต่อพัฒนาการเด็ก ส่วนการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่มุ่งเน้นการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม ทำให้คนหนุ่มสาวอพยพจากชนบทสู่เมือง และทิ้งเด็กให้อยู่ในความดูแลของผู้สูงอายุ รวมทั้งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ครอบครัวได้รับอิทธิพลจากสื่อมากขึ้น

จะเห็นได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว สังคม และปัจจัยด้านวัฒนธรรม มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูบุตร และรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู มีผลต่อพัฒนาการด้านบุคลิกภาพ พฤติกรรมทางสังคม และสติปัญญา

2.5 สัมพันธภาพในครอบครัว

สัมพันธภาพในครอบครัวมีความสำคัญต่อสมาชิกในครอบครัว เพราะยึดเหนี่ยวให้สมาชิกของครอบครัวมีความผูกพัน รู้สึกอบอุ่น รักใคร่กลมเกลียวกัน สามารถช่วยกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวได้ สมาชิกในครอบครัวมีสุขภาพจิตดี และมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (ประกายรัตน์ ภัทรธิดา, 2553)

2.5.1 ความหมายของสัมพันธภาพในครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว เป็น

ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว และเครือญาติหรือบุคคลอื่น ๆ ที่อาศัยรวมอยู่ใน

ครัวเรือนเดียวกัน โดยใช้เวลาในการทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ร่วมกัน มีการสนทนาพูดคุยปรึกษาหารือกัน มีการแสดงความรัก ความเอื้ออาทรต่อกันทั้งทางกาย วาจา และใจ สัมพันธภาพในครอบครัวอาจมีทั้งดีและไม่ดี (จิราพร ชมพิกุล และคณะ, 2552; ประกายรัตน์ ภัทรชิตี, 2553) สัมพันธภาพในครอบครัว เป็นความผูกพันซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวที่ทำให้ครอบครัวมีความรักความอบอุ่น เอื้ออาทรต่อกัน มีความสำคัญต่อความเข้มแข็ง และความอยู่ดีมีสุขของครอบครัว

สรุปได้ว่า สัมพันธภาพในครอบครัว เป็นการที่พ่อแม่หรือคนในครอบครัวที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันทั้งทางบวกและทางลบ สัมพันธภาพที่ดีสมาชิกในครอบครัวมีความสุขถ้าสัมพันธภาพไม่ดี ครอบครัวมีความขัดแย้งจะเกิดความทุกข์และมีปัญหาภายในครอบครัวตามมา

2.5.2 องค์ประกอบและการสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว เป็นความร่วมมือของสมาชิกในครอบครัว ความใกล้ชิดทางกายและทางจิตใจ ความไว้วางใจ ความช่วยเหลือและสนับสนุนซึ่งกันและกัน การมีเจตคติที่ดีต่อกัน และการสื่อสารซึ่งกันและกัน การสร้างสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวเริ่มต้นจากการรู้จักบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว มีการแสดงพฤติกรรมที่ดีต่อกัน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีให้เกียรติกัน และมีการสื่อสารที่ดี โดยสมาชิกในครอบครัวต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และความแตกต่างระหว่างวัย ลักษณะของความสัมพันธ์ในครอบครัว ประกอบด้วยสัมพันธภาพระหว่างสามีภรรยา สัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่และลูก สัมพันธภาพระหว่างพี่น้อง และสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว การที่ครอบครัวมีสัมพันธภาพไม่ดีมักเกิดจาก ความคาดหวังที่ไม่ตรงกัน การทำให้ครอบครัวเป็นปกติสุขจำเป็นต้องมีข้อตกลงระหว่างสมาชิกของครอบครัว การมอบบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ และกำหนดขอบเขต ให้สมาชิกครอบครัวได้รับรู้และเข้าใจตรงกัน (ประกายรัตน์ ภัทรชิตี, 2553)

2.5.3 ลักษณะของสัมพันธภาพในครอบครัว ลักษณะของสัมพันธภาพในครอบครัวมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ดังนี้

(1) สัมพันธภาพในเชิงบวก คือการที่สมาชิกในครอบครัวมีความรักความอบอุ่น เข้าใจซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือและเอื้ออาทรกัน และร่วมกันแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ ดังนั้น เมื่อใดที่ครอบครัวประสบปัญหา สมาชิกในครอบครัวจะสามารถร่วมกันฝ่าฟันอุปสรรคร่วมกันได้ (Cronbach, 1970 อ้างถึงใน พรพรรณ มากบุญ, 2555)

(2) สัมพันธภาพในเชิงลบ คือการที่ครอบครัวขาดความอบอุ่น สมาชิกในครอบครัวไม่ปรองดอง หรือเป็นมิตรกัน ทำให้สมาชิกของครอบครัวมีความห่างเหิน มักเป็นครอบครัวที่มีปัญหาความขัดแย้ง ทำให้เกิดความแตกแยกในครอบครัว ความสัมพันธ์เชิงลบนี้มี

ผลเสียต่อบุคลิกภาพและสุขภาพของสมาชิกในครอบครัว ทั้งทางกายและจิตใจ มีการใช้ความรุนแรงในครอบครัวส่งผลให้สมาชิกในครอบครัวมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน หรือมีพฤติกรรมเสี่ยงเช่น เที่ยวเตร่ ดิตสารเสพติด หรือเล่นการพนัน (สายสุรี จุติกุล, 2540)

การสร้างสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวควรเริ่มจากที่สมาชิกในครอบครัว รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ให้เกียรติกัน และมีการสื่อสารที่ดี โดยต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านต่าง ๆ เช่น ความแตกต่างระหว่างเพศและวัย เพราะแต่ละคนจะมีความต้องการหรือพฤติกรรมที่แตกต่างกัน โดยมีปัจจัยที่เอื้อต่อการสร้างสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว คือ ปัจจัยภายใน ที่สมาชิกในครอบครัวมีความรัก ความเข้าใจกันและมีเวลาให้แกกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน มีการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว รวมทั้งจัดการทรัพยากรครอบครัวอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังมีปัจจัยภายนอก เช่น สถาบันศาสนา สื่อ ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นปัจจัยที่สนับสนุน

การสื่อสารในครอบครัวมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตครอบครัว หากครอบครัวมีการแสดงออกทั้งคำพูดและท่าทาง ที่สร้างการรับรู้ถึงความรู้สึกนึกคิดหรือความต้องการของสมาชิก มีการสื่อสารที่ดีต่อกันก็จะทำให้ครอบครัวมีสัมพันธภาพดี แต่หากครอบครัวมีการสื่อสารที่บกพร่องจะทำให้ครอบครัวที่มีปัญหาความขัดแย้ง

สรุปได้ว่า สัมพันธภาพในครอบครัว เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการความสามารถทางสังคม และการปรับตัวทางพฤติกรรมของนักเรียน ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวในมิติการสื่อสารพูดคุยด้วยความเข้าใจ การทำกิจกรรมร่วมกัน และการแก้ไขปัญหาภาวะวิกฤตของครอบครัว

2.6 อิทธิพลของเพื่อน

กลุ่มเพื่อนมีความสำคัญต่อเด็ก โดยเฉพาะเด็กวัยรุ่น เพราะกลุ่มเพื่อนจะเข้าใจปัญหาของกันและกันได้ดีกว่าคนต่างวัย กลุ่มเพื่อนจึงมีความสำคัญต่อชีวิตจิตใจและอนาคตของเด็กและวัยรุ่นอย่างมาก ขณะที่ครอบครัวเริ่มมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นน้อยลง ดังนั้น ลักษณะดีหรือไม่ดีของกลุ่มจึงเป็นสิ่งกำหนดพฤติกรรมของวัยรุ่นก่อนเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ การคบเพื่อนวัยเดียวกันจึงมีความจำเป็นสำหรับเด็กวัยรุ่น การคบเพื่อนย่อมมีทั้งคุณและโทษ เพื่อนอาจเป็นผู้ประคับประคองจิตใจ หรือในทางตรงกันข้ามอาจชักนำไปในทางเสื่อมเสียได้เช่นกัน (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2549)

การคบเพื่อนของเด็กนักเรียนที่เป็นวัยรุ่นเป็นความต้องการจะเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มและต้องการให้เพื่อนยอมรับ (สุชา จันทร์อม, 2549) กลุ่มเพื่อนจึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักเรียนเป็นอย่างมาก เพราะวัยนี้เป็นวัยเลียนแบบเพื่อน โดยส่วนใหญ่แล้วนักเรียนจะใช้เวลาอยู่ในโรงเรียนมากกว่าอยู่บ้าน จึงต้องปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนและบางครั้งต้องยอมทำตามแบบอย่างของ

เพื่อนเพื่อจะได้เป็นที่ยอมรับภายในกลุ่ม กล่าวได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนของเด็กวัยเรียนมีความสำคัญมาก โรงเรียนจึงควรส่งเสริมให้เด็กนักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ควบคู่กับการเรียนการสอนด้วย (สมคิด ลอมาลี, 2554)

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมมารังแก

สมบัติ ตาปัญญา (2549) ได้สำรวจปัญหารังแกกันในโรงเรียนโดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 3,047 คน พบว่า นักเรียนร้อยละ 40 เคยถูกรังแกเดือนละ 2-3 ครั้ง การรังแกเกิดมากที่สุดในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และลดลงตามลำดับชั้นที่สูงขึ้น โดยพบว่าพฤติกรรมคล้ายกันทุกภาค พฤติกรรมที่พบบ่อย คือ การทำร้ายจิตใจด้วยวาจา และการล้อเลียน ร้อยละ 47.9 เหยียดหยามเชื้อชาติ ผิวพรรณร้อยละ 27.95 และพบว่ามีอาการทางเพศร้อยละ 10.7 ยกเว้นภาคตะวันออก ที่มีการแย่งเงินและของใช้ด้วย 1 ใน 3 ของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างกล่าวต่อการถูกรังแกที่โรงเรียน เด็กนักเรียนที่กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 41.2 ระบุว่า ครูหรือผู้ใหญ่ให้ความช่วยเหลือน้อยหรือแทบไม่ได้ช่วยเหลืออะไรเลย ครู ร้อยละ 89 เคยเห็นเด็กถูกรังแก และพบว่าเด็กจำนวนมากถูกรังแกจากเพื่อนร่วมชั้น สถานที่ถูกรังแกมากที่สุด คือ ในห้องเรียนในช่วงเวลาที่ครูไม่อยู่ ถัดมาคือทางเดินหน้าห้องเรียน สนามหน้าโรงอาหาร และห้องเรียนแม้จะมีครูอยู่ด้วย เมื่อถูกรังแกแล้วนักเรียนที่ถูกรังแกบางคนบอกผู้อื่นได้รับรู้ขณะที่บางคนเก็บไว้เพียงลำพัง และเด็กนักเรียนบางคนระบุว่าแม้จะแจ้งแก่ครูก็น้อยมากที่ครูจะช่วยหยุดยั้งการรังแกกัน และแก้ปัญหาด้วยการลงโทษอย่างรุนแรงกับคู่กรณีที่รังแกกัน

การิมะห์ และหิม และดวงมณี จงรักษ์ (2007) ได้ศึกษาปัจจัยที่พยากรณ์พฤติกรรมมารังแกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดเทศบาล จังหวัดปัตตานี พบว่า (1) นักเรียนมีพฤติกรรมมารังแกด้านร่างกายอยู่ในระดับน้อย และด้านวาจาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีพฤติกรรมมารังแกด้านวาจาสูงกว่าด้านร่างกายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และ (2) นักเรียนมีการรับชมรายการโทรทัศน์ที่ใช้ความรุนแรง การเห็นพ่อแม่แสดงพฤติกรรมความรุนแรงและภาวะคับข้องใจ สามารถพยากรณ์พฤติกรรมมารังแกของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ภัทรา จุลละปิยะ (2550) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เรื่องพฤติกรรมมารังแกกับพฤติกรรมมารังแกกันของกลุ่มเด็กนักเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3) พบว่า การรับรู้พฤติกรรมมารังแกมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมมารังแก

รังแกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 แสดงให้เห็นว่าเมื่อนักเรียนรับรู้หรือเห็นการรังแกมากขึ้น ก็จะพบว่าเมื่อนักเรียนที่มีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นมากด้วยเช่นเดียวกัน

บุญญาพัฒน์ ยอดปราง (2550) ได้ศึกษาพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดปัตตานี เพื่อศึกษาความชุกของพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างเด็กนักเรียนมีความชุกของพฤติกรรมการรังแก ร้อยละ 18.5 โดยพบว่าเพศไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแก กล่าวคือ นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีพฤติกรรมรังแกไม่แตกต่างกัน ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมรังแกคือ อายุ เชื้อชาติ พื้นที่ตั้งของโรงเรียน และการทะเลาะวิวาทกันของบิดามารดาของนักเรียน

ชุตินาถ ศักรินทร์กุล (2557) ได้ศึกษาความชุกของการข่มเหงรังแกและปัจจัยด้านจิตสังคมที่เกี่ยวข้องในเด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ความชุกของการข่มเหงรังแกในเด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 23.4 โดยมีสถานภาพการรังแก 4 รูปแบบ ได้แก่ กลุ่มที่เป็นทั้งผู้รังแกและถูกรังแก ร้อยละ 58.3 กลุ่มผู้ถูกรังแก ร้อยละ 23.4 กลุ่มผู้รังแกผู้อื่น ร้อยละ 6.1 และมีเพียง ร้อยละ 12.2 ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการข่มเหงรังแก โดยนักเรียนเพศหญิงจะเป็นผู้ถูกรังแกมากกว่าเพศชาย ในขณะที่นักเรียนเพศชายเป็นผู้รังแกผู้อื่นมากกว่าเพศหญิง รูปแบบของการรังแกที่พบมากที่สุด คือ การรังแกด้วยวาจา ได้แก่ การใช้คำพูดหยาบคาย การล้อเลียน ส่วนการรังแกด้วยการทำร้ายร่างกาย ได้แก่ การชก เตะ ตบ ตี พบในนักเรียนเพศชายมากกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการข่มเหงรังแก ได้แก่ เพศชาย ระดับผลการเรียนต่ำ มีบิดามารดาที่ไม่ได้อยู่ด้วยกัน ครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดี มีรูปแบบการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม ครอบครัวมีหนี้สิน การมีปัญหาสุขภาพจิตโดยรวม และมีปัญหาสุขภาพจิต ด้านพฤติกรรมเกราะและพฤติกรรมสัมพันธ์สภาพทางสังคม

เจริญ เดโชชนวัฒน์ (2554) ได้ศึกษาปัญหาการรังแกข่มขู่กับภาวะซึมเศร้าในเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ของโรงเรียนรัฐบาลที่เป็นสหศึกษาแห่งหนึ่ง ในเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร พบว่า ความชุกของนักเรียนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการรังแกเท่ากับ ร้อยละ 40.2 แบ่งเป็นผู้ถูกรังแก ร้อยละ 15.3 ผู้ที่รังแกผู้อื่น ร้อยละ 9.6 เป็นทั้งผู้รังแกและผู้ถูกรังแก ร้อยละ 15.3 โดยในทุกรูปแบบของพฤติกรรมการรังแกนั้นพบในนักเรียนเพศชายมากกว่านักเรียนเพศหญิง และรูปแบบการรังแกที่พบมากที่สุด คือ การรังแกทางวาจา ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ เพศ ระดับชั้นศึกษา และผลการเรียนเฉลี่ย

กอร์ปบุญ ภาวะกุล (2554) ได้ศึกษาลักษณะและความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมรังแกข่มขู่ กับระดับความรู้สึกลึกมีคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนสหศึกษาแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร วิธีการวิจัยเป็นการศึกษาเชิงพรรณนา โดยเก็บข้อมูลจาก

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 388 คน โดยใช้แบบสอบถามที่ส่วนหนึ่งจาก Oweles bully/victim questionarie ฉบับภาษาไทย แปลโดยสมบัติ ตาปัญญา และแบบสอบถามความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง (Rosenbergsself-esteem scale) ฉบับภาษาไทย

ผลการศึกษา พบว่า มีนักเรียนที่เคยถูกรังแกข่มขู่ในช่วง 2-3 เดือน (ก่อนเก็บรวบรวมข้อมูล) คิดเป็นร้อยละ 55 และมีนักเรียนที่เคยรังแกข่มขู่ผู้อื่นเป็นร้อยละ 53 โดยพบในนักเรียนชายมากกว่านักเรียนหญิง และส่วนใหญ่มักจะมีพฤติกรรมรังแกข่มขู่เกิดขึ้น 1-2 ครั้งเท่านั้น ส่วนรูปแบบของการรังแกข่มขู่ที่เกิดขึ้นสูงสุด คือ การใช้คำพูดหยาบคายหรือล้อเลียน กลุ่มที่รังแกผู้อื่นอย่างเดียวมีระดับความรู้สึกมีคุณค่าในตัวเองสูงสุด รองลงมาเป็นกลุ่มที่ไม่เคยถูกรังแกและไม่เคยรังแกผู้อื่น กลุ่มที่ถูกรังแกอย่างเดียว และกลุ่มที่เคยถูกรังแกและรังแกผู้อื่น ตามลำดับ โดยคะแนนเฉลี่ยทั้ง 4 กลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.006$) แต่ในการรังแกข่มขู่ผู้อื่นกลับไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.75$) ส่วนรูปแบบของการถูกรังแกข่มขู่ที่ทำให้ระดับความรู้สึกมีคุณค่าในตัวเองต่ำสุด คือ การที่เพื่อนไม่ชวนเล่น ทำกิจกรรมหรือชวนให้เข้ากลุ่ม ส่วนนักเรียนที่สร้างเรื่องโกหก ปล่อยข่าวลือในทางที่ไม่ดี หรือพยายามทำให้คนอื่น ๆ ไม่ชอบ มีระดับความรู้สึกมีคุณค่าในตัวเองต่ำสุด

สิทธิเดช คุ่มเสริม (2551) ได้ศึกษาผลการรับรู้ความถี่ของความรุนแรงภายในครอบครัวที่มีต่อพฤติกรรมการข่มเหงรังแกผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ที่มีความถี่ของการรับรู้การใช้ความรุนแรงในครอบครัวระหว่างบิดามารดาสูงจะมีคะแนนพฤติกรรมการข่มเหงรังแกสูงกว่าผู้ที่มีความถี่ของการรับรู้การใช้ความรุนแรงในครอบครัวระหว่างบิดามารดาต่ำในนักเรียนเพศชาย ($t=7.803$, $df=79$, $p<.01$) และนักเรียนเพศหญิง ($t=7.136$, $df=81$, $p<.01$) นักเรียนเพศชายมีคะแนนพฤติกรรมการข่มเหงรังแกผู้อื่นสูงกว่านักเรียนเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เกษตรชัย และหิม (2555) ได้ศึกษาปัจจัยในการพยากรณ์พฤติกรรมการรังแกของนักเรียนโรงเรียนเอกชนที่สอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดสงขลา เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และสร้างสมการพยากรณ์พฤติกรรมการรังแกของนักเรียนโรงเรียนเอกชนที่สอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดสงขลา ปีการศึกษา 2554 ผลการวิจัยพบว่า มีปัจจัยพยากรณ์ 5 ตัวที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการรังแกของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 กล่าวคือ ความคับข้องใจ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกดขี่ และอิทธิพลความรุนแรงของเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .001 และอิทธิพลความรุนแรงของสื่อโทรทัศน์ และอิทธิพลความรุนแรงของบิดามารดา มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .001

ปวริศร์ กิจสุขจิต (2555) ได้ศึกษาปัจจัยที่เป็นสาเหตุให้เกิดการรังแกกันในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาสตรี ในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนที่มีประสบการณ์พบเห็นการใช้ความรุนแรงด้วยตนเอง ร้อยละ 20.5 และมีประสบการณ์การใช้ความรุนแรงของคนในครอบครัว ร้อยละ 9 วิธีการที่คนในครอบครัวกระทำมากที่สุด คือการด่าทอ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง รองลงมา คือการใช้กำลังตอบโต้ ประสบการณ์การรังแกหรือพบเห็นความรุนแรงจากเพื่อนหรือบุคคลอื่น ร้อยละ 52 วิธีการที่พบเห็น คือ การด่าทอ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง รองลงมาคือการใช้กำลังตอบโต้ นักเรียนมีการเลียนแบบการรังแกจากบุคคลในชีวิตประจำวัน ร้อยละ 10.5 โดยเลียนแบบการรังแกจากเพื่อนมากที่สุด เพื่อนในกลุ่มของนักเรียนมีพฤติกรรมการรังแก ร้อยละ 6.3 เพื่อนในกลุ่มของนักเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มีจำนวนเพื่อน 1-10 พฤติกรรมการรังแกของนักเรียนสตรีจะ ใช้การทำลายความสัมพันธ์และการทำร้ายจิตใจมากกว่าการใช้กำลังทางกายภาพโดยตรง

จุไรรัตน์ พงษ์ศักดิ์ (2553) ได้ศึกษารูปแบบการรังแกและการจัดการปัญหาการรังแกกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนในเขตปริมณฑล พบว่า รูปแบบการรังแกของนักเรียนชายมีการรังแกทางร่างกายและวาจา ในขณะที่นักเรียนเพศหญิงมีการรังแกทางวาจาและจิตใจมากที่สุด รองลงมาคือการรังแกทางร่างกาย การจัดการกับปัญหาการรังแก ระดับนักเรียนมีการใช้การแก้ไขปัญหแบบแก้ไขปัญหามากที่สุด รองลงมาคือการหาแหล่งสนับสนุนทางสังคม และแบบหลีกเลี่ยง การแก้ไขปัญหาระดับห้องเรียนครูประจำชั้น ใช้การแก้ไขปัญหแบบกว่าการป้องกันปัญหา การแก้ไขปัญหาระดับ โรงเรียนดำเนินการ โดยใช้กฎระเบียบของโรงเรียน

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกลืนดูบุตร

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2528) และดลยา จิตตะยโสธรระ (2552: 174) ได้สำรวจและรายงานทฤษฎีและผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กต่อพัฒนาการทางจิตใจและพฤติกรรมของเยาวชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้

3.2.1 พ่อแม่ที่เลี้ยงดูลูกแบบรักและสนับสนุน ลูกเห็นความสำคัญของพ่อแม่ยอมรับการอบรมสั่งสอนต่าง ๆ ของพ่อแม่ได้ง่าย มีความรับผิดชอบสูง ไม่ทำผิดระเบียบหรือกฎหมายบ้านเมือง เมื่อทำผิดยอมสารภาพผิด รู้สึกละอายในการทำผิด ก้าวร้าวน้อย ให้ความร่วมมือกับผู้อื่นมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนวัยรุ่นไทยนั้น วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลทำให้นักเรียนวัยรุ่นไทยมีเหตุผลเชิงจริยธรรมค่อนข้างสูง มีความสามารถคาดการณ์ไกล รู้จักบังคับตนให้ออกได้รอดได้ ซื่อสัตย์ มีสัมมาคารวะ เอื้อเฟื้อ มีสุขภาพจิตดี ปรับตัวได้ดี และมีความวิตกกังวลน้อย

3.2.2 พ่อแม่ที่เลี้ยงดูลูกแบบใช้เหตุผล การเลี้ยงดูแบบนี้จะทำให้เด็กโตและวัยรุ่นสามารถต้านทานสิ่งยั่วยู่ใจได้ เมื่อทำผิดจะรู้สึกละอายและยอมรับผิด มีเหตุผลเชิงจริยธรรม และ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่วัยรุ่นไทยที่มาจากครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจและสังคมต่ำ ถ้าได้รับการเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลก็จะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง สุขภาพจิตดี และมีลักษณะมุ่งอนาคตด้วย

3.2.3 พ่อแม่ที่เลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย พบว่าวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักอบอุ่นมากควบคู่กับได้รับการลงโทษทางจิต จะมีมโนธรรมสูงมากกว่าวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูลักษณะเดียวกัน แต่ได้รับการลงโทษทางกาย

3.2.4 พ่อแม่ที่เลี้ยงดูแบบควบคุม ผลการวิจัยพบว่าวัยรุ่นไทยตอนต้นที่ถูกควบคุมมากเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์มีสัมมาคารวะ เอื้อเฟื้อ กตัญญู และยึดถือเรื่องบาปบุญมากกว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย อย่างไรก็ตาม เมื่อเด็กเข้าสู่วัยรุ่นตอนกลางแล้วการเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย คือ ปล่อยให้เด็กคิดตัดสินใจเอง และเปิดโอกาสให้เป็นตัวของตัวเองมากขึ้น มีสุขภาพจิตดีกว่าก้าวร้าวน้อย และมีจริยธรรมอยู่ในระดับสูงกว่า

3.2.5 พ่อแม่ที่เลี้ยงดูแบบให้พึ่งตนเองเร็ว ผลการวิจัยพบว่าลูกที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงเป็นลูกที่พ่อแม่ฝึกให้พึ่งตนเองตั้งแต่เด็ก ๆ มากกว่าลูกที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

ศิวาภรณ์ โคตรสุมาตย์ (2555) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูการทำหน้าที่ของครอบครัวกับการถูกข่มเหงรังแกโดยเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสหศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการถูกข่มเหงรังแกโดยเพื่อน ($r = .135, p < .05$) การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการถูกข่มเหงรังแกโดยเพื่อน ($r = .396, p < .001$) การอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการถูกข่มเหงรังแกโดยเพื่อน ($r = .304, p < .001$) การอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งหรือปล่อยปละละเลย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการถูกข่มเหงรังแกโดยเพื่อน ($r = .373, p < .001$)

สุภาพรรณ โคตรจรัส และคณะ (2002) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูและพฤติกรรมส่วนบุคคลของวัยรุ่นไทยไทย โดยใช้รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแนวคิดของ Baumrind (1967, 1971) เป็นตัวแปรอิสระตัวแรก และใช้ตัวแปรอิสระอื่น 8 ตัวแปรเป็นตัวแปรอิสระตัวที่ สอง ซึ่งประกอบด้วย เพศ ลำดับการเกิด ประเภทของครอบครัว ภูมิภาค ผลการเรียน อาชีพหลักของครอบครัว และระดับการศึกษา ศึกษาวิจัยในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2,535 คน จาก 5 ภูมิภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง ของประเทศไทย พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมส่วนบุคคลของนักเรียนสูง และสูงกว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวที่เลี้ยงดูแบบควบคุม แบบตามใจ และแบบทอดทิ้ง จะเห็นได้ว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตร ประเภทของครอบครัว เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมส่วนบุคคลของนักเรียนในประเทศไทย

ศักคนางค์ มณีศรี และธีรพร อูวรรณโณ (2003) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูและพฤติกรรมทางสังคมของเยาวชนไทย โดยศึกษาพฤติกรรมทางสังคม 8 ด้าน ได้แก่ ความเป็นผู้นำ การคล้อยตาม การเป็นนักเรียนที่ดี การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม (พฤติกรรมทางสังคมทางบวก) การขัดแย้งกับผู้อื่น ความก้าวร้าว ความร่วมมือ และการช่วยเหลือ (พฤติกรรมทางสังคมทางลบ) รวมทั้งรูปแบบของครอบครัว ความแตกต่างระหว่างเพศ ระดับการศึกษาและอาชีพหลักของพ่อ แม่ ภูมิภาค ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และลำดับการเกิด ประชากรที่ศึกษา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 รวม 2535 คน จาก 5 ภูมิภาคของประเทศไทย

ผลการวิจัย พบว่า การเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ มีพฤติกรรมทางสังคมทางบวกมากกว่า และมีพฤติกรรมทางลบน้อยกว่าการเลี้ยงดูแบบควบคุม แบบตามใจ และแบบทอดทิ้ง เด็กที่อยู่ในครอบครัวปกติ (มีพร้อมทั้งพ่อและแม่) เป็นนักเรียนที่เรียนดีกว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีการหย่าร้าง และเด็กที่ต้องอาศัยอยู่กับพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว หรืออยู่กับญาติ เด็กชายมีความก้าวร้าวมากกว่าเด็กหญิง ในขณะที่เด็กหญิงมีความขัดแย้งมากกว่า มีความร่วมมือเป็นนักเรียนที่ดี ช่วยเหลือผู้อื่น และบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคมมากกว่าเด็กผู้ชาย เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับต่ำ มีความก้าวร้าว และคล้อยตามผู้อื่นมากกว่า อีกทั้งมีความร่วมมือและเป็นนักเรียนที่ดีน้อยกว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง เด็กในเขตกรุงเทพมหานครมีความก้าวร้าว และมีความขัดแย้งมากกว่าเด็กที่มาจากภูมิภาคอื่น ๆ เด็กในเขตกรุงเทพมหานครเป็นนักเรียนที่ดีน้อยกว่ามีความร่วมมือและช่วยเหลือผู้อื่นน้อยกว่าเด็กที่มาจากภูมิภาคอื่น

3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ภาพในครอบครัว

จิราพร ชมพิกุล และคณะ (2552) ได้ศึกษาสัมพันธ์ภาพในครอบครัวไทย พบว่าสัมพันธ์ภาพในครอบครัวโดยภาพรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (56.3%) ส่วนสัมพันธ์ภาพที่ดีและไม่ดีมีสัดส่วนพอๆ กัน แต่ถ้าแยกสัมพันธ์ภาพในครอบครัวของแต่ละภาค พบว่าสัมพันธ์ภาพที่ดีพบมากในภาคเหนือ (27.7%) ส่วนสัมพันธ์ภาพที่ไม่ดีพบมากที่สุดที่ภาคใต้ (30.6%)

จური จันตุค (2550) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู สัมพันธ์ภาพในครอบครัว กับพฤติกรรมการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 9 จังหวัดสงขลา พบว่า สัมพันธ์ภาพในครอบครัว ระหว่างบิดากับมารดา ระหว่างบุตรกับมารดา ระหว่างบุตรกับบิดา ระหว่างพี่น้อง และระหว่างสมาชิกในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ชีวิตฯ เพศ ทรัพย์สินและอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทวิกาญจน์ ไชยแก้ว และพรพิมล วรวิฑูรย์ (2553) ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคม ที่ทำนายการปรับตัวด้านสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การปรับตัวทางสังคมของนักเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพกับเพื่อนอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .160 และมีความสัมพันธ์ทางลบกับสัมพันธภาพภายในครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -.119 และมีความสัมพันธ์ทางลบกับการมองโลกในแง่บวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -.283

3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของเพื่อน

พรพรรณ มากบุญ (2555) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทักษะทางสังคมของเด็กและเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 2 จังหวัดราชบุรี พบว่า อิทธิพลจากเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะทางสังคมของเด็กและเยาวชนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 ($r = 0.178$) และอิทธิพลจากเพื่อน เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่สมการเป็นอันดับที่ 1 และสามารถทำนายทักษะทางสังคมของเด็กและเยาวชนชายได้ร้อยละ 24.1

สมคิด ลอมาลี (2554) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมข่มขู่ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมข่มขู่ของนักเรียน

4. สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและกรอบการวิจัย

ในการทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การรังแก พบว่า พฤติกรรมการรังแกของนักเรียนในประเทศไทยมีสูงขึ้น เป็นพฤติกรรมที่ต้องใช้เวลาในการแก้ไข (สมบัติ ตาปัญญา, 2550) ประกอบกับครอบครัวและสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก รูปแบบการเลี้ยงดูบุตรก็มีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง และครูให้ความสนใจจะติดตามหรือแก้ไขพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนน้อยลง อีกทั้งปัจจุบันภาวะงานในหน้าที่ครูเพิ่มมากขึ้น การติดตามดูแลนักเรียนที่มีพฤติกรรมการรังแกจึงถูกละเลย ผู้วิจัยเห็นว่าผลกระทบจากพฤติกรรมการรังแกนั้น มีทั้งระดับปัจเจกบุคคล และระดับครอบครัว และยังมีความสัมพันธ์ทางลบ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง โดยมีตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตร และความสัมพันธ์ (ที่ดี) ในครอบครัว และปัจจัยด้านอิทธิพลของเพื่อน ได้แก่ ระดับความรู้สึกว่ามีเพื่อนมาก ระดับ

ความรู้สึกว่าเพื่อนชอบใช้ความรุนแรง ระดับความรู้สึกว่าเพื่อนไม่ชอบใช้ความรุนแรง และระดับความรู้สึกเป็นผู้นำ (ความรุนแรง) ในกลุ่มเพื่อน ดังปรากฏในกรอบแนวคิดการวิจัย ในภาพที่ 1.1

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของของรัฐ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ปีการศึกษา 2559 จำนวน 8 โรงเรียนรวมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ทั้งสิ้นจำนวน 5,172 คน โดยกำหนดสัดส่วนตามเกณฑ์การจัดขนาดของโรงเรียนมัธยมศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35) ดังนี้

1.1.1 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 2,500 คนขึ้นไป จำนวน 2 โรงเรียน มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 รวม 3,820 คน

1.1.2 โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500 - 2,499 คน มี 1 โรงเรียน มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 รวม 695 คน

1.1.3 โรงเรียนขนาดกลางที่มีจำนวนนักเรียนทั้งหมดตั้งแต่ 500-1,499 คน มี 1 โรงเรียน มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 รวม 384 คน

1.1.4 โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1-499 คน มี 4 โรงเรียนมีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 รวม 273 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 *กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย* คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ปีการศึกษา 2559 จำนวน 400 คน คำนวณโดยใช้สูตรตามหลักของยามานะ (Yamane โดยใช้ $e = 0.05$) ขนาดของความเชื่อมั่นที่ระดับร้อยละ 95 ดังนี้

$$\text{สูตรของ Yamane } n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดยให้ $N =$ จำนวนประชากรทั้งหมด

$n =$ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

$e =$ ค่าเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อน 0.05

$$\begin{aligned} \text{แทนค่าสูตร} &= \frac{5,172}{1+(5,172)(0.05)^2} \\ &= \frac{5,172}{1+ 12.93} \\ &= \frac{5,172}{13.93} \\ &= 371.28 \text{ คน} \end{aligned}$$

เมื่อแทนค่าตามสูตรได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 371.28 คน แต่ผู้วิจัย
ดำเนินการสุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 400 คน

1.2.2 วิธีการสุ่มตัวอย่าง

1) โดยเลือกศึกษาโรงเรียนทั้งหมด 8 โรงเรียน เป็นโรงเรียนเรียนของรัฐ ในเขต
อำเภอเมืองจังหวัดลำปาง ปีการศึกษา 2559

2) ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบโควต้า (Quota sampling) จำแนก
สัดส่วนตามขนาดของจำนวนประชากรโรงเรียนดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มตัวอย่าง

ขนาดของโรงเรียน	จำนวนนักเรียน ทั้งหมด (คน)	ร้อยละ (n=400)	จำนวนนักเรียน ที่เก็บข้อมูล
โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	3,820	74	296
โรงเรียนขนาดใหญ่	695	13	52
โรงเรียนขนาดกลาง	384	8	32
โรงเรียนขนาดเล็ก	273	5	20
รวม	5,172	100	400

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เหน้การให้คะแนน และการแปลความหมาย

2.1 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

2.1.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถาม เพื่อสร้างแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้

2.1.2 ศึกษาทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียน

2.1.3 พัฒนาข้อคำถามของแบบสอบถามเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาตามความมุ่งหมายที่ต้องการ

2.1.4 นำแบบสอบถามที่พัฒนาเสร็จแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม 3 ท่าน ได้ค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC : Index of item objective congruence) เท่ากับ 0.67 ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม 3 (1) ดร.สุทธนา อันเกียรติพงษ์ (ล.ด.) (2) ผศ.จำลอง คำบุญชู (อ.ม. ภาษาไทย) (3) อาจารย์มุกเหรียญ สีตลานุชิต (การบริหารโครงการประเมินผล การพัฒนาบุคลากร)

2.1.5 นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงเสร็จเรียบร้อยแล้วในด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและภาษาที่ใช้ไปทดสอบหาคุณภาพของเครื่องมือ (Try out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 30 คน ในวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2559 นำคะแนนที่ได้วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.836

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น 1 ชุด คือแบบสอบถามนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 -3 โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง แบบสอบถามนี้มีเนื้อหาทั้งหมด 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามด้านข้อมูลทั่วไปของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ลักษณะข้อมูลทั่วไปของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยตัวแปร 2 ตัวแปร และมีแบบคำถามจำนวน 2 ข้อคำถาม ได้แก่ ตัวแปรที่ 1 เพศ และตัวแปรที่ 2 ผลสัมฤทธิ์การเรียนในภาคการศึกษาที่ผ่านมา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบเลือกตอบ

2.1 แบบสอบถามแบบเลือกตอบลักษณะด้านครอบครัวของนักเรียนที่ทำการศึกษาในที่นี้ประกอบด้วยคำถามที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร 5 ตัวแปร ดังต่อไปนี้ ตัวแปรที่ 1 ระดับการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ ตัวแปรที่ 2 ระดับการเลี้ยงดูแบบควบคุม ตัวแปรที่ 3 ระดับการเลี้ยงดู

แบบตามใจ ตัวแปรที่ 4 ระดับการเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง ตัวแปรที่ 5 ระดับความสัมพันธ์ (ที่ดี) ในครอบครัว

แบบสำรวจรูปแบบการเลี้ยงดูบุตร ผู้วิจัยได้พัฒนาจากแบบสำรวจรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของตนเองของ วีรนุช วงศ์คงเดช (2547) โดยมีรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู 4 รูปแบบ ประเมินแบบลิเคิร์ต (Likert scale) มีข้อเลือก 5 ระดับ คือ จริงมาก จริงค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ซึ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู 4 แบบ ประกอบด้วยข้อกระทงจำนวน 16 ข้อ ในการตอบแบบสำรวจรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวที่ประเมินจากตัวนักเรียน นักเรียนต้องเลือกตอบคำตอบเดียวที่ตรงกับความรู้สึกว่าได้รับการเลี้ยงดูแบบใดจากครอบครัวของตนเองมากที่สุด โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาว่าข้อความแต่ละข้อตรงกับข้อมูลเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวตัวเองโดยใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความจริงมากที่สุดข้อเดียว เกณฑ์การให้คะแนน ข้อความที่แสดงถึงการอบรมเลี้ยงดู ดังนี้

จริงมาก	มีค่าเท่ากับ 5 คะแนน พฤติกรรมมากที่สุด/ปฏิบัติมากที่สุด
จริง	มีค่าเท่ากับ 4 คะแนน พฤติกรรมมาก/ปฏิบัติมาก
ค่อนข้างจริง	มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน พฤติกรรมปานกลาง/ปฏิบัติปานกลาง
ค่อนข้างไม่จริง	มีค่าเท่ากับ 2 คะแนน พฤติกรรมน้อย/ปฏิบัติน้อย
ไม่จริง	มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน พฤติกรรมน้อยที่สุด/ปฏิบัติน้อยที่สุด

2.1.1 ระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ข้อ ได้แก่ คำถามเกี่ยวกับกฎเกณฑ์การปฏิบัติตนของพ่อแม่เมื่อเด็กอยู่ที่บ้าน การแสดงความรักต่อเด็กของพ่อแม่ ทั้งโดยคำพูดและการกระทำ การปรึกษากับพ่อแม่เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น การว่ากล่าวตักเตือนและให้กำลังใจเมื่อเด็กทำผิดพลาด

2.1.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ข้อ ได้แก่ คำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์ของพ่อแม่ที่ตั้งไว้ โดยเด็กไม่มีข้อโต้แย้ง เช่น การเลือกคบเพื่อน การตัดสินใจและการลงโทษเมื่อไม่ทำตามที่พ่อแม่ต้องการ

2.1.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ข้อ ได้แก่ คำถามเกี่ยวกับพ่อแม่ปล่อยให้เด็กทำอะไรก็ได้แต่ขอให้อยู่ที่บ้าน สามารถแสดงกริยาก้าวร้าวต่อหน้าพ่อแม่โดยพ่อแม่ไม่ตำหนิพ่อแม่สนใจ พ่อแม่ไต่ถามทุกข์สุขเฉพาะเวลาที่เด็กมีปัญหาหนักและพ่อแม่สนใจ ไต่ถามทุกข์สุขเฉพาะเวลาที่เด็กมีปัญหาหนัก

2.1.4 การอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง ได้แก่ ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ข้อ ได้แก่ คำถามเกี่ยวกับพ่อแม่ไม่สนใจความเป็นอยู่ของเด็ก เด็กไม่ยอมปรึกษาปัญหากับพ่อ

แม่ แม้จะมีเรื่องหนักใจพ่อแม่ปล่อยให้เด็กตัดสินใจเองโดยไม่ให้คำแนะนำหรือช่วยเหลือ พ่อแม่ให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยไม่สนใจว่าจะทำได้หรือไม่

2.1.5 ความสัมพันธ์ (ที่ดี) ในครอบครัว เป็นการวัดความสัมพันธ์

ในครอบครัวประกอบไปด้วยการพิจารณาใน 2 ประเด็น ได้แก่ ด้านการใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว (ข้อที่ 1-4) และด้านการพูดคุยปรึกษาหารือและตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่าง ๆ (ข้อที่ 5-7) โดยผู้วิจัยทำการพัฒนาข้อคำถามของ จิราพร ชมพิบูล และคณะ (2552) มีข้อคำถาม 7 ข้อ ในการตอบแบบสำรวจความสัมพันธ์ในครอบครัวประเมินจากตัวนักเรียน นักเรียนต้องเลือกตอบคำตอบเดียวที่ตรงกับความรู้สึกว่าตนมีความสัมพันธ์ในครอบครัวแบบใด จากครอบครัวของตนเองมากที่สุด โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความจริงมากที่สุดข้อเดียว เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

มากที่สุด	จริงมาก	มีค่าเท่ากับ 5 คะแนน พฤติกรรมมากที่สุด/ปฏิบัติมาก
	จริง	มีค่าเท่ากับ 4 คะแนน พฤติกรรมมาก/ปฏิบัติมาก
ปานกลาง	ค่อนข้างจริง	มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน พฤติกรรมปานกลาง/ปฏิบัติปานกลาง
	ค่อนข้างไม่จริง	มีค่าเท่ากับ 2 คะแนน พฤติกรรมน้อย/ปฏิบัติน้อย
ที่น้อย	ไม่จริง	มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน พฤติกรรมน้อยที่สุด/ปฏิบัติน้อย

ข้อคำถาม ด้านการใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว ได้แก่ การพบปะพูดคุย การทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น ร่วมรับประทานอาหาร เล่นกีฬา ปลูกต้นไม้ ดูโทรทัศน์ อยู่ด้วยกันในโอกาสวันคล้ายวันเกิด วันครบรอบแต่งงาน วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ ฯ

ข้อคำถาม ด้านการพูดคุยปรึกษาหารือ แก้ไขปัญหา และตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ได้แก่ การที่สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมช่วยกันตัดสินใจปัญหาที่สำคัญๆ ความพอใจในการแก้ไขปัญหา และการหาวิธีใหม่ๆ ในการแก้ไขปัญหา

2.2 อิทธิพลของเพื่อน ประกอบด้วยคำถามที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร 4 ตัวแปร ดังต่อไปนี้ ตัวแปรที่ 1 ระดับความรู้สึกว่ามีเพื่อนมาก (ข้อที่ 1-7) ตัวแปรที่ 2 และ 3 ระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนชอบใช้ความรุนแรง และไม่ใช้ความรุนแรง (ข้อที่ 8-12) ตัวแปรที่ 4 ระดับความเป็นผู้นำ (ความรุนแรง) ในกลุ่มเพื่อน (ข้อที่ 13-17) นักเรียนต้องเลือกตอบคำตอบเดียวที่ตรงกับ

ความรู้สึกของตนเองมากที่สุด โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความจริงมากที่สุดข้อเดียว
เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

จริงมาก	มีค่าเท่ากับ 5 คะแนน พฤติกรรมมากที่สุด/ปฏิบัติมากที่สุด
จริง	มีค่าเท่ากับ 4 คะแนน พฤติกรรมมาก/ปฏิบัติมาก
ค่อนข้างจริง	มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน พฤติกรรมปานกลาง/ปฏิบัติปานกลาง
ค่อนข้างไม่จริง	มีค่าเท่ากับ 2 คะแนน พฤติกรรมน้อย/ปฏิบัติน้อย
ไม่จริง	มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน พฤติกรรมน้อยที่สุด/ปฏิบัติน้อยที่สุด

2.2.1 ข้อกระทงระดับความรู้สึกว่ามีเพื่อนมาก มี 7 ข้อกระทง ดังนี้

นักเรียนมีเพื่อนสนิทในโรงเรียน นอกโรงเรียนจำนวน มาก มีเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันจำนวนมาก มีเพื่อนรุ่นน้องจำนวนมาก มีเพื่อนรุ่นพี่จำนวนมาก มีเพื่อนเพศเดียวกันจำนวนมาก

2.2.2 ข้อกระทงการรับรู้ว่ามีเพื่อนชอบใช้ความรุนแรง

ประกอบด้วยข้อคำถาม 9 ข้อ ได้แก่ คำถามเชิงบวก 4 ข้อ และคำถามเชิงลบ 5 ข้อ ได้แก่ คำถามเกี่ยวกับ การมีเพื่อนใช้ความรุนแรงทำร้ายร่างกายผู้อื่น เพื่อนชอบข่มขู่คนอื่น เพื่อนเอาเงินหรือสิ่งของเพื่อน เพื่อนชอบล้อเลียน หรือเยาะเย้ยถากถางผู้อื่น เพื่อนชอบรวมกลุ่มกันเพื่อแกล้งเพื่อน นักเรียนคนอื่น ๆ และเพื่อน ๆ จะบอกวิธีแกล้งคนอื่น

2.2.3 คำถามเชิงบวก 4 ข้อ การรับรู้ว่ามีเพื่อนไม่ชอบใช้ความรุนแรง เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีเพื่อนที่ชักให้ทำกิจกรรม เพื่อส่วนร่วมหรือบำเพ็ญประโยชน์ ตักเตือน ห้ามปรามไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดเพื่อนชักชวนให้เข้าห้องเรียนหรือห้องสมุดเสมอ

2.2.4 ข้อกระทงระดับความเป็นผู้นำ (ความรุนแรง) ในกลุ่มเพื่อน มี 4 ข้อ เป็นคำถามเกี่ยวกับตัวนักเรียนทำตามที่เพื่อนรุ่นพี่ และเพื่อนสนิทต้องการให้ทำ หรือนักเรียนให้ หรือตัวนักเรียนให้เพื่อนรุ่นน้องทำในสิ่งที่ฉันท้องการ เช่น ขโมยสิ่งของ หรือทำลายสิ่งของคนนี้นักเรียนไม่ชอบ

2.3 พฤติกรรมรังแกผู้อื่น มีข้อกระทงคำถามจำนวน 12 ข้อ จำแนกพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนได้ 4 กลุ่มดังนี้ การรังแกทางร่างกายหรือกายภาพ (ข้อที่ 1-4) การรังแกทางวาจา (ข้อที่ 5-8) และการรังแกทางสังคม (ข้อที่ 9-12) พฤติกรรมโดยรวม (ข้อที่ 1-12) โดยพัฒนาจากแบบสำรวจพฤติกรรมการรังแก The Revised Olweus Bully/Victim Questionnaire (Olweus, 1969) ฉบับภาษาไทยแปลโดย สมบัติ ตาปัญญา (2549) นักเรียนต้องเลือกตอบคำตอบเดียวที่ตรงกับพฤติกรรมของตนเองมากที่สุด ให้นักเรียนใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่อง ที่ตรงกับ

ความจริงเกี่ยวกับตัวนักเรียนหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนมากที่สุด เกณฑ์การให้คะแนน คือนับเปอร์เซ็นต์รวมจากคำตอบที่ได้จากตัวเลือกดังต่อไปนี้ นับไม่เคยทำเลย เคยทำ 1-2 ครั้ง (ในภาคการศึกษา) เคยทำเดือนละ 2-3 ครั้ง เคยทำสัปดาห์ละครั้ง เคยทำสัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง ซึ่งน่าจะเป็นเหตุผลเพียงพอที่จะเป็นข้อชี้วัดภาวะปัญหาของการรังแกกันได้ (Solberg & Olweus, 2003 อ้างใน สมบัติ คาปัญญา, 2549)

2.3.1 ข้อกระทงที่มีพฤติกรรมกรังแกทางกาย (ข้อที่ 1-4)

นักเรียนเคยทำให้เพื่อนเจ็บ หรือบาดเจ็บ เช่น ชก ดัน ผลัก เคยแย่งเงิน สิ่งของ หรือทำให้สิ่งที่เป็นทรัพย์สินของคนอื่นเสียหาย เคยขว้างปาสิ่งของใส่เพื่อน และเคยแก้งัดขาเพื่อนจนเพื่อนหกล้ม และได้รับบาดเจ็บ เตะ (ในเทอมนี้)

2.3.2 ข้อกระทงที่มีพฤติกรรมกรังแกทางวาจา 4 ข้อ

ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ข้อ ได้แก่ การใช้คำพูดที่ทำให้คนอื่นไม่สบายใจ เสียใจ หรืออับอาย เช่น ล้อเลียน เยาะเย้ย ถากถาง คำว่า ฯลฯ เคยข่มขู่หรือบังคับให้คนอื่นทำสิ่งที่เขาไม่ยอมทำ การใช้คำพูดที่ไม่เหมาะสม เช่น คำพูดที่เหยียดเชื้อชาติ ผิวพรรณ หรือรูปร่างและเคยล้อชื่อพ่อแม่ของเพื่อน (ในภาคการศึกษา)

2.3.3 ข้อกระทงที่มีพฤติกรรมกรังแกทางสังคม 4 ข้อ

ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ข้อ ได้แก่ การพูดโกหก ปลอ่ยข่าวลือในทางที่ไม่ดี ทำให้เพื่อนเสียหาย ถูกดูหมิ่น หรือเกลียดชัง เคยกักบริเวณ หรือจำกัดบริเวณเพื่อนกระทำในลักษณะกีดกัน เมินเฉยหรือเพิกเฉยเพื่อน เช่น ไม่ชวนให้เล่นด้วย ไม่ทำหรือไม่ให้ทำกิจกรรมด้วย ไม่ยอมรับเป็นเพื่อน หรือไม่สนใจ (ในเทอมนี้)

2.3.4 ข้อกระทงที่มีพฤติกรรมกรังแกรวม (ข้อที่ 1-12)

ประมวลผลโดยรวมจากคำถามทั้ง 12 ข้อจากคำถามพฤติกรรมกรังแกทางกาย ทางวาจา และทางสังคม

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เป็นคำถามปลายเปิดมีทั้งหมด 4 ข้อ ดังนี้

ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าพฤติกรรมกรังแกของนักเรียน เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นปกติหรือไม่ มีสาเหตุเกิดจากอะไรและวิธีป้องกันการหรือวิธีแก้ไขปัญหาย่างไร

การแปลความหมาย ของข้อมูลจากแบบสอบถาม จะกระทำโดยอาศัยเขตของคะแนน 1, 2, 3 แล้วแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดดังต่อไปนี้ (วิจิต อุ่ออัน, 2550)

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{ช่วงคะแนน}} \\ &= \frac{5 - 1}{3} \\ &= 1.33 \end{aligned}$$

$$\text{เกณฑ์ประเมิน} = \text{ระดับคะแนน} + 1.33$$

เกณฑ์การแปลความหมาย

ระดับ 3	ค่าเฉลี่ย	3.67 - 5.00	หมายถึง อยู่ในเกณฑ์สูง
ระดับ 2	ค่าเฉลี่ย	2.34 - 3.66	หมายถึง อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง
ระดับ 1	ค่าเฉลี่ย	1.00 - 2.33	หมายถึง อยู่ในเกณฑ์ต่ำ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

3.1 ประสานงานการเก็บข้อมูลข้อมูลภาคสนามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีที่ 1-3 โรงเรียนทั้ง 8 แห่งดังนี้

3.1.1 โรงเรียนลำปางกัลยาณี เข้าเก็บข้อมูลทั้งหมด 144 ชุด เก็บนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ชั้นละ 48 ชุด โดยเข้าเก็บในชั่วโมงแนะแนว โดยครูแนะแนวและตัวผู้วิจัย

3.1.2 โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย เข้าเก็บข้อมูลทั้งหมด 152 ชุด เก็บนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-2 ชั้นละจำนวน 50 ชุด นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 52 ชุด โดยเข้าเก็บในชั่วโมงแนะแนว โดยครูแนะแนวและตัวผู้วิจัย

3.1.3 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการเขลางค์นคร เข้าเก็บข้อมูลทั้งหมด 52 ชุด เก็บนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-2 ชั้นละจำนวน 17 ชุด นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 18 ชุด โดยเข้าเก็บในชั่วโมงแนะแนว โดยครูแนะแนวและตัวผู้วิจัย

3.1.4 โรงเรียนเสด็จวนชยางค์กุล เข้าเก็บข้อมูลทั้งหมด 32 ชุด เก็บนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-2 ชั้นละจำนวน 10 ชุด นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 12 ชุด โดยเข้าเก็บในชั่วโมงแนะแนว โดยครูแนะแนวและตัวผู้วิจัย

3.1.5 โรงเรียนกวีลุมวิทยา โรงเรียนปงแสนทองวิทยา โรงเรียนเมืองมายวิทยา โรงเรียนโปงหลวงวิทยา เก็บข้อมูลโดยอาจารย์แนะแนวของโรงเรียนทั้ง 4 แห่ง จำนวน 20 ชุด โรงเรียนละ 5 ชุด

ผู้วิจัยขอหนังสือจากสาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย-
 ธรรมราชเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลดังกล่าว ติดต่อผู้อำนวยการ โรงเรียน 8 แห่ง
 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม

3.2 ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลภาคสนามจากโรงเรียน ทั้ง 8 แห่ง โดยมีกลุ่มตัวอย่าง
 จำนวน 371 คน จัดเก็บได้ จำนวน 400 แบบ

3.3 เมื่อได้แบบสอบถาม จำนวน 400 แบบ กลับคืนมา ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบ
 ความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล ปรากฏว่า แบบสอบถามทั้งหมดมีความครบถ้วนสมบูรณ์ ผู้วิจัย
 จึงได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งหมดไปดำเนินการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป โดยใช้
 โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป จากนั้นจึงนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มานำเสนอเป็นรายงานต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่
 ลงรหัสแล้วกรอกลงในแบบฟอร์มการลงรหัสทั่วไป (general coding form) ซึ่งเป็นการเตรียมข้อมูล
 เพื่อส่งไปบันทึกลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทาง
 สังคมศาสตร์ SPSS+ (statistic package for the social sciences) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ความถี่ จำนวน
 ร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานหาค่าความสัมพันธ์ โดยใช้สัมประสิทธิ์
 สหสัมพันธ์เพียร์สัน สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

0.90 – 1.00 มีความสัมพันธ์กันสูงมาก

0.70 – 0.90 มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

0.50 – 0.70 มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง

0.30 – 0.50 มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

0.00 – 0.30 มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง ได้แบ่งการนำเสนอผลการศึกษาก่อเป็น 5 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป หรือปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง
- ตอนที่ 2 ลักษณะครอบครัวของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง
- ตอนที่ 3 ลักษณะเพื่อนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง
- ตอนที่ 4 พฤติกรรมการรังแกของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง
- ตอนที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปหรือปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนกลุ่มตัวอย่างระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง ที่เลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ มีข้อมูลทั่วไปหรือปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ และผลสัมฤทธิ์การเรียน ดังข้อมูลในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n=400)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	158	39.50
หญิง	242	60.50
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาคการศึกษาที่ผ่านมา		
0.00 – 1.99	8	2.00
2.00 – 2.99	106	26.50
3.00 – 4.00	286	71.50

จากตารางที่ 4.1 พบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 60.5 มีเพศชาย เพียงร้อยละ 39.5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำสุดในภาคการศึกษาที่ผ่านมา นักเรียนกลุ่มใหญ่ที่สุดรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง 3.00 – 4.00 ร้อยละ 71.5 รองลงมาระหว่าง 2.00 – 2.99 ร้อยละ 26.5 และระหว่าง 0.00 – 1.99 มีเพียงร้อยละ 2.0

ตอนที่ 2 ลักษณะด้านครอบครัวของนักเรียน

ลักษณะด้านครอบครัวของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบไปด้วยตัวแปร 5 ตัวแปร คือ ตัวแปรระดับการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ ระดับการเลี้ยงดูแบบควบคุม ระดับการเลี้ยงดูแบบตามใจ ระดับการเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง และตัวแปรระดับความสัมพันธ์ (ที่ดี) ในครอบครัว ซึ่งจะได้นำเสนอข้อมูลในแต่ละตัวแปร ดังนี้

2.1 ระดับการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ของครอบครัว เป็นระดับการปฏิบัติของพ่อแม่ที่ปล่อยให้เด็กมีอิสระในการคิด ตัดสินใจ และการประพฤติปฏิบัติโดยพ่อแม่กำหนดกฎเกณฑ์การปฏิบัติตนของคนในบ้านให้ลูกเข้าใจ พ่อแม่ทำหน้าที่เพียงให้คำปรึกษา แนะนำ แสดงความรักเอาใจใส่ ให้กำลังใจตามความเหมาะสม ผู้วิจัยวัดโดยใช้แบบสอบถามประมาณค่า แบบ 5 ตัวเลือก จำนวน 4 ข้อ แล้วให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 เมื่อนำข้อมูลรวบรวมมาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย นำมาประมวลผลปรากฏดังข้อมูลในตาราง 4.2

ตารางที่ 4.2 ความถี่ (ร้อยละ) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ของครอบครัวนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	จริงมาก (5)	จริง (4)	ค่อนข้างจริง (3)	ค่อนข้างไม่จริง (2)	ไม่จริง (1)
1. พ่อแม่วางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการปฏิบัติตนของนักเรียน เมื่ออยู่ที่บ้านไว้อย่างชัดเจน	48 (12.00)	116 (29.00)	169 (42.25)	48 (12.00)	19 (4.75)
2. พ่อแม่แสดงความรักต่อนักเรียนทั้งโดยคำพูดและการกระทำ	174 (43.50)	144 (36.00)	67 (16.75)	11 (2.75)	4 (1.00)

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	จริงมาก (5)	จริง (4)	ค่อนข้าง จริง (3)	ค่อนข้าง ไม่จริง (2)	ไม่ จริง (1)
3. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นนักเรียนสามารถ ปรึกษาพ่อกับแม่ได้เสมอ	154 (38.50)	121 (30.25)	96 (24.00)	22 (5.50)	7 (1.75)
4. เมื่อนักเรียนทำอะไรผิดพลาดพ่อแม่ จะว่ากล่าวตักเตือนและให้กำลังใจ ฉันมากกว่าคำหนี	94 (23.50)	129 (32.25)	120 (30.00)	48 (12.00)	9 (2.25)
ค่าเฉลี่ยระดับการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่	$\bar{X} = 3.78$ S.D = 1.03				

จากข้อมูลในตารางที่ 4.2 จะเห็นว่า เด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ โดยรวมอยู่ในระดับสูงมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.78 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.03 ผู้วิจัยได้นำคะแนนระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ของครอบครัวนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย มาจำแนกกลุ่มตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 คือ คะแนนตั้งแต่ 1.00-2.33 เท่ากับระดับต่ำ 2.34-3.67 เท่ากับระดับปานกลาง และ 3.68-5.00 เท่ากับระดับสูง เพื่อชี้ให้เห็นการกระจายของข้อมูลระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างซึ่งผลการจำแนกกลุ่มปรากฏดังข้อมูลในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 จำนวน และร้อยละ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตามระดับการอบรมการเลี้ยงดูเอาใจใส่ของครอบครัว

ระดับการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่	จำนวน	ร้อยละ (%)
สูง	243	60.75
ปานกลาง	148	37.00
ต่ำ	9	2.25
รวม	400	100

จากข้อมูลในตารางที่ 4.3 จะเห็นว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนมากคิดเป็นร้อยละ 60.75 มาจากครอบครัวที่มีระดับการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ในระดับสูง อีกร้อยละ 37.00 มาจากครอบครัวที่มีระดับการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ในระดับปานกลาง มีกลุ่มตัวอย่างที่มาจากครอบครัวที่มีระดับการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ในระดับต่ำเพียงร้อยละ 2.25 เท่านั้น

2.2 ระดับการเลี้ยงดูแบบควบคุม เป็นการที่พ่อแม่ มีการใช้อำนาจควบคุมโดยวิธี บังคับ และลงโทษเมื่อเด็กชุกชกน คือ ต้องทำตามความคาดหวังของพ่อแม่ พ่อแม่มักห่างเหิน และปฏิเสธเด็ก ผู้วิจัยวัดโดยใช้แบบสอบถามประมาณค่า แบบ 5 ตัวเลือก จำนวน 4 ข้อ แล้วให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 เมื่อนำข้อมูลที่รวบรวมมาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย นำมาประมวลผลปรากฏดังข้อมูลในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ความถี่ (ร้อยละ) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมของครอบครัว

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	จริงมาก (5)	จริง (4)	ค่อนข้างจริง (3)	ค่อนข้างไม่จริง (2)	ไม่จริง (1)
1. พ่อแม่ต้องการให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้โดยไม่มีข้อโต้แย้งใดๆ	54 (13.50)	92 (23.00)	127 (31.75)	84 (21.00)	43 (10.75)
2. พ่อแม่ไม่ให้อิสระนักเรียนในการเลือกคบเพื่อน	38 (9.50)	22 (5.50)	35 (8.75)	91 (22.75)	214 (53.50)
3. พ่อแม่มักให้นักเรียนทำตามวิธีการของท่าน เพราะเห็นว่าเป็นวิธีที่ถูกต้องและเหมาะสมกว่า	46 (11.50)	80 (20.00)	134 (33.50)	94 (23.50)	46 (11.50)
4. พ่อแม่มักใช้การขู่และลงโทษกับนักเรียนเมื่อท่านไม่พอใจ	22 (5.50)	27 (6.75)	49 (12.25)	114 (28.50)	188 (47.00)
ค่าเฉลี่ยรวม	$\bar{X} = 2.49$	S.D = 0.86			

จากข้อมูลในตารางที่ 4.4 จะเห็นว่า เด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างมีครอบครัวที่มีการเลี้ยงดูแบบควบคุมโดยรวมอยู่ในระดับต่ำโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.49 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.86 ผู้วิจัยได้นำคะแนนระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมของครอบครัวนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย มาจำแนกกลุ่มตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 คือ คะแนนตั้งแต่ 1.00-2.33 เท่ากับระดับต่ำ 2.34-3.67 เท่ากับระดับปานกลาง และ 3.68-5.00 เท่ากับระดับสูง เพื่อชี้ให้เห็นการกระจายของข้อมูลระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาควบคุมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผลการจำแนกกลุ่มปรากฏดังข้อมูลในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 จำนวน และร้อยละ ระดับการอบรมการเลี้ยงดูแบบควบคุม

ระดับการเลี้ยงดูแบบควบคุม	จำนวน	ร้อยละ (%)
สูง	39	9.75
ปานกลาง	159	39.75
ต่ำ	202	50.50
รวม	400	100

จากข้อมูลในตารางที่ 4.5 จะเห็นว่า เด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 50.50 มาจากครอบครัวที่มีระดับการเลี้ยงดูแบบควบคุมในระดับต่ำ และอีกร้อยละ 39.75 มาจากครอบครัวที่มีระดับการเลี้ยงดูแบบควบคุมในระดับปานกลาง มีนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มาจากครอบครัวที่มีระดับการเลี้ยงดูแบบควบคุมในระดับสูงเพียงร้อยละ 9.75 เท่านั้น

2.3 ระดับการเลี้ยงดูแบบตามใจ เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ปล่อยให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ตามการตัดสินใจของเด็กโดยไม่มีการกำหนดขอบเขต พ่อแม่จะให้ความรัก ความอบอุ่นและตอบสนองความต้องการของเด็กเสมอและไม่มีอำนาจในการควบคุมพฤติกรรมของเด็กไม่มีอำนาจในการควบคุมพฤติกรรมของเด็ก ผู้วิจัยวัดโดยใช้แบบสอบถามประมาณค่า แบบ 5 ตัวเลือก จำนวน 4 ข้อ แล้วให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 เมื่อนำข้อมูลที่รวบรวมมาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย นำมาประมวลผลปรากฏดังข้อมูลในตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ความถี่ (ร้อยละ) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจของครอบครัวนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	จริงมาก	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
1. พ่อแม่ปล่อยให้เด็กเรียนทำอะไรก็ได้ แต่ขอให้อยู่ที่บ้าน	38 (9.50)	82 (20.50)	121 (30.25)	107 (26.75)	52 (13.00)
2. นักเรียนสามารถแสดงกิริยาก้าวร้าว ต่อหน้าพ่อแม่โดยพ่อแม่ไม่ตำหนิ	3 (0.75)	1 (0.25)	20 (5.00)	100 (25.00)	276 (69.00)
3. พ่อแม่สนใจ ใ้ถามทุกซ่สุขเฉพาะ เวลาที่นักเรียนมีปัญหาหนัก	95 (23.75)	98 (24.50)	102 (25.50)	45 (11.25)	60 (15.00)
4. พ่อแม่เข้าข้างนักเรียนเสมอแม้ฉันทำ ผิด ฉันไม่เคยโดนตำหนิไม่ว่ากรณีใด	6 (1.50)	9 (2.25)	46 (11.50)	125 (31.25)	214 (53.50)
ค่าเฉลี่ยรวม	$\bar{X} = 2.31$ S.D = 0.59				

จากข้อมูลในตารางที่ 4.6 จะเห็นว่า เด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปางซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างมีครอบครัวที่มีการเลี้ยงดูแบบตามใจ โดยรวมอยู่ในระดับต่ำโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.31 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59 ผู้วิจัยได้นำคะแนนระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมของครอบครัวนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย มาจำแนกกลุ่มตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 คือ คะแนนตั้งแต่ 1.00-2.33 เท่ากับระดับต่ำ 2.34-3.67 เท่ากับระดับปานกลาง และ 3.68-5.00 เท่ากับระดับสูง เพื่อชี้ให้เห็นการกระจายของข้อมูลระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาตามใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผลการจำแนกกลุ่มปรากฏดังข้อมูลในตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 จำนวน และร้อยละ ระดับการเลี้ยงดูแบบตามใจ

ระดับการเลี้ยงดูแบบตามใจ	จำนวน	ร้อยละ (%)
สูง	6	1.50
ปานกลาง	167	41.75
ต่ำ	227	56.75
รวม	400	100

จากข้อมูลในตารางที่ 4.7 จะเห็นว่า เด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 56.75 มาจากครอบครัวที่มีระดับการเลี้ยงดูแบบตามใจในระดับต่ำ อีกร้อยละ 41.75 มาจากครอบครัวที่มีระดับการเลี้ยงดูแบบตามใจในระดับปานกลาง มีกลุ่มตัวอย่างที่มาจากครอบครัวที่มีระดับการเลี้ยงดูแบบตามใจในระดับสูงเพียงร้อยละ 1.50 เท่านั้น

2.4 ระดับการเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ไม่ให้ความสนใจหรือตอบสนองความต้องการของเด็ก การดูแลเอาใจใส่ต่อเด็กน้อยมาก พ่อแม่กลุ่มนี้จะเพิกเฉยต่อเด็กพอๆ กับไม่เรียกร้องหรือวางมาตรฐานพฤติกรรมใดๆ ต่อเด็ก ผู้ศึกษาวัด โดยใช้แบบสอบถามประมาณค่า แบบ 5 ตัวเลือก จำนวน 4 ข้อ แล้วให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 เมื่อนำข้อมูลที่รวบรวมมาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย นำมาประมวลผลปรากฏข้อมูลในตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ความถี่ (ร้อยละ) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการอบรมเลี้ยงดูแบบ
ทอดทิ้งของครอบครัวนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	จริงมาก (5)	จริง (4)	ค่อนข้าง จริง (3)	ค่อนข้าง ไม่จริง (2)	ไม่จริง (1)
1. พ่อแม่ไม่สนใจความเป็นอยู่ของ นักเรียน	9 (2.25)	4 (1.00)	13 (3.25)	71 (17.75)	303 (75.75)
2. นักเรียนไม่อยากปรึกษาปัญหา กับพ่อแม่ แม้จะมีเรื่องหนักใจ	24 (6.00)	22 (5.50)	84 (21.00)	138 (34.50)	132 (33.00)
3. พ่อแม่ปล่อยให้ นักเรียนตัดสินใจเอง โดย ไม่ให้คำแนะนำหรือช่วยเหลือ	10 (2.50)	13 (3.25)	60 (15.00)	157 (39.25)	160 (40.00)
4. พ่อแม่ให้นักเรียน ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดย ไม่สนใจว่าจะทำได้หรือไม่	24 (6.00)	29 (7.25)	87 (21.75)	143 (35.75)	117 (29.25)
ค่าเฉลี่ยรวม	$\bar{X} = 1.92$ S.D = 1.07				

จากข้อมูลในตารางที่ 4.8 จะเห็นว่า เด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปางซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างมีครอบครัวที่มีการเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง โดยรวมอยู่ในระดับต่ำโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.92 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.07 ผู้วิจัยได้นำคะแนนระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งของครอบครัวนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย มาจำแนกกลุ่มตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 คือ คะแนนตั้งแต่ 1.00-2.33 เท่ากับระดับต่ำ 2.34-3.67 เท่ากับระดับปานกลาง และ 3.68-5.00 เท่ากับระดับสูง เพื่อชี้ให้เห็นการกระจายของข้อมูลระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาทอดทิ้งของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผลการจำแนกกลุ่มปรากฏดังข้อมูลในตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 จำนวน และร้อยละ ระดับการเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง

ระดับการเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง	จำนวน	ร้อยละ (%)
สูง	9	2.25
ปานกลาง	74	18.50
ต่ำ	317	79.25
รวม	400	100

จากข้อมูลในตารางที่ 4.9 จะเห็นว่า เด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 79.25 มาจากครอบครัวที่มีระดับการเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งในระดับต่ำ อีกร้อยละ 18.50 มาจากครอบครัวที่มีระดับการเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งในระดับปานกลาง มีกลุ่มตัวอย่างที่มาจากครอบครัวที่มีระดับการเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งในระดับสูงเพียงร้อยละ 2.25 เท่านั้น

2.5 ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความสัมพันธ์ (ที่ดี) ในครอบครัว คือการที่พ่อแม่ผู้ปกครอง นักเรียน ได้ใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันทานอาหาร ดูโทรทัศน์ ออกกำลังกาย และด้านการพูดคุยปรึกษาหารือช่วยกันออกความคิดเห็น และตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่างๆ ด้วยกันผู้ศึกษาวัดโดยใช้แบบสอบถามประมาณค่า แบบ 5 ตัวเลือก จำนวน 7 ข้อ แล้วให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 เมื่อนำข้อมูลที่รวบรวมมาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย นำมาประมวลผลปรากฏดังข้อมูลในตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 ความถี่ (ร้อยละ) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความสัมพันธ์ (ที่ดี) ในครอบครัว ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	จริงมาก	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
1. นักเรียนและสมาชิกในครอบครัวมีเวลาพบปะพูดคุยกันเป็นประจำ	173 (43.25)	120 (30.00)	75 (18.75)	23 (5.75)	9 (2.25)
2. นักเรียนและสมาชิกในครอบครัวใช้เวลาทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เช่น เล่นกีฬา ปลูกต้นไม้ ดูโทรทัศน์ ร่วมกัน	100 (25.00)	110 (27.50)	126 (31.50)	44 (11.00)	20 (5.00)
3. ในโอกาสสำคัญๆ นักเรียนและสมาชิกในครอบครัวจะอยู่พร้อมหน้าพร้อมตา และปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันอยู่เสมอ	181 (45.25)	124 (31.00)	68 (17.00)	20 (5.00)	7 (1.75)
4. นักเรียนและสมาชิกในครอบครัวรับประทานอาหารร่วมกันที่บ้านเป็นประจำ	143 (35.75)	140 (35.00)	82 (20.50)	27 (6.75)	8 (2.00)
5. สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมช่วยกันตัดสินใจปัญหาที่สำคัญๆ ของครอบครัวเสมอ	67 (16.75)	194 (48.50)	109 (27.25)	23 (5.75)	7 (1.75)
6. สมาชิกในครอบครัวมีความพอใจในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันเป็นประจำ	78 (19.50)	169 (42.25)	124 (31.00)	20 (5.00)	9 (2.25)
7. สมาชิกในครอบครัวมักช่วยกันหาวิธีใหม่ๆ ในการแก้ไขปัญหา	86 (21.50)	152 (38.00)	131 (32.75)	22 (5.50)	9 (2.25)
ค่าเฉลี่ยรวม	$\bar{X} = 3.84$	S.D = 1.00			

จากข้อมูลในตารางที่ 4.10 จะเห็นว่าเด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปางซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างมีครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยรวมอยู่ในระดับสูงโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.84 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.00 ผู้วิจัยได้นำคะแนนระดับความสัมพันธ์ในครอบครัว ของครอบครัวนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย มาจำแนกกลุ่มตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 คือ คะแนนตั้งแต่ 1.00-2.33 เท่ากับระดับต่ำ 2.34-3.67 เท่ากับระดับปานกลาง และ 3.68-5.00 เท่ากับระดับสูง เพื่อชี้ให้เห็นการกระจายของข้อมูลระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาทอดทิ้งของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผลการจำแนกกลุ่มปรากฏดังข้อมูลในตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 จำนวน และร้อยละ ระดับความสัมพันธ์ (ที่ดี) ของครอบครัว

ระดับความสัมพันธ์ (ที่ดี) ของครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ (%)
สูง	269	67.25
ปานกลาง	119	29.75
ต่ำ	12	3.00
รวม	400	100

จากข้อมูลในตารางที่ 4.11 จะเห็นว่า เด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนมากคิดเป็นร้อยละ 67.25 กลุ่มตัวอย่างมาจากครอบครัวที่มีระดับระดับความสัมพันธ์ (ที่ดี) ของครอบครัวอยู่ในระดับสูง อีกร้อยละ 29.75 มาจากครอบครัวที่มีระดับระดับความสัมพันธ์ (ที่ดี) ของครอบครัวในระดับปานกลาง และมีกลุ่มตัวอย่างที่มาจากครอบครัวที่มีระดับระดับความสัมพันธ์ (ที่ดี) ของครอบครัวระดับต่ำเพียงร้อยละ 3.00 เท่านั้น

ตอนที่ 3 ลักษณะเพื่อนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

อิทธิพลของเพื่อนของเด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วย ตัวแปร 3 ตัวแปร คือ ตัวแปรระดับความรู้สึกว่ามีเพื่อนมาก ระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนที่ชอบใช้ความรุนแรง ระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนไม่ชอบใช้ความรุนแรง และตัวแปรระดับความเป็นผู้นำ ซึ่งจะได้นำเสนอข้อมูลในแต่ละตัวแปร ดังนี้

3.1 ระดับความรู้สึกว่ามีเพื่อนมาก หมายถึง จำนวนเพื่อนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งเพื่อนในโรงเรียน นอกโรงเรียน เพื่อนวัยเดียวกัน เพื่อนรุ่นพี่ เพื่อนต่างเพศ ผู้วิจัยวัดโดยใช้แบบสอบถามประมาณค่าแบบ 5 ตัวเลือก จำนวน 7 ข้อ แล้วให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 เมื่อนำข้อมูลที่รวบรวมมาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย นำมาประมวลผลปรากฏดังข้อมูลในตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 ความถี่ (ร้อยละ) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนมากของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	จริงมาก (5)	จริง (4)	ค่อนข้างจริง (3)	ค่อนข้างไม่จริง (2)	ไม่จริง (1)
1. นักเรียนมีเพื่อนสนิทในโรงเรียน	117	152	90	32	9
จำนวนมาก	(29.25)	(38.00)	(22.50)	(8.00)	(2.25)
2. นักเรียนมีเพื่อนสนิทนอกโรงเรียน	81	93	142	67	17
จำนวนมาก	(20.25)	(23.25)	(35.50)	(16.75)	(4.25)
3. นักเรียนมีเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน	190	132	47	28	3
จำนวนมาก	(47.50)	(33.00)	(11.75)	(7.00)	(0.75)
4. นักเรียนมีเพื่อนรุ่นน้องจำนวนมาก	44	58	151	107	40
	(11.00)	(14.50)	(37.75)	(26.75)	(10.00)
5. นักเรียนมีเพื่อนรุ่นพี่จำนวนมาก	49	57	112	141	141
	(12.25)	(14.25)	(28.00)	(35.25)	(35.25)
6. นักเรียนมีเพื่อนเพศเดียวกันกับฉัน	226	122	38	12	2
จำนวนมาก	(56.50)	(30.50)	(9.50)	(3.00)	(0.50)
7. นักเรียนมีเพื่อนต่างเพศจำนวนมาก	52	73	144	107	24
	(13.00)	(18.25)	(36.00)	(26.75)	(6.00)
ค่าเฉลี่ยรวม	$\bar{X} = 3.51$		S.D = 1.19		

จากข้อมูลในตารางที่ 4.12 จะเห็นว่า ระดับความรู้สึกว่ามีเพื่อนมากของเด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้สึกว่ามีเพื่อนมาก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.51 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.19 ผู้วิจัยได้นำคะแนนระดับความรู้สึกว่ามีเพื่อนมากของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย มาจำแนกกลุ่มตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 คือ คะแนนตั้งแต่ 1.00-2.33 เท่ากับระดับต่ำ 2.34-3.67 เท่ากับระดับปานกลาง และ 3.68-5.00 เท่ากับระดับสูง เพื่อชี้ให้เห็นการกระจายของข้อมูลระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนมาก ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างซึ่งผลการจำแนกกลุ่มปรากฏดังข้อมูลในตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 จำนวน และร้อยละ ระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนมาก

ระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนมาก	จำนวน	ร้อยละ (%)
สูง	171	42.75
ปานกลาง	207	51.75
ต่ำ	22	5.50
รวม	400	100

จากข้อมูลในตารางที่ 4.13 จะเห็นว่า เด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยรวม มีระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนมากของอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 51.75 อีกร้อยละ 42.75 ที่มีระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนมากในระดับสูง มีกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนมากระดับต่ำเพียงร้อยละ 5.50 เท่านั้น

3.2 ระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนมีพฤติกรรมชอบใช้ความรุนแรง เป็นเพื่อนที่ชอบเล่นแรงๆ ชอบล้อเลียน แกล้งและรวมกลุ่มก่อกวนเพื่อนๆ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามประมาณค่า แบบ 5 ตัวเลือก จำนวน 5 ข้อ (ข้อ 8-12) คือ ถ้าตอบว่า จริงมาก ได้ 5 คะแนน (ระดับการรับรู้สูงมาก) ถ้าตอบไม่จริงได้ 1 คะแนน แล้วให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 เมื่อนำข้อมูลที่รวบรวมมาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย นำมาประมวลผลปรากฏดังข้อมูลในตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 ความถี่ (ร้อยละ) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนที่
ชอบใช้ความรุนแรง (คำถามเชิงลบ) ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

ประเด็นคำถาม (เชิงลบ)	ระดับความคิดเห็น				
	จริงมาก	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
8. เพื่อนของนักเรียนชอบใช้กำลังหรือ ชอบใช้ความรุนแรงทำร้ายร่างกายผู้อื่น	15 (3.75)	16 (4.00)	67 (16.75)	149 (37.25)	153 (38.25)
9. เพื่อนของนักเรียนชอบข่มขู่คนอื่นเพื่อ เอาเงินหรือสิ่งของ	3 (0.75)	3 (0.75)	23 (5.75)	76 (19.00)	295 (73.75)
10. เพื่อนของนักเรียนชอบล้อเลียน หรือ เยาะเย้ยถากถางผู้อื่น เมื่อเขาทำพลาด	21 (5.25)	41 (10.25)	93 (23.25)	131 (32.75)	114 (28.25)
11. เพื่อนของนักเรียนชอบรวมกลุ่มกัน เพื่อแกล้งเพื่อนหรือนักเรียนคนอื่นๆ	19 (4.75)	35 (8.75)	86 (21.50)	122 (30.50)	138 (34.50)
12. เพื่อนของนักเรียนบอกวิธีแกล้งคน อื่นให้กับนักเรียน	15 (3.75)	42 (10.50)	84 (21.00)	101 (25.25)	158 (39.50)
ค่าเฉลี่ยรวม	$\bar{X} = 1.99$ S.D = 1.09				

จากข้อมูลในตารางที่ 4.14 จะเห็นว่า ระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนที่ชอบใช้ความรุนแรง
ของเด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ว่ามี
เพื่อนที่ชอบใช้ความรุนแรงโดยรวมอยู่ในระดับต่ำ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.99 จากคะแนนเต็ม 5
คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.09 ผู้วิจัยได้นำคะแนนระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนที่
ชอบใช้ความรุนแรงของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย มาจำแนกกลุ่มตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
ในบทที่ 3 คือ คะแนนตั้งแต่ 1.00-2.33 เท่ากับระดับต่ำ 2.34-3.67 เท่ากับระดับปานกลาง และ 3.68-
5.00 เท่ากับระดับสูง เพื่อชี้ให้เห็นการกระจายของข้อมูลระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนที่ชอบใช้ความ
รุนแรง (คำถามเชิงลบ) ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผลการจำแนกกลุ่มปรากฏในตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 จำนวน และร้อยละ ระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนที่ชอบใช้ความรุนแรง (คำถามเชิงลบ)

ระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนที่ชอบใช้ความรุนแรง	จำนวน	ร้อยละ (%)
สูง	10	2.50
ปานกลาง	121	30.25
ต่ำ	269	67.25
รวม	400	100

จากข้อมูลในตารางที่ 4.15 จะเห็นว่า เด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (คำถามเชิงลบ) ส่วนมากมีระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนที่ชอบใช้ความรุนแรงอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 67.25 อีกร้อยละ 30.25 ที่มีระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนที่ชอบใช้ความรุนแรงในระดับปานกลาง มีกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนที่ชอบใช้ความรุนแรงระดับสูงเพียงร้อยละ 2.50 เท่านั้น

3.3 ระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนที่ไม่ชอบใช้ความรุนแรง (คำถามเชิงบวก) เป็นเพื่อนที่ชักชวนให้นักเรียนทำกิจกรรม ตักเตือน แนะนำเพื่อนให้ทำตาม ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามประมาณค่า แบบ 5 ตัวเลือกและคำถามเชิงบวก จำนวน 4 ข้อ (ข้อ 18-21) คือ ถ้าตอบว่า จริงมาก ได้ 5 คะแนน (ระดับการรับรู้สูง) ถ้าตอบไม่จริง ได้ 1 คะแนน (ระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนไม่ชอบใช้ความรุนแรงต่ำ) แล้วให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 เมื่อนำข้อมูลที่รวบรวมมาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย นำมาประมวลผลปรากฏดังข้อมูลในตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 ความถี่ (ร้อยละ) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนที่ไม่ชอบใช้ความรุนแรง (คำถามเชิงบวก) ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

ประเด็นคำถาม (เชิงบวก)	ระดับความคิดเห็น				
	จริงมาก (5)	จริง (4)	ค่อนข้างจริง (3)	ค่อนข้างไม่จริง (2)	ไม่จริง (1)
18. เพื่อนชักชวนนักเรียนให้ทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวมหรือบำเพ็ญประโยชน์	37 (9.25)	117 (29.25)	170 (42.50)	62 (15.50)	14 (3.50)
19. เพื่อนดักเตือนนักเรียน ห้ามปรามไม่ให้ฉันทงเกี่ยวกับยาเสพติด	190 (47.50)	129 (32.25)	45 (11.25)	16 (4.00)	20 (5.00)
20. เพื่อนชักชวนให้นักเรียนเข้าห้องเรียนหรือห้องสมุดเสมอ	109 (27.25)	111 (27.75)	125 (31.25)	45 (11.25)	10 (2.50)
21. เพื่อนมักเตือนนักเรียนเมื่อนักเรียนทำผิดระเบียบโรงเรียน	98 (24.50)	129 (32.25)	108 (27.00)	38 (9.5.0)	27 (6.75)
ค่าเฉลี่ยรวม	$\bar{X} = 3.66$		S.D = 1.05		

จากข้อมูลในตารางที่ 4.16 จะเห็นว่า ระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนที่ไม่ชอบใช้ความรุนแรงของเด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนที่ไม่ชอบใช้ความรุนแรงโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.66 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.05 ผู้วิจัยได้นำคะแนนระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนที่ไม่ชอบใช้ความรุนแรงของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย มาจำแนกกลุ่มตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 คือ คะแนนตั้งแต่ 1.00-2.33 เท่ากับระดับต่ำ คะแนน 2.34-3.67 เท่ากับระดับปานกลาง และคะแนน 3.68-5.00 เท่ากับระดับสูง เพื่อชี้ให้เห็นการกระจายของข้อมูลระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนที่ไม่ชอบใช้ความรุนแรง ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผลการจำแนกกลุ่มปรากฏในตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 จำนวน และร้อยละ ระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนที่ไม่ชอบใช้ความรุนแรง

คำถามเชิงบวก	จำนวน	ร้อยละ (%)
สูง	226	56.50
ปานกลาง	145	36.25
ต่ำ	29	7.25
รวม	400	100

จากข้อมูลในตารางที่ 4.17 จะเห็นว่า เด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (คำถามเชิงบวก) โดยรวมมีระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนที่ไม่ชอบใช้ความรุนแรงอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 56.5 อีกร้อยละ 36.25 ที่มีระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนที่ไม่ชอบใช้ความรุนแรงในระดับปานกลาง มีกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนที่ไม่ชอบใช้ความรุนแรงระดับสูงเพียงร้อยละ 7.25 เท่านั้น

3.4 ระดับความเป็นผู้นำ (ด้านความรุนแรง) ในกลุ่มเพื่อน คือการเป็นผู้นำความรุนแรงในด้านต่างๆ เช่น การออกคำสั่งให้เพื่อนทำตามในสิ่งที่นักเรียนต้องการ ทั้งออกคำสั่งกับเพื่อนรุ่นพี่ เพื่อนรุ่นเดียวกัน และเพื่อนรุ่นน้อง ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามประมาณค่า แบบ 5 ตัวเลือก จำนวน 4 ข้อ แล้วให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 เมื่อนำข้อมูลที่รวบรวมมาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย นำมาประมวลผลปรากฏดังข้อมูลในตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 ความถี่ (ร้อยละ) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความเป็นผู้นำ (ด้านความรุนแรง) ในกลุ่มเพื่อน ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	จริงมาก (5)	จริง (4)	ค่อนข้าง จริง (3)	ค่อนข้าง ไม่จริง (2)	ไม่จริง (1)
13. โดยปกตินักเรียนจะทำตามที่เพื่อน รุ่นพี่ต้องการให้ทำ	5 (1.25)	15 (3.75)	90 (22.50)	111 (27.75)	179 (44.75)
14. โดยปกตินักเรียนจะทำตามที่เพื่อน สนิทต้องการให้ทำ	5 (1.25)	39 (9.75)	128 (32.00)	131 (32.75)	97 (24.25)
15. โดยปกติจะนักเรียนให้เพื่อนสนิท ทำในสิ่งที่ฉันต้องการ	6 (1.50)	34 (8.50)	108 (27.00)	137 (34.25)	115 (28.75)
16. นักเรียนมักให้เพื่อนรุ่นน้องทำใน สิ่งที่ฉันต้องการ เช่น ขโมยสิ่งของ หรือทำลายสิ่งของ ของคนที่ฉัน ไม่ชอบ	0 (0.00)	39 (7.24)	108 (27.00)	21 (5.25)	371 (92.75)
17. เพื่อนรุ่นพี่มักให้นักเรียนขโมย สิ่งของ หรือทำลายสิ่งของที่เป็น ของคนที่เพื่อน ไม่ชอบ	3 (0.75)	2 (0.50)	6 (1.50)	18 (4.50)	371 (92.75)
ค่าเฉลี่ยรวม	$\bar{X} = 2.75$ S.D = 0.41				

จากข้อมูลในตารางที่ 4.18 จะเห็นว่า ระดับความเป็นผู้นำ (ด้านความรุนแรง) ในกลุ่มเพื่อน ของเด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีระดับความเป็นผู้นำ (ด้านความรุนแรง) ในกลุ่มเพื่อน โดยรวมอยู่ในระดับต่ำโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.75 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41 ผู้วิจัยได้นำคะแนนระดับความเป็นผู้นำ (ด้านความรุนแรง) ในกลุ่มเพื่อน ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย มาจำแนกกลุ่มตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 คือ คะแนนตั้งแต่ 1.00-2.33 เท่ากับระดับต่ำ คะแนน 2.34-3.67 เท่ากับระดับปานกลาง และคะแนน 3.68-5.00 เท่ากับระดับสูง เพื่อชี้ให้เห็นการกระจายของข้อมูลระดับ

ความเป็นผู้นำ (ด้านความรุนแรง) ในกลุ่มเพื่อนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผลการจำแนกกลุ่มปรากฏในตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19 จำนวน และร้อยละ ระดับความเป็นผู้นำ (ด้านความรุนแรง) ในกลุ่มเพื่อน

ระดับความเป็นผู้นำในกลุ่มเพื่อน	จำนวน	ร้อยละ (%)
สูง	4	1.00
ปานกลาง	42	10.50
ต่ำ	354	88.50
รวม	400	100

จากข้อมูลในตารางที่ 4.19 จะเห็นว่า เด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความเป็นผู้นำ (ด้านความรุนแรง) ในกลุ่มเพื่อนอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 88.50 อีกร้อยละ 10.50 ที่มีระดับระดับความเป็นผู้นำ (ด้านความรุนแรง) ในกลุ่มเพื่อนในระดับปานกลาง มีกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความเป็นผู้นำ (ด้านความรุนแรง) ในกลุ่มเพื่อนระดับสูงเพียงร้อยละ 1.00 เท่านั้น

ตอนที่ 4 พฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง

พฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ทำการศึกษานี้ สามารถแยกออกได้เป็น 4 ตัวแปร คือ ตัวแปรพฤติกรรมการรังแกทางกาย ตัวแปรพฤติกรรมการรังแกทางวาจา ตัวแปรพฤติกรรมการรังแกทางสังคม และตัวแปรพฤติกรรมการรังแกรวม ซึ่งจะได้นำเสนอข้อมูลในแต่ละตัวแปรดังนี้

4.1 พฤติกรรมการรังแกทางกาย พฤติกรรมการรังแกทางกายในที่นี้ หมายถึง นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรม ชก ตะบตบ ตี ทูบ ข่วน ผลักแรงๆ หยิก ขวางปาสิ่งของ รวมถึงการลักขโมยสิ่งของ ทำลายสิ่งของ และขโมยเงินของเพื่อน ผู้วิจัยวัดโดยใช้แบบสอบถามประมาณค่า แบบ 5 ตัวเลือก จำนวน 4 ข้อ แล้วให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 เมื่อนำข้อมูลที่รวบรวมมาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย นำมาประมวลผลปรากฏในตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.20 ความถี่ (ร้อยละ) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของพฤติกรรมการรังแกทางกายของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

ประเด็นคำถาม	ความถี่ของพฤติกรรม (ร้อยละ)				
	ไม่เคยทำ	ทำ 1-2 ครั้ง	เดือนละ 2-3 ครั้ง	สัปดาห์ละครั้ง	สัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง
1. ประสบการณ์การทำให้เพื่อนบาดเจ็บ	149 (37.25)	182 (45.50)	40 (10.00)	11 (2.75)	18 (4.50)
2. ประสบการณ์การแย่งเงิน สิ่งของ หรือทำให้สิ่งที่เป็นทรัพย์สินของคนอื่นเสียหาย	316 (79.00)	76 (19.00)	6 (1.50)	2 (0.50)	0 (0.00)
3. ประสบการณ์การขว้างปาสิ่งของใส่เพื่อน	174 (43.50)	170 (42.50)	27 (6.75)	8 (2.00)	21 (5.25)
4. เคยขจัดขาเพื่อนจนเพื่อนหกล้ม และได้รับบาดเจ็บ	265 (66.25)	99 (24.75)	15 (3.75)	5 (1.25)	16 (4.00)
ค่าเฉลี่ยรวม	$\bar{X} = 1.65$		S.D = 0.92		

จากข้อมูลในตารางที่ 4.20 จะเห็นว่า พฤติกรรมการรังแกทางกาย ของเด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการรังแกทางกายโดยรวมอยู่ในระดับต่ำโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.65 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.92 ผู้วิจัยได้นำคะแนน พฤติกรรมการรังแกทางกายของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย มาจำแนกกลุ่มตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 คือ คะแนนตั้งแต่ 1.00-2.33 เท่ากับระดับต่ำ คะแนน 2.34-3.67 เท่ากับระดับปานกลาง และคะแนน 3.68-5.00 เท่ากับระดับสูง เพื่อชี้ให้เห็นการกระจายของข้อมูลพฤติกรรมการรังแกทางกายของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผลการจำแนกกลุ่มปรากฏในตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21 จำนวนและร้อยละ ระดับพฤติกรรมมารีงกาย

ระดับพฤติกรรมมารีงกาย	จำนวน	ร้อยละ (%)
สูง	8	2.00
ปานกลาง	41	10.25
ต่ำ	351	87.75
รวม	400	100

จากข้อมูลในตาราง 4.21 จะเห็นว่า เด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับพฤติกรรมมารีงกายอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 87.75 อีกร้อยละ 10.25 ที่มีระดับพฤติกรรมมารีงกายในระดับปานกลาง มีกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับพฤติกรรมมารีงกายระดับสูงเพียงร้อยละ 2.00 เท่านั้น

4.2 พฤติกรรมมารีงกายวาจา พฤติกรรมมารีงกายวาจา หมายถึง นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรม การใช้คำพูดคำทอ ข่มขู่ กรรโชก เขี้ยดยขาม หรือล้อเลียน หรือตั้งชื่อที่บ่งบอกลักษณะด้อยของเพื่อนที่ถูกมารีงกาย เช่น อ้วน คำ หมู ผอม แห้ง โย่ง ทำให้เพื่อนที่ถูกมารีงกายฟังไม่สบายใจ ใ้คนอื่น ๆ เรียกหรือร่วมล้อเลียน ผู้วิจัยวัดโดยใช้แบบสอบถามประมาณค่า แบบ 5 ตัวเลือก จำนวน 4 ข้อ แล้วให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 เมื่อนำข้อมูลที่รวบรวมมาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย นำมาประมวลผลปรากฏดังข้อมูลในตารางที่ 4.22

ตารางที่ 4.22 ความถี่ (ร้อยละ) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พฤติกรรมการรังแกทางวาจา
ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

ประเด็นคำถาม	ความถี่พฤติกรรม (ร้อยละ)				
	ไม่เคย ทำ	ทำ 1-2 ครั้ง	เดือนละ 2-3 ครั้ง	สัปดาห์ ละครั้ง	สัปดาห์ ละ 3-4 ครั้ง
5. การใช้คำพูดให้คนอื่น ไม่สบายใจ เสียใจ หรืออับอาย	129 (32.25)	176 (44)	41 (10.25)	22 (5.50)	32 (8.00)
6. เคยข่มขู่หรือบังคับให้คนอื่นทำสิ่งที่เขา ไม่ยอมทำ	307 (76.75)	81 (20.25)	6 (1.50)	3 (0.75)	3 (0.75)
7. การใช้คำพูดไม่เหมาะสมหรือการใช้ คำพูดเหยียดเชื้อชาติผิวพรรณหรือรูปร่าง หน้าตา	226 (56.50)	124 (31.00)	22 (5.50)	13 (3.25)	15 (3.75)
8. เคยล้อชื่อพ่อแม่ของเพื่อน	35 (8.75)	108 (27.00)	56 (14.00)	52 (13.00)	149 (37.25)
ค่าเฉลี่ยรวม	$\bar{X} = 2.13$		S.D = 1.36		

จากข้อมูลในตารางที่ 4.22 จะเห็นว่า พฤติกรรมการรังแกทางวาจาของเด็กนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการรังแกทางวาจาโดย
รวมอยู่ในระดับต่ำโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.13 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
เท่ากับ 1.36 ผู้วิจัยได้นำคะแนน พฤติกรรมการรังแกทางวาจาของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400
ราย มาจำแนกกลุ่มตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 คือ คะแนนตั้งแต่ 1.00-2.33 เท่ากับระดับต่ำ
คะแนน 2.34-3.67 เท่ากับระดับปานกลาง และคะแนน 3.68-5.00 เท่ากับระดับสูง เพื่อชี้ให้เห็นการ
กระจายของข้อมูลพฤติกรรมการรังแกทางวาจาของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง
ซึ่งผลการจำแนกกลุ่มปรากฏดังข้อมูลในตารางที่ 4.23

ตารางที่ 4.23 จำนวนและร้อยละ ระดับพฤติกรรมมารีงแกทางวาจาของนักเรียน

ระดับพฤติกรรมมารีงแกทางวาจา	จำนวน	ร้อยละ (%)
สูง	17	4.25
ปานกลาง	107	26.75
ต่ำ	276	69.00
รวม	400	100

จากข้อมูลในตารางที่ 4.23 จะเห็นว่า เด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก มีระดับพฤติกรรมมารีงแกทางวาจาอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 69.00 อีกร้อยละ 26.75 ที่มีระดับพฤติกรรมมารีงแกทางวาจาในระดับปานกลาง มีกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับพฤติกรรมมารีงแกทางวาจาระดับสูงเพียงร้อยละ 4.25 เท่านั้น

4.3 พฤติกรรมมารีงแกทางสังคม พฤติกรรมมารีงแกทางสังคม หมายถึง นักเรียนมีการแสดงออกถึงการเพิกเฉยละเลย ไม่สนใจโดยสิ้นเชิง ไม่พูดคุย หรือกีดกันไม่ให้เข้ากลุ่มเพื่อน หรือแกล้งล่ิม ปล่อยข่าวลือทำให้เสียหาย หรือสร้างเรื่อง โทกหกที่ทำให้คนอื่นไม่ชอบ ไม่อยากคบ ผู้วิจัยวัดโดยใช้แบบสอบถามประมาณค่า แบบ 5 ตัวเลือก จำนวน 4 ข้อ แล้วให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 เมื่อนำข้อมูลที่รวบรวมมาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย นำมาประมวลผลปรากฏดังข้อมูลในตารางที่ 4.24

ตารางที่ 4.24 ความถี่ (ร้อยละ) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การรังแกทางสังคมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

ประเด็นคำถาม	ความถี่ของพฤติกรรม (ร้อยละ)				
	ไม่เคยทำ	ทำ 1-2 ครั้ง	เดือนละ 2-3 ครั้ง	สัปดาห์ละครั้ง	สัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง
9. เคยแสดงหรือกระทำในลักษณะที่ทำให้ นักเรียนคนอื่นๆ เสียหาย	278 (69.50)	90 (22.50)	14 (3.50)	8 (2.00)	10 (2.50)
10. เคยพูดไม่จริง โกหก ปลอ่ยข่าวลือ ในทางที่ไม่ดี ทำให้เพื่อนเสียหาย ถูกดู หมิ่นหรือเกลียดชัง	269 (67.25)	104 (26.00)	9 (2.25)	9 (2.25)	9 (2.25)
11. เคยกักบริเวณ หรือจำกัดบริเวณเพื่อน ในโรงเรียน	378 (94.50)	14 (3.50)	3 (0.75)	2 (0.50)	3 (0.75)
12. การกระทำในลักษณะกีดกัน เมินเฉย หรือเพิกเฉยต่อเพื่อน	216 (54.00)	150 (37.50)	19 (4.75)	7 (1.75)	8 (2.00)
ค่าเฉลี่ยรวม	$\bar{X} = 1.40$		S.D = 0.75		

จากตารางที่ 4.24 จะเห็นว่า พฤติกรรมการรังแกทางสังคม ของเด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการรังแกทางสังคมโดยรวมอยู่ในระดับต่ำโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.40 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75 ผู้วิจัยได้นำคะแนน พฤติกรรมการรังแกทางสังคมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย มาจำแนกกลุ่มตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 คือ คะแนนตั้งแต่ 1.00-2.33 เท่ากับระดับต่ำ คะแนน 2.34-3.67 เท่ากับระดับปานกลาง และคะแนน 3.68-5.00 เท่ากับระดับสูง เพื่อชี้ให้เห็นการกระจายของข้อมูลพฤติกรรมการรังแกทางสังคมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผลการจำแนกกลุ่มปรากฏในตารางที่ 4.25

ตารางที่ 4.25 จำนวน และร้อยละ ระดับพฤติกรรมมารีงแกทางสังคม

ระดับพฤติกรรมมารีงแกทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ (%)
สูง	9	2.25
ปานกลาง	73	18.25
ต่ำ	318	79.50
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.25 จะเห็นว่า เด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับพฤติกรรมมารีงแกทางสังคมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 79.50 อีกร้อยละ 18.25 ที่มีระดับพฤติกรรมมารีงแกทางสังคมในระดับปานกลาง มีกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับพฤติกรรมมารีงแกทางสังคมระดับสูงเพียงร้อยละ 2.25 เท่านั้น

4.4 พฤติกรรมมารีงแกรวม พฤติกรรมมารีงแกรวม คือ พฤติกรรมมารีงแกทั้งหมดของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง คือ พฤติกรรมมารีงแกทางกาย วาจา และทางสังคม ผู้วิจัยวัดโดยใช้แบบสอบถามประมาณค่า แบบ 5 ตัวเลือก จำนวน 12 ข้อ แล้วให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 เมื่อนำข้อมูลที่รวบรวมมาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย นำมาประมวลผลปรากฏในตารางที่ 4.26

ตารางที่ 4.26 ความถี่ (ร้อยละ) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พฤติกรรมมารีงแกรวมของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ประเด็นคำถาม	ความถี่ของพฤติกรรม (ร้อยละ)				
	ไม่เคยทำ	ทำ 1-2 ครั้ง	เดือนละ 2-3 ครั้ง	สัปดาห์ละครั้ง	สัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง
1. ประสบการณ์การทำให้เพื่อนบาดเจ็บ	149 (37.30)	182 (45.50)	40 (10.00)	11 (2.80)	18 (4.50)
2. ประสบการณ์การแย่งเงิน สิ่งของ หรือทำให้สิ่งที่เป็นทรัพย์สินของคนอื่นเสียหาย	316 (79.00)	76 (19.00)	6 (1.50)	2 (0.50)	-

ตารางที่ 4.26 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ความถี่ของพฤติกรรม (ร้อยละ)				
	ไม่เคย ทำ	ทำ 1-2 ครั้ง	เดือนละ 2-3 ครั้ง	สัปดาห์ ละครั้ง	สัปดาห์ ละ 3-4 ครั้ง
3. ประสบการณ์การขว้างปาสิ่งของใส่ เพื่อน	174 (43.50)	170 (42.50)	27 (6.80)	8 (2.00)	21 (5.30)
4. เคยขัดขาเพื่อนจนเพื่อนหกล้ม และได้รับ บาดเจ็บ	265 (66.30)	99 (24.80)	15 (3.80)	5 (1.30)	16 (4.00)
5. การใช้คำพูดให้คนอื่นไม่สบายใจ เสียใจ หรืออับอาย	129 (32.30)	176 (44.00)	41 (10.30)	22 (5.50)	32 (8.00)
6. เคยข่มขู่หรือบังคับให้คนอื่นทำสิ่งที่เขา ไม่ยอมทำ	307 (76.80)	81 (20.30)	6 (1.50)	3 (0.80)	3 (0.80)
7. การใช้คำพูดไม่เหมาะสมหรือการใช้ คำพูดเหยียดเชื้อชาติผิวพรรณ หรือ รูปร่างหน้าตา	226 (56.50)	124 (31.00)	22 (5.50)	13 (3.30)	15 (3.80)
8. เคยล้อชื่อพ่อแม่ของเพื่อน	35 (8.80)	108 (27.00)	56 (14.00)	52 (13.00)	148 (37.30)
9. เคยแสดงหรือกระทำในลักษณะที่ทำให้ นักเรียนคนอื่นๆ เสียหาย	278 (69.50)	90 (22.50)	14 (3.50)	8 (2.00)	10 (2.50)
10. เคยพูดไม่จริง โกหก ปล่อยข่าวลือ ในทางที่ไม่ดี ทำให้เพื่อนเสียหาย ถูกดู หมิ่นหรือเกลียดชัง	269 (67.30)	104 (26.00)	9 (2.30)	9 (2.30)	9 (2.30)
11. เคยกักบริเวณ หรือจำกัดบริเวณเพื่อน ในโรงเรียน	378 (94.50)	14 (3.50)	3 (0.80)	2 (0.50)	3 (0.80)
12. การกระทำในลักษณะกีดกัน เหมินเฉย หรือเพิกเฉยต่อเพื่อน	216 (54.00)	150 (37.50)	19 (4.80)	7 (1.80)	8 (2.00)
ค่าเฉลี่ยรวม	$\bar{X} = 2.26$		S.D = 1.39		

จากข้อมูลในตารางที่ 4.26 จะเห็นว่า พฤติกรรมการรังแกรวม ของเด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการรังแกรวม โดยรวมอยู่ในระดับต่ำโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.26 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.39 ผู้วิจัยได้นำคะแนน พฤติกรรมการรังแกทางสังคมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย มาจำแนกกลุ่มตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 คือ คะแนนตั้งแต่ 1.00-2.33 เท่ากับระดับต่ำ คะแนน 2.34-3.67 เท่ากับระดับปานกลาง และคะแนน 3.68-5.00 เท่ากับระดับสูง เพื่อชี้ให้เห็นการกระจายของข้อมูลพฤติกรรมการรังแกรวมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผลการจำแนกกลุ่มปรากฏในตารางที่ 4.27

ตารางที่ 4.27 จำนวน ร้อยละ ระดับพฤติกรรมการรังแกโดยรวม

ระดับพฤติกรรมการรังแกโดยรวม	จำนวน	ร้อยละ (%)
สูง	2	0.50
ปานกลาง	49	12.25
ต่ำ	349	87.25
รวม	400	100

จากข้อมูลในตารางที่ 4.27 จะเห็นว่า เด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับพฤติกรรมการรังแกรวมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 87.25 อีกร้อยละ 12.25 ที่มีระดับพฤติกรรมการรังแกรวมในระดับปานกลาง มีกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับพฤติกรรมการรังแกรวมระดับสูงเพียงร้อยละ 0.50 เท่านั้น

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง มีความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ ต่อพฤติกรรมการรังแก ดังนี้

5.1 นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการรังแกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่หนึ่งคิดว่าเป็นเรื่องปกติเพราะเป็นการหยอกล้อเพื่อความสนุกสนาน กลุ่มที่สองคิดว่า

พฤติกรรมการรังแกเป็นเรื่องผิดปกติ เพราะพฤติกรรมดังกล่าวจะนำไปสู่การทำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บ เกิดความเสียใจ และสร้างความขัดแย้งได้

5.2 นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการรังแกว่าสาเหตุที่นักเรียนที่มีพฤติกรรมการรังแกมาจากนักเรียนขาดความอบอุ่น ต้องการเรียกร้องความสนใจจากเพื่อน ทำตามเพื่อน และรู้เท่าไม่ถึงการณ์

5.3 นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการป้องกันการรังแกว่า นักเรียนที่ถูกรังแกไม่ควรอยู่คนเดียว และควรบอกครูหรือผู้ปกครองรับทราบ นักเรียนที่เห็นเพื่อนรังแกเพื่อนหรือคนอื่นๆ ควรตักเตือนเพื่อน หรือไม่ควรเข้าร่วมการรังแก

5.4 นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อวิธีแก้ปัญหาพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียนว่า โรงเรียน และครู ควรมีวิธีแก้ปัญหาพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียน มีกฎเกณฑ์ในการลงโทษนักเรียนที่มีพฤติกรรมการรังแก จัดกิจกรรมให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และครูฝ่ายปกครองควรดูแลพื้นที่กรณีเกิดปัญหาพฤติกรรมการรังแก ในห้องเรียนควรมีคณะกรรมการนักเรียนคอยดูแลอย่างใกล้ชิดประจำชั้น

ตอนที่ 6 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ผลสัมฤทธิ์การเรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ ลักษณะครอบครัว และปัจจัยด้านอิทธิพลของเพื่อน ได้แก่ ระดับความรู้สึกว่ามีเพื่อนมาก ระดับความรู้สึกว่ามีเพื่อนชอบใช้ความรุนแรง ระดับความรู้สึกว่ามีเพื่อนไม่ชอบใช้ความรุนแรง ระดับความเป็นผู้นำในกลุ่มเพื่อนผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังนี้

6.1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ) กับพฤติกรรมการรังแก

จากสมมติฐานของการวิจัย เพศ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง ผลการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันที่นัยสำคัญที่ .05 ปรากฏข้อมูลดังตารางที่ 4.28

ตารางที่ 4.28 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้น ในจังหวัดลำปาง

ความสัมพันธ์	พฤติกรรมการรังแก			
	กาย	วาจา	สังคม	รวม
เพศ	-.188*	-.237*	-.142*	-.197*

* มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.28 ผลการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันที่
นัยสำคัญที่ .05 พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกทางกาย ทางวาจา ทางสังคม และ
พฤติกรรมการรังแกโดยรวม แต่มีความสัมพันธ์เชิงผกผันในระดับที่ต่ำมาก โดยมีความสัมพันธ์กับ
พฤติกรรมการรังแกทางวาจา มากที่สุด และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางกาย และทางสังคม
รองลงมาตามลำดับ และเมื่อจำแนกกลุ่มตามปัจจัยด้านเพศ เป็นเพศชาย และเพศหญิง เพื่อหา
ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกโดยรวมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ได้ผลปรากฏดังข้อมูล
ในตารางที่ 4.29

ตารางที่ 4.29 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเพศกับพฤติกรรมการรังแกรวม ของนักเรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง

เพศ	พฤติกรรมการรังแก(รวม)			รวม	P-value
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง		
ชาย	86 (21.50)	65 (16.25)	79 (19.75)	157	P-value = -.207* Sig = .000
หญิง	174 (43.50)	68 (17.00)	0 (0.00)	242	
รวม	260 (65.00)	133 (33.25)	79 (19.75)	400	

* มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.29 ผลการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน -.207*
พบว่านักเรียนเพศชาย และนักเรียนเพศหญิงมีพฤติกรรมการรังแกต่างกัน เมื่อพิจารณาข้อมูลทั้ง
สองกลุ่มเปรียบเทียบกันจะเห็นได้ว่า ปัจจัยเพศมีความสัมพันธ์เชิงผกผันในระดับที่ต่ำมากกับ

พฤติกรรมการรังแกรวม นั่นคือ นักเรียนเพศชายมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมการรังแกโดยรวมมากกว่านักเรียนเพศหญิง

6.2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับพฤติกรรมการรังแก

จากสมมติฐานการวิจัย ผลสัมฤทธิ์การเรียนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกโดยรวมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง และจากผลการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันที่นัยสำคัญที่ .05 ปรากฏข้อมูลดังตารางที่ 4.30

ตารางที่ 4.30 ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับพฤติกรรมการรังแกโดยรวมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง

คะแนนเฉลี่ย	พฤติกรรมการรังแก (รวม)			รวม	P-value
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง		
.00-1.99	3 (0.75)	3 (0.75)	2 (0.50)	8	P-value = -.050
2.00-2.99	69 (17.25)	32 (8.00)	5 (1.25)	106	Sig = .321
3.00-4.00	185 (46.25)	98 (24.50)	3 (0.75)	286	
รวม	257 (64.25)	133 (33.25)	10 (2.50)	400	

* มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.30 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันเมื่อพิจารณาข้อมูลในแต่ละกลุ่มเปรียบเทียบกัน จะเห็นได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์เชิงผกผันในระดับที่ต่ำมาก คือ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมการรังแกโดยรวมสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

6.3 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะครอบครัวกับพฤติกรรมการรังแก

จากสมมติฐานการวิจัย ลักษณะของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง และจากผลการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันที่นัยสำคัญที่ .05 ปรากฏข้อมูลดังตารางที่ 4.31

ตารางที่ 4.31 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของครอบครัวกับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง

ลักษณะครอบครัว รูปแบบการเลี้ยงดู	พฤติกรรมการรังแก			
	กาย	วาจา	สังคม	รวม
1. ระดับการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่	.091	-138*	-.062	.018
2. ระดับการเลี้ยงดูแบบควบคุม	.108*	.105*	.065	.058
3. ระดับการเลี้ยงดูแบบตามใจ	.115*	.085	.074	.121*
4. ระดับการเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง	.071	.025	.023	.044
5.1 การใช้เวลาในการทำกิจกรรม ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว	.050	-.158*	-.120*	-.055
5.2 การพูดคุยปรึกษาหารือและ ตัดสินใจเรื่องสำคัญต่างๆ	.042	-.170*	-.130*	-.065

* มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.31 ผลการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันที่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 พบว่าระดับของการเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์ทั้งเชิงผกผันและมีความสัมพันธ์ทางตรงกับพฤติกรรมการรังแก ดังนี้

1) ระดับการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ ผลการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันที่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 มีความสัมพันธ์เชิงผกผันกับพฤติกรรมการรังแกทางวาจาในระดับที่ต่ำมาก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน $-.138^*$

2) ระดับการเลี้ยงดูแบบควบคุม ผลการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันที่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 มีความสัมพันธ์ทางตรงกับพฤติกรรมการรังแกทางกาย และทางวาจาในระดับที่ต่ำมาก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันที่ $.108^*$ และ $.105^*$ ตามลำดับ

3) ระดับการเลี้ยงดูแบบตามใจ ผลการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันที่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 มีความสัมพันธ์ทางตรงกับพฤติกรรมการรังแกทางกายและพฤติกรรมรังแกรวมในระดับที่ต่ำมาก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน $.115^*$ และ $.121^*$ ตามลำดับ

4) ระดับการเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง ผลการทดสอบสหสัมพันธ์เพียร์สันไม่พบนัยสำคัญ แต่โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางตรงกับพฤติกรรมการรังแกรวม อธิบายได้ว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างรายงานระดับการเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งมีน้อยเพียงร้อยละ 2.25 เท่านั้น

5) ระดับความสัมพันธ์ (ที่ดี) ในครอบครัว ด้านการใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน ของสมาชิกในครอบครัว ผลการทดสอบได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันที่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 มีความสัมพันธ์เชิงผกผันกับพฤติกรรมการรังแกทางวาจา และทางพฤติกรรมการรังแกสังคมใน ระดับที่ต่ำมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน $-.158^*$ และ $-.120^*$ ตามลำดับ

ระดับความสัมพันธ์ (ที่ดี) ในครอบครัว ด้านการพูดคุยปรึกษาหารือและตัดสินใจเรื่อง สำคัญต่าง ๆ ผลการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันที่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 มีความสัมพันธ์เชิงผกผันกับพฤติกรรมการรังแกทางวาจาและทางสังคมในระดับที่ต่ำมาก โดยมีค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน $-.170^*$ และ $-.130^*$ ตามลำดับ

6.4 ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลของเพื่อนกับพฤติกรรมการรังแก

จากสมมติฐานการวิจัย อิทธิพลของเพื่อนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแก ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง ผลการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพียร์สันที่มีนัยสำคัญที่ .05 ปรากฏข้อมูลดังตารางที่ 4.32

ตารางที่ 4.32 ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลของเพื่อนกับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง

อิทธิพลของเพื่อน	พฤติกรรมการรังแก			
	กาย	วาจา	สังคม	รวม
ระดับความรู้สึกว่ามีเพื่อนมาก	.323*	-.027	.055	.159*
ระดับความรู้สึกว่ามีเพื่อนชอบใช้ความรุนแรง	.253*	.348*	.302*	.373*
ระดับความรู้สึกว่ามีเพื่อนไม่ชอบใช้ความรุนแรง	.086	-.176*	-.151*	-.032
ระดับความเป็นผู้นำ(ด้านความรุนแรง)ในกลุ่มเพื่อน	.201*	.249*	.246*	.245*

* มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.31 ผลการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันที่มี นัยสำคัญที่ระดับ .05 พบว่าอิทธิพลเพื่อนกับพฤติกรรมการรังแกนั้นมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำมาก มีความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและเชิงผกผัน ดังนี้

- 1) ด้านระดับความรู้สึกว่ามีเพื่อนมากมีความสัมพันธ์ทางตรงกับพฤติกรรมการรังแกทางกาย .323* การรังแกรวม .159* และมีความสัมพันธ์เชิงผกผันกับการรังแกทางวาจา -.027
- 2) ด้านระดับความรู้สึกว่ามีเพื่อนชอบใช้ความรุนแรงมีความสัมพันธ์ทางตรงกับการรังแกทางวาจามากที่สุด .348* รองลงมา มีความสัมพันธ์ทางสังคม .302* ทางกาย .253* ตามลำดับ และมีความสัมพันธ์ทางตรงด้านการรังแกรวมสูง .373*
- 3) ระดับความรู้สึกว่ามีเพื่อนไม่ชอบใช้ความรุนแรงมีความสัมพันธ์เชิงผกผันกับพฤติกรรมการรังแกในระดับที่ต่ำ โดยมีความสัมพันธ์เชิงผกผันทางวาจา -.176* และพฤติกรรมการรังแกสังคม -.151* ตามลำดับ
- 4) ด้านระดับความเป็นผู้นำ (ความรุนแรง) ในกลุ่มเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางตรงกับพฤติกรรมการรังแกทั้งพฤติกรรมการรังแกทางวาจา .249* ทางสังคม .246* ทางกาย .201* และมีความสัมพันธ์พฤติกรรมการรังแกรวมในระดับที่ต่ำ .245*

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง และ 2) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยดำเนินการสำรวจ (Survey research) ข้อมูลโดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม โดยมีการศึกษาจากประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ในปีการศึกษา 2559 จากโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาของรัฐ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 8 โรงเรียน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 5,172 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน คำนวณโดยใช้สูตรตามหลักของยามานะ (Yamane โดยใช้ $e = 0.05$) ขนาดของความเชื่อมั่นที่ระดับร้อยละ 95 โดยกำหนดสัดส่วนตามเกณฑ์การจัดขนาดของโรงเรียน โดยมีจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง มีรายละเอียด คือ (1) โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 2,500 คนขึ้นไป จำนวน 2 โรงเรียน มีนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 รวม 3,820 คน เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 296 คน (2) โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500 - 2,499 คน มี 1 โรงเรียน มีนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 รวม 695 คน เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 52 คน (3) โรงเรียนขนาดกลาง ที่มีจำนวนนักเรียนทั้งหมดตั้งแต่ 500-1,499 คน มี 1 โรงเรียน มีนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 รวม 384 คน เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 32 คน และ (4) โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1-499 คน มี 4 โรงเรียน มีนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 รวม 273 คน เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 400 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้แบบโควตา (Quota sampling) จำแนกสัดส่วนตามขนาดของจำนวนประชากรในแต่ละโรงเรียนและขั้นตอนสุดท้ายเลือกนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจให้ข้อมูลมาจำนวน 1-2 ห้องเรียนในแต่ละลำดับชั้น ซึ่งก่อนจะจัดเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจะได้รับแจ้ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ วิธีการเก็บข้อมูลยึดหลักการรักษาความลับและต้องได้รับความยินยอมจากโรงเรียนและผู้ปกครองของนักเรียนเรียบร้อยแล้ว

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบบสอบถามนี้มีเนื้อหาแบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบไปด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมมารีงแแก่และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นคำถามเลือกตอบแบบรายงานตนเอง วัดประเมินตนเองของนักเรียนในด้านความรู้สึกที่นักเรียนมีให้กับตนเองและครอบครัวต่อสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนกับพ่อแม่ ดำรงพฤติกรรมและความถี่ของพฤติกรรมมารีงแแก่เพื่อสำรวจรูปแบบพฤติกรรมและความถี่ของพฤติกรรมนั้น ๆ

ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอของนักเรียนต่อพฤติกรรมมารีงแแก่มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

1. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1.1 พฤติกรรมมารีงแแก่ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง พบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมมารีงแแก่ 3 ลักษณะ คือ พฤติกรรมมารีงแแก่ทางกาย ทางวาจา และทางสังคม ข้อค้นพบแสดงให้เห็นว่า

1.1.1 พฤติกรรมมารีงแแก่ทางกาย โดยนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีระดับพฤติกรรมมารีงแแก่อยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้ นักเรียนเคยทำให้เพื่อนเจ็บ หรือบาดเจ็บ จำนวน 1 – 2 ครั้ง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.50 ในขณะที่นักเรียนจำนวนหนึ่งเคยมีประสบการณ์แย่งเงิน สิ่งของ หรือทำให้สิ่งของหรือทรัพย์สินของคนอื่นเสียหาย นอกจากนี้ นักเรียนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 79.00) ระบุว่าไม่เคยแกล้งซัดขาเพื่อนจนเพื่อนหกล้มและได้รับบาดเจ็บ ไม่เคยทำร้อยละ 66.25 และประสบการณ์ขว้างปาสิ่งของใส่เพื่อน ร้อยละ 43.50)

1.1.2 พฤติกรรมมารีงแแก่ทางวาจา โดยนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีระดับพฤติกรรมมารีงแแก่อยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้ นักเรียนเคยใช้คำพูดที่ทำให้คนอื่นไม่สบายใจ เสียใจ หรือ อับอาย เคยทำ 1 – 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 44.00 นักเรียนเคยมีประสบการณ์เคียดชังชื่อพ่อแม่ของเพื่อน เคยทำสัปดาห้ละ 3 – 4 ครั้ง (ร้อยละ 37.25) ในขณะที่นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างไม่เคยมีประสบการณ์เคยข่มขู่หรือบังคับให้คนอื่นทำสิ่งที่เขาไม่ยอมทำ นักเรียนส่วนใหญ่รายงานว่าไม่เคย

ทำ (ร้อยละ 76.75) และการใช้คำพูดที่ไม่เหมาะสม หรือใช้คำพูดที่เหยียดเชื้อชาติผิวพรรณ หรือ รุปร้างหน้าตา นักเรียนรายงานว่าไม่เคยทำ (ร้อยละ 56.50)

1.1.3 พฤติกรรมการรังแกทางสังคม โดยนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีระดับ พฤติกรรมอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้ นักเรียนเคยการกระทำในลักษณะกีดกัน เมินเฉย หรือเพิกเฉยต่อ เพื่อน เคยทำ 1-2 ครั้ง ร้อยละ 37.50 นักเรียนเคยพูดไม่จริง โกหก ปล่อยข่าวลือในทางที่ไม่ดี ทำให้ เพื่อนถูกดูหมิ่นหรือเกลียดชัง เคยทำ 1-2 ครั้ง (ร้อยละ 26.00) ในขณะที่นักเรียนเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 94.50) ระบุว่าไม่เคยแสดงพฤติกรรมต่อผู้อื่นในการกักบริเวณ หรือจำกัดบริเวณเพื่อนใน โรงเรียน และนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก (ร้อยละ 69.50) ไม่เคยแสดงหรือการกระทำใน ลักษณะที่ทำให้เพื่อนคนอื่น ๆ เสียหาย

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่านักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง มีพฤติกรรมรังแกโดยรวมอยู่ในระดับต่ำ โดยมีพฤติกรรมการรังแกทางวาจา คือมีประสบการณ์เคยล้อชื่อพ่อแม่ของเพื่อน ความถี่ที่เคยทำมากที่สุดคือทำสัปดาห์ละ 3 – 4 ครั้ง (คิดเป็นร้อยละ 37.25) รองลงมาคือ มีพฤติกรรมการรังแกทางกาย คือ นักเรียนเคยทำให้เพื่อนเจ็บ หรือบาดเจ็บ จำนวน 1 – 2 ครั้ง (ร้อยละ 45.50) และพฤติกรรมการรังแกทางสังคม คือ นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเคยการกระทำในลักษณะกีดกัน เมินเฉย หรือเพิกเฉยต่อเพื่อน โดยระบุว่าเคยมี ประสบการณ์ในการกระทำ 1-2 ครั้ง (ร้อยละ 37.50)

1.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง พฤติกรรมการรังแกของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยมีปัจจัย 3 ประการ คือ ข้อมูลทั่วไปหรือปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ปัจจัยด้านลักษณะของครอบครัว และอิทธิพลของเพื่อน ดังนี้

1.2.1 ข้อมูลทั่วไปหรือปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยตัวแปร 2 ตัวแปร คือ เพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีข้อค้นพบ คือ นักเรียน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 60.50) เป็นเพศหญิง และอีกจำนวนหนึ่ง (ร้อยละ 39.50) เป็น เพศชายเพียง นักเรียนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (คิดเป็นร้อยละ 71.50) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในภาคการศึกษาที่ผ่านมาอยู่ระหว่าง 3.00 – 4.00 มีกลุ่มตัวเพียงร้อยละ 2.00 ที่มีผลสัมฤทธิ์ การศึกษาเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.00-1.99 เท่านั้น

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลที่กับพฤติกรรมการรังแกของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง ปรากฏ ดังนี้

1) เพศ มีความสัมพันธ์เชิงผกผันกับพฤติกรรมการรังแกทางกาย ทางวาจา และทางสังคม ในระดับที่ต่ำมาก นักเรียนเพศชายมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมการรังแกทางกาย และ

พฤติกรรมมารั้งแกรวมมากกว่านักเรียนหญิง ในขณะที่เพศหญิงมีพฤติกรรมมารั้งแเกรทางสังคมมากกว่าเพศชาย

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์เชิงผกผันกับพฤติกรรมมารั้งแเกรทางกาย ทางวาจา และทางสังคม ในระดับที่ต่ำมาก นักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จะมีแนวโน้มมีพฤติกรรมมารั้งแเกรวมสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

1.2.2 ปัจจัยด้านลักษณะของครอบครัว ประกอบด้วยตัวแปร 5 ตัวแปร คือ ตัวแปรด้านระดับการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตัวแปรย่อยตามลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว แบ่งเป็นระดับการอบรมเลี้ยงดูเป็น 4 แบบ คือการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม การอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ การอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง และความสัมพันธ์ (ที่ดี) ในครอบครัว มีข้อค้นพบ คือ

1) การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ ครอบครัวของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีการอบรมเลี้ยงดูลักษณะนี้โดยรวมอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 60.75) ทั้งนี้พ่อแม่แสดงความรักต่อนักเรียน ทั้งโดยคำพูดและการกระทำ นักเรียนรายงานว่าจริงมาก (ร้อยละ 43.50) และพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่มีความสัมพันธ์เชิงผกผันกับพฤติกรรมมารั้งแเกรทางวาจา ในระดับที่ต่ำมาก

2) การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม ครอบครัวของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีการอบรมเลี้ยงดูลักษณะนี้โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 50.50) ทั้งนี้พ่อแม่มักให้นักเรียนทำตามวิธีการของท่าน เพราะเห็นว่าเป็นวิธีที่ถูกต้องและเหมาะสมกว่า นักเรียนจำนวนหนึ่งรายงานว่าค่อนข้างจริง (ร้อยละ 33.50) แต่ประเด็นที่พ่อแม่ไม่ให้อิสระนักเรียนในการเลือกคบเพื่อนนักเรียนรายงานว่าไม่จริง (ร้อยละ 53.50) และการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม มีความสัมพันธ์ทางตรงกับพฤติกรรมมารั้งแเกรทางกาย ทางวาจา ในระดับที่ต่ำมาก

3) การอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ ครอบครัวของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีการอบรมเลี้ยงดูลักษณะนี้โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 56.75) ทั้งนี้พ่อแม่ปล่อยให้เด็กทำอะไรก็ได้แต่ขอให้อยู่ที่บ้าน นักเรียนรายงานว่าค่อนข้างจริง (ร้อยละ 30.25) แต่ประเด็นพ่อแม่เข้าข้างนักเรียนเสมอแม้ทำผิด ไม่เคยโดนตำหนิไม่ว่ากรณีใด นักเรียนรายงานว่าไม่จริง (ร้อยละ 53.50) และการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ มีความสัมพันธ์ทางตรงกับพฤติกรรมมารั้งแเกรทางกาย และพฤติกรรมมารั้งแเกรวมในระดับที่ต่ำมาก

4) การอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง ครอบครัวของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีการอบรมเลี้ยงดูลักษณะนี้โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 79.25) ทั้งนี้พ่อแม่ให้นักเรียนทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองโดยไม่สนใจว่าจะทำได้หรือไม่ นักเรียนรายงานว่าค่อนข้างจริง (ร้อยละ 21.75) แต่ในประเด็นพ่อแม่ไม่สนใจความเป็นอยู่ของนักเรียน นักเรียนส่วนใหญ่รายงานว่าไม่จริงร้อยละ 75.75

และการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งที่มีความสัมพันธ์ทางตรงกับพฤติกรรมการรังแกทางกาย และพฤติกรรมการรังแกรวมในระดับที่ต่ำมาก

5) ความสัมพันธ์ (ที่ดี) ในครอบครัวโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 67.25) ทั้งนี้ นักเรียนและสมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมช่วยกันตัดสินใจปัญหาที่สำคัญ ๆ ของครอบครัวเสมอ นักเรียนรายงานว่าเป็นจริง (ร้อยละ 48.50) และประเด็นรองลงมา ในโอกาสสำคัญ ๆ นักเรียนและสมาชิกในครอบครัวจะอยู่พร้อมหน้าพร้อมตาและปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันอยู่เสมอ นักเรียนรายงานว่าเป็นจริงมาก (ร้อยละ 45.25) ระดับความสัมพันธ์ (ที่ดี) ในครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงผกผันกับพฤติกรรมการรังแกทางกาย ทางวาจาและสังคมในระดับที่ต่ำมาก

1.2.3 อิทธิพลของเพื่อน มีข้อค้นพบ ดังนี้

1) ด้านระดับความรู้สึกว่ามีเพื่อนมากของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 51.75) ทั้งนี้ นักเรียนมีเพื่อนเพศเดียวกันกับนักเรียนจำนวนมาก นักเรียนรายงานว่าเป็นจริงมากร้อยละ 56.50 ประเด็นรองลงมา คือ นักเรียนมีเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันจำนวนมาก นักเรียนรายงานว่าเป็นจริง (ร้อยละ 47.50) และระดับความรู้สึกว่ามีเพื่อนมาก มีความสัมพันธ์ทางตรงกับพฤติกรรมการรังแกทางกาย และทางสังคมในระดับที่ต่ำมาก

2) ด้านระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนชอบใช้ความรุนแรง (คำถามเชิงลบ) โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 67.25) โดยเพื่อนของนักเรียนมีพฤติกรรมการรังแก คือ ชอบล้อเลียน หรือเยาะเย้ยถากถางผู้อื่นเมื่อนักเรียนทำพลาด นักเรียนรายงานว่าเป็นจริงร้อยละ 23.25 แต่ในประเด็นเพื่อนของนักเรียนชอบข่มขู่คนอื่น เพื่อเอาเงินหรือสิ่งของ นักเรียนส่วนใหญ่รายงานว่าเป็นจริง (ร้อยละ 73.75) และระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนชอบใช้ความรุนแรง มีความสัมพันธ์ทางตรงกับพฤติกรรมการรังแกทางกาย ทางวาจา และสังคมในระดับที่ต่ำมาก

3) ด้านระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนไม่ชอบใช้ความรุนแรง (คำถามเชิงบวก) ในประเด็นโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 56.50) โดยเพื่อนของนักเรียนมีพฤติกรรมการรังแก คือ เพื่อนตักเตือนนักเรียน ห้ามปรามไม่ให้นักเรียนยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด นักเรียนรายงานว่าเป็นจริงมาก (ร้อยละ 47.50) และระดับการรับรู้ว่ามีเพื่อนไม่ชอบใช้ความรุนแรง มีความสัมพันธ์ทางตรงกับพฤติกรรมการรังแกทางกาย และทางวาจา ในระดับที่ต่ำมาก

4) ด้านระดับความเป็นผู้นำ (ความรุนแรง) ในกลุ่มเพื่อน ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีความเป็นผู้นำ (ความรุนแรง) ในกลุ่มเพื่อน โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ (คิดเป็นร้อยละ 88.50) ทั้งนี้ โดยปกติจะนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างระบุว่า ให้เพื่อนสนิททำในสิ่งที่ต้องการ และนักเรียนมักให้เพื่อนรุ่นน้องทำในสิ่งที่ต้องการ โดยนักเรียนรายงานว่าเป็นจริง (ร้อยละ 27.00) แต่ในประเด็นเพื่อนรุ่นพี่มักให้ให้นักเรียนขโมยสิ่งของ หรือทำลายสิ่งของ ของคนที่

นักเรียนไม่ชอบ และนักเรียนให้เพื่อนรุ่นน้องขโมยสิ่งของ หรือทำลายสิ่งของ ของคนที่นักเรียนไม่ชอบ นักเรียนส่วนใหญ่รายงานว่าไม่จริง (ร้อยละ 92.75) และระดับการเป็นผู้นำ (ความรุนแรง) ในกลุ่มเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางตรงกับพฤติกรรมการรังแกทางกาย ทางวาจา ทางสังคม และ พฤติกรรมการรังแกรวม ในระดับที่ต่ำมาก

2. อภิปรายผลการวิจัย

จากข้อค้นพบการวิจัย ผู้วิจัยมีความเห็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 ปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการรังแก จากผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ซึ่งเป็นวัยรุ่น พบว่า เพศชายมีพฤติกรรมการรังแกมากกว่าเพศหญิง และขณะเดียวกันก็พบว่าปัจจัยด้านเพศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก ในด้านพัฒนาการของวัยรุ่นพบว่า เป็นไปตามทฤษฎีพัฒนาการ ที่ว่าเพศหญิงจะมีการเจริญเติบโตหรืออย่างเข้าสู่วัยรุ่นเร็วกว่าเพศชายที่อายุเท่า ๆ กัน โดยเฉพาะพัฒนาการด้านอารมณ์ จึงอาจทำให้นักเรียนเพศหญิงมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ และควบคุมตัวเองได้ดีกว่า ในขณะที่เพศชายมีการควบคุมอารมณ์ยังไม่ดีมากนัก และมีความโน้มเอียงไปทางความก้าวร้าว เมื่อเกิดความไม่พอใจหรืออยากแสดงให้เพื่อนในกลุ่มยอมรับจึงแสดงพฤติกรรมการรังแกและวิธีการตอบโต้ที่ตรงไปตรงมา (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2549)

สำหรับปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่พบว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (คิดเป็นร้อยละ 71.50) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ระหว่าง 3.00 – 4.00 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีแนวโน้มมีพฤติกรรมรังแกมากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการสูง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชูตินาด ศักรินทร์กุล (2557) ที่พบว่า เด็กที่มีผลการเรียนที่ต่ำกว่า 3.00 มีความเสี่ยงที่จะเป็นผู้รังแกและเป็นทั้งผู้รังแก/ผู้ถูกรังแก มากกว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่า 3.00 ถึง 4.935 เท่า (ชูตินาด ศักรินทร์กุล, 2557) นักเรียนที่มีความขยันจะเป็นผู้มีผลการเรียนดี จะไม่สนใจพฤติกรรมการรังแกเพื่อนจะมุ่งมั่นตั้งใจศึกษาเล่าเรียน (อภิญา ยาวบุตร, 2558)

2.2 ปัจจัยด้านครอบครัวกับพฤติกรรมการรังแก ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูรูปแบบต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกที่นำมาอภิปรายได้ คือ

2.2.1 การเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ มีนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างรายงานว่าได้รับการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ (ร้อยละ 60.75) การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม

การรังแกกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 มีความสัมพันธ์เชิงผกผันกับพฤติกรรมการรังแกในระดับต่ำมาก สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยในข้อที่ 2 ทั้งนี้อธิบายได้ว่า เนื่องจากนักเรียนได้รับการเอาใจใส่จากพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ด้วยการเลี้ยงดูอย่างมีเหตุผล ไม่ปล่อยปละละเลย มีขอบเขตในการให้อิสระ คอยปลูกฝังสิ่งดี ๆ ให้นักเรียนอยู่เสมอ จึงทำให้มีพฤติกรรมที่ดีปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้ดี มีความฉลาดทางอารมณ์สูง สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ Baumrind D (1972) ที่พบว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างดีและได้รับความรัก ความอบอุ่นจากพ่อแม่ช่วยปกป้องเด็กจากพฤติกรรมเชิงลบ ทำให้เด็กเรียนรู้ได้ดีมีความมั่นคงในตนเองและมีระเบียบวินัย (Baumrind D, 1972 อ้างใน ศิริกุล อิศรานุรักษ์, 2550)

2.2.2 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม มีความสัมพันธ์ทางตรงกับพฤติกรรม การรังแกทางกาย สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ในข้อที่ 2 ทั้งนี้เนื่องจาก นักเรียนขาดความเป็นอิสระในการคิด การตัดสินใจ ถูกเลี้ยงแบบเคร่งครัด รัดกุม ทำให้มีความคับข้องใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษตรชัย และหิมและ อุทิศ สังขรัตน์ (2555) พบว่า เด็กที่มาจากการเลี้ยงดูแบบควบคุม จะขาดทักษะเชิงเข้าสังคม เข้ากับเพื่อนยากบางคนมีพฤติกรรมก้าวร้าว เช่น โกรธง่ายไม่เป็นมิตรมักไม่มีความสุข หลีกหนีสังคม มีความวิตกกังวลและรู้สึกไม่มั่นคง มีความคับข้องใจสูง และขาดความกระตือรือร้น ไม่ค่อยมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ขาดความยืดหยุ่น และมีแนวโน้มที่จะไม่สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ (เกษตรชัย และหิมและ อุทิศ สังขรัตน์, 2555)

2.2.3 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีความสัมพันธ์ทางตรงกับพฤติกรรมการรังแกทางกาย และพฤติกรรมการรังแกรวม ทั้งนี้อธิบายได้ว่า เนื่องจาก นักเรียนได้รับการเลี้ยงดูแบบตามใจมาก ทำให้ไม่รู้ว่าอะไรถูกอะไรผิด ขาดความยับยั้งชั่งใจ จึงทำให้อยากทดลอง อยากสนุก (ปิยฉัตร สวัสดิ์ และ สิตางค์ ทรัพย์จำ, 2554)

2.2.4 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแก โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางตรงที่ต่ำมาก การอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งของครอบครัวนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในประเด็นต่าง ๆ มีการเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งอยู่ในระดับต่ำมาก ทั้งนี้ในประเด็นที่พ่อแม่ไม่สนใจความเป็นอยู่ของนักเรียน นักเรียนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มใหญ่สุดจำนวน 303 คน (ร้อยละ 75.75) รายงานว่าไม่จริง ทั้งนี้อธิบายได้ว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างได้รับการเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งมีน้อย ร้อยละ 2.25 การทดสอบสหสัมพันธ์เพียร์สันจึงไม่พบนัยสำคัญ แต่โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางตรง กับพฤติกรรมการรังแกรวม อธิบายได้ว่า เด็กที่ถูกทอดทิ้งไม่มีโอกาสอยู่ในระบบการศึกษาจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาและกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในโรงเรียนเขตอำเภอเมือง ในขณะที่ผลการวิจัยของ ศิวภรณ์ โคตรสุมาตย์ (2555) พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งหรือปล่อยปละละเลย

มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการถูกชมแห่งรังแกโดยเพื่อน ($r = .373, p < .001$) (ศิวัภรณ์ โคตรสุมาตย์, 2555)

โดยสรุป จะเห็นได้ว่า ครอบครัวของนักเรียนมีรูปแบบการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่มากที่สุด (ร้อยละ 60.75) ถือได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่เป็นรูปแบบที่ดี สอดคล้องกับการประมวลงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู (ตามแนวคิดของ Baumrind) ของ คุณยา จิตตะยโสธร (2552) ที่พบว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่จะมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางอารมณ์ และความฉลาดทางอารมณ์ดีกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม แบบตามใจ และแบบทอดทิ้ง แต่อย่างไรก็ตาม การเลี้ยงดูแบบควบคุมก็ยังมีลักษณะทางบวก คือ มีการควบคุมตนเองสูง มีวินัยสูง และมีความซื่อสัตย์สูง ส่วนรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ เด็กมักไม่มีศักยภาพตามวุฒิภาวะ มีความสามารถในการควบคุมตนเองต่ำ มีลักษณะพึ่งพาผู้อื่นสูง และมีปัญหาในการควบคุมอารมณ์ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งส่งผลให้เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบนี้ มีลักษณะที่ก้าวร้าว ต่อต้านสังคม นั้นแสดงว่า ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็ก คือ การอบรมเลี้ยงดูที่เด็กได้รับจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง (คุณยา จิตตะยโสธร, 2552)

2.2.5 ความสัมพันธ์ (ที่ดี) ในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกที่น้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีความสัมพันธ์เชิงผกผันกับพฤติกรรมการรังแกทางวาจาและทางสังคมในระดับที่ต่ำมาก ทั้งนี้อธิบายได้ว่า เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดคบประพุกคูกัยกันประจำ และมีกิจกรรมปฏิบัติร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ จึงส่งผลต่อพฤติกรรมการรังแกที่มีลักษณะผกผันกับสัมพันธ์ภาพในครอบครัวในระดับต่ำมาก สอดคล้องกับแนวคิดกล่าวไว้ว่า เด็กจะเติบโตมีคุณภาพชีวิตและมีบุคลิกภาพอย่างไร ส่วนหนึ่งขึ้นกับลักษณะครอบครัว ความสัมพันธ์ในครอบครัว เป็นสำคัญ (ทวิภาญจน์ ไชยแก้ว และพรพิมล วรวิฑูพิทพงศ์, 2553)

2.3 ปัจจัยด้านอิทธิพลของเพื่อนกับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง
ผลการวิจัยที่มี การทดสอบค่าสหสัมพันธ์เพียร์สันของปัจจัยนี้กับพฤติกรรมการรังแก ที่พบว่ามีน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงและเชิงผกผัน ระดับความรู้สึกว่ามีเพื่อนมากมีความสัมพันธ์ทางตรงกับการรังแกทางกายและการรังแกรวม ความรู้สึกว่ามีเพื่อนชอบใช้ความรุนแรงและความรู้สึกว่ามีเพื่อนเป็นผู้นำ (ความรุนแรง) ในกลุ่มเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางตรงกับพฤติกรรมการรังแกทางกาย ทางวาจา ทางสังคมและพฤติกรรมการรังแกรวม ในขณะที่ความรู้สึกว่ามีเพื่อนไม่ชอบใช้ความรุนแรง มีความสัมพันธ์เชิงผกผันกับพฤติกรรมการรังแกทางวาจาและทางสังคม ทั้งนี้อธิบายได้ว่า เนื่องจากการคบเพื่อนของนักเรียนจะมีการเรียนรู้พฤติกรรมของกันและกัน หากเป็นพฤติกรรมที่ดีจะปฏิบัติตามเพื่อน ส่วนพฤติกรรมไม่ดีจะไม่ปฏิบัติตาม ซึ่งเพื่อนที่คบกันหรือรวมกลุ่มกันจะไม่มีพฤติกรรมการรังแกที่รุนแรง มีเพียงการหยอกล้อกัน

สนุกสนาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mac Lennan & Felsenfeld, 1968 อ้างใน สิทธิเดช กุ่มศรีณี (2551) ผลการวิจัยพบว่า เพื่อนเป็นต้นแบบทักษะพฤติกรรมการแสดงออกและการสื่อสารของนักเรียน

พฤติกรรมการรังแกที่นักเรียนกลุ่มตัวอย่างเคยทำมากที่สุด เคยล้อชื่อพ่อแม่ของเพื่อน ซึ่งเคยทำสัปดาห์ละ 3 – 4 ครั้ง รองลงมาคือ แกล้งเพื่อน ทำให้เพื่อนเจ็บ หรือบาดเจ็บ และใช้คำพูดที่ทำให้คนอื่นไม่สบายใจ เสียใจ หรืออับอาย ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวเคยทำจำนวน 1 – 2 ครั้ง ส่วนพฤติกรรมการรังแกอื่น ๆ ส่วนใหญ่ไม่เคยทำ ซึ่งพฤติกรรมการรังแกที่ทำต่อเพื่อน ๆ นักเรียนหรือคนอื่น เป็นการกระทำที่ไม่รุนแรงมากนัก เป็นปกติที่กลุ่มเพื่อนปฏิบัติต่อกันด้วยความสนุกสนาน และความเป็นกันเอง ทั้งนี้อธิบายได้ว่า เนื่องจากนักเรียนได้รับการดูแลเอาใจใส่จากครอบครัวอย่างอบอุ่น มีกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวเป็นประจำเกิดความใกล้ชิด มีปัญหาสามารถปรึกษาพูดคุยกับ พ่อ แม่ ผู้ปกครองได้เสมอ และพ่อ แม่ ผู้ปกครองมักจะแสดงความรักโดยใช้คำพูดและการกระทำมากกว่าการแสดงพฤติกรรมข่มขู่หรือความรุนแรง สอดคล้องกับ ทฤษฎีแนวคิดของ อีริคสัน (จิตตินันท์ เดชะคุปต์, 2553) ที่กล่าวไว้ว่า สิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพ ทางสังคม และทางความคิด เข้ามามีอิทธิพลกับพัฒนาการของบุคคลในด้านความสามารถ ในการปรับตัว บุคลิกภาพ และพฤติกรรม ในขณะที่วัยรุ่นรู้จักใช้ความคิดพิจารณาเหตุผล สามารถแสดงความคิดเห็นร่วมกับคนอื่นได้ รู้จักสังเกตการกระทำความคิดผู้อื่น พยายามปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเองให้เป็นที่ยอมรับของสังคม โดยเอาแบบอย่างจากคนอื่นที่ตนเห็นว่าดี (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2549)

3. ข้อเสนอแนะของการวิจัย

จากผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 2 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ตลอดจนข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติการ

3.1.1 รัฐควรมีนโยบายให้โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา มีนักจิตวิทยาประจำโรงเรียนอย่างน้อย 1 ตำแหน่งเป็นครูแนะแนว มีความสามารถในการใช้แบบทดสอบทางจิตวิทยา และให้คำแนะนำเด็กและผู้ปกครองได้อย่างทั่วถึง

3.1.2 โรงเรียนควรมีระบบการให้คำปรึกษาทางออนไลน์ ระหว่างครูนักจิตวิทยากับเด็กนักเรียนและผู้ปกครอง การให้คำปรึกษาแบบออนไลน์จะสามารถเข้าถึงเด็กนักเรียนและผู้ปกครองที่มีปัญหาได้ดีกว่าการให้คำปรึกษาแบบเผชิญหน้า

3.1.3 โรงเรียนควรมีสุนัขไถ่เกี้ยว อยู่ในโรงเรียนและมาตรการป้องกันการรังแกที่ชัดเจน

3.1.4 โรงเรียนควรจัดทำโครงการอบรมให้ความรู้กับผู้ปกครองในด้านจิตวิทยาของวัยรุ่น เพื่อสร้างความเข้าใจในการเลี้ยงดู หรือดูแลบุตรหลานช่วงวัยรุ่น

3.1.5 โรงเรียนควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ปฏิบัติร่วมกับเพื่อน ๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์การปฏิบัติในทางที่ดี ช่วยเหลือสังคม เกิดเป็นพฤติกรรมที่ดีของนักเรียน และมีพฤติกรรมเลียนแบบเพื่อนที่ปฏิบัติดี

3.1.6 พ่อแม่ ผู้ปกครอง และบุคคลในครอบครัว ควรให้การดูแลเอาใจใส่บุตรหลาน อย่างใกล้ชิด สร้างสัมพันธภาพให้แน่นแฟ้นในครอบครัว หาโอกาสทำกิจกรรมร่วมกันอยู่เสมอ ให้คำแนะนำปรึกษาทุกเรื่อง และเสริมกำลังใจให้กับบุตรหลาน

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพและเก็บข้อมูลเชิงลึก เช่น การสนทนากลุ่ม หรือสัมภาษณ์เจาะลึก ในด้านปัจจัยของพฤติกรรมกรังแก หรือพฤติกรรมรุนแรง ที่เกิดกับวัยรุ่น ทั้งตอนต้นและตอนปลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลพฤติกรรมกรังแกและผลกระทบที่เกิดจากการรังแกที่ชัดเจนมากขึ้น

3.2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรังแกของกลุ่มประชากรกลุ่มอื่น เช่น วัยเด็ก และวัยรุ่นตอนปลาย เป็นต้น เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงาน และครอบครัว ร่วมกันป้องกันและแก้ไข ไม่ให้กระทบต่อการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (ม.ป.ป.). *ความรุนแรงของวัยรุ่นไทย : พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ*. กรุงเทพฯ : ปิยอนด์ พับลิชชิ่ง.
- กอร์ปบุญ ภาวะกุล และ ประโมทย์ สุนดิษฐ์. (2554). “การศึกษาพฤติกรรมการรังแกข่มขู่กับระดับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองในโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่ง กรุงเทพมหานคร”. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย* 56,1 (มกราคม-มีนาคม), 35-44.
- กัลยากร คุณเจริญ. (2554). *ความสัมพันธ์ระหว่างการทำหน้าที่ของครอบครัว ความร่วมรู้สึก บรรทัดฐานของกลุ่มเพื่อน กับพฤติกรรมข่มเหงรังแกผู้อื่น ในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- การิมะห์ และหิมและดวงณี จงรักษ์. (2552). *ปัจจัยที่พยากรณ์พฤติกรรมการรังแกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลจังหวัดปัตตานี*. (สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- _____. (2553). *การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณด้วยโปรแกรม R แพ็คเกจ Rcommander* (สารนิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- เกษตรชัย และหิม และ ดลมนรรัตน์ บากา. (2552). “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรุนแรงของเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” *วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์มนุษยศาสตร์* 15,6 (พฤศจิกายน – ธันวาคม), 59-90.
- เกษตรชัย และหิม และ อุทิศ สังข์รัตน์. (2555). *รายงานสรุปผลการวิจัยเรื่องปัจจัยในการพยากรณ์พฤติกรรมการรังแกของนักเรียน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลา*. สงขลา. สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.
- จรรยา สุวรรณทัต. (2551). “ระบบครอบครัวกับสังคม” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาจิตวิทยาครอบครัวและครอบครัวศึกษา* หน่วยที่ 5 หน้า 1-41 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัย-ธรรมมาธิราช สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์.
- วิจิต อุ๋อัน. (2550). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 9) กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- จำลอง คำบุญชู. (2557). *สรุปสภาวะการณ์เด็กและเยาวชน*. ลำปาง ศูนย์ศึกษาเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนล้านนา.
- _____. (2556). *พฤติกรรมการณ์ร้ายแรงของนักเรียน*. สงขลา คณะศิลปศาสตร์: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- จิราพร ชมพิกุล และคณะ. (2552). *ความสัมพันธ์ในครอบครัวไทย*. มปท., มปป.
- จิตตินิ แสงจันทร์. (2551). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนในโรงเรียนบ้านเกาะทอสม ตำบลโคกม่วงอำเภอชัยสน จังหวัดพัทลุง*. (สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- ชุตินาถ ศักรินทร์กุล และ อลิสา วัชรสินธุ. (2557). ความชุกของการข่มเหงรังแกและปัจจัยด้านจิตสังคมที่เกี่ยวข้องในเด็กมัธยมต้นเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย* 59,3 (กรกฎาคม-สิงหาคม), 221-230.
- นิภาพรรณ ต่อชาว. (2546). *ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูกับพฤติกรรมก้าวร้าวในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- นันทกฤต โรตมนันทกฤต. (2556). *พฤติกรรมการณ์สื่อสารข้ามวัฒนธรรมกับการข่มเหงรังแกในสถานศึกษา*. (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- พนิดา ไพรสุริยะ. (ม.ป.ป.). *ผลของการใช้เบียร์รอกเกอร์เพื่อลดพฤติกรรมทำร้ายเพื่อนของเด็กที่เสี่ยงต่อปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์*. (สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2556). *ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ* (พิมพ์ครั้งที่ 6) กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ และคณะ. (2545). *การศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของคนไทยกับกระบวนการทางสังคมประภคของครอบครัวในปัจจุบันที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรพรรณ มากบุญ. (2555). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทักษะทางสังคมของเด็กและเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 2 จังหวัดราชบุรี*. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพมหานคร.
- ณัฐกร อินทุยศ. (2556). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ภัทรา จุลละปิยะ. (2550). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้พฤติกรรมการรังแกกันกับพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียนในจังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี). กรุงเทพมหานคร.
- ศรัญญา อธิชนะ. (2553). การศึกษาพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนวัยรุ่น. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- ศรีเรื่อน แก้วกังวาน. (2549). จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย. (พิมพ์ครั้งที่ 9) กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิวภรณ์ โคตรสุมาตย์. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู การทำหน้าที่ของครอบครัวกับการถูกข่มเหงรังแกโดยเพื่อน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- สมคิด ลอมาลี. (2554). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมข่มขู่ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร. (ปริญญาานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- สมบัติ ตาปัญญา. (2549). รายงานการสำรวจปัญหาการรังแกกันของนักเรียน. ภาควิชาจิตเวชศาสตร์. คณะแพทยศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____. (2549). “การสำรวจทัศนคติต่อการสร้างวินัยและพฤติกรรมในการสร้างวินัยของครูต่อนักเรียน” ภาควิชาจิตเวชศาสตร์. คณะแพทยศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมคิด ลอมาลี. (2554). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมข่มขู่ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- สิทธิเดช คุ่มเสรณี. (2551). ผลของการรับรู้ความถี่ของความรุนแรงภายในครอบครัวที่มีต่อพฤติกรรมการข่มเหงรังแกผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ในกรุงเทพฯ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- สุชา จันทร์เอม. (2549). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

สุภาพรณ โคตรจรัส และชุมพร ขงกิตติกุล. (2545). *ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรม
เลี้ยงดูและพฤติกรรมส่วนบุคคลของวัยรุ่นไทย*. คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย , กรุงเทพมหานคร.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง

คำชี้แจง

- แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาของผู้วิจัยในหลักสูตรปริญญาโท วิชาเอก การพัฒนาครอบครัวและสังคม สาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้
 - เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง
 - เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง
- ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ต้องแจ้ง ชื่อ-สกุล และ โรงเรียน ในการตอบแบบสอบถาม คำตอบในแบบสอบถามและข้อมูล จะถูกนำไปใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น
- ผลของการศึกษามีประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาแก่เยาวชนโดยส่วนรวม
- แบบสอบถามนี้มีเนื้อหาทั้งหมด 3 ตอน
 - ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักเรียน
 - ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบเลือกตอบ
 - ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

ลงชื่อ.....

นางเนรัญชรา ไชยยา

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา....

ขอขอบคุณที่ให้ข้อมูล

ข้อมูลของนักเรียนเป็นความลับ ไม่ต้องเขียนชื่อลงในแบบสอบถาม

แบบสอบถาม

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดลำปาง

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน ให้ตรงกับข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนมากที่สุด

1. เพศ ชาย หญิง อื่นๆ.....
2. เกรดเฉลี่ยสะสมล่าสุดในภาคการศึกษาที่ผ่านมา 0.00-1.99 2.00-2.99 3.00-4.00

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบเลือกตอบ

2.1 การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว

ขอให้นักเรียนให้ข้อมูลเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว โดยใช้เครื่องหมาย ในช่องที่ตรงกับความจริงมากที่สุดเพียงข้อเดียวโดยให้ค่าคะแนน ดังนี้

- จริงมาก เท่ากับ 5 คะแนน
จริง เท่ากับ 4 คะแนน
ค่อนข้างจริง เท่ากับ 3 คะแนน
ค่อนข้างไม่จริง เท่ากับ 2 คะแนน
ไม่จริง เท่ากับ 1 คะแนน

ข้อ	ประเด็นการอบรมเลี้ยงดู	จริง มาก	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่ จริง
รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่						
1.	พ่อแม่วางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการปฏิบัติตนของ ฉันเมื่ออยู่ที่บ้าน ไว้อย่างชัดเจน					
2.	พ่อแม่แสดงความรักต่อฉันทั้งโดยคำพูดและ การกระทำ					

ข้อ	ประเด็นการอบรมเลี้ยงดู	จริง มาก	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่ จริง
รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม						
3.	เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นฉันสามารถปรึกษาพ่อกับแม่ได้เสมอ					
4.	เมื่อนั้นทำอะไรผิดพลาดพ่อแม่จะว่ากล่าวตักเตือนและให้กำลังใจฉันมากกว่าตำหนิ					
5.	พ่อแม่ต้องการให้ฉันปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้โดยไม่มีข้อโต้แย้งใดๆ					
6.	พ่อแม่ไม่ให้อิสระฉันในการเลือกคบเพื่อน					
7.	พ่อแม่มักให้ฉันทำตามวิธีการของท่าน เพราะเห็นว่าเป็นวิธีที่ถูกต้องและเหมาะสมกว่า					
8.	พ่อแม่มักใช้การขู่และลงโทษกับฉันเมื่อท่านไม่พอใจ					
รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ						
9.	พ่อแม่ปล่อยให้ฉันทำอะไรก็ได้แต่ขอให้อยู่ที่บ้าน					
10.	ฉันสามารถแสดงกริยาก้าวร้าวต่อหน้าพ่อแม่โดยพ่อแม่ไม่ตำหนิ					
11.	พ่อแม่สนใจ ใ้ถามทุกข์สุขเฉพาะเวลาที่ฉันมีปัญหาหนัก					
12.	พ่อแม่เข้าข้างฉันเสมอแม้ฉันทำผิด ฉันไม่เคยโดนตำหนิไม่ว่ากรณีใด					
รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง						
13.	พ่อแม่ไม่สนใจความเป็นอยู่ของฉัน					
14.	ฉันไม่อยากปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับพ่อแม่ แม้จะมีเรื่องหนักใจ					
15.	พ่อแม่ปล่อยให้ฉันตัดสินใจเองโดยไม่ให้คำแนะนำหรือช่วยเหลือ					
16.	พ่อแม่ให้ฉันทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง โดยไม่สนใจว่าจะทำได้หรือไม่					

2.2 ความสัมพันธ์ (ที่ดี) ในครอบครัว

ขอให้นักเรียนให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ (ที่ดี) ในครอบครัวของตนเอง โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ที่ตรงกับความจริงมากที่สุดเพียงข้อเดียวโดยให้ค่าคะแนน ดังนี้

จริงมาก	เท่ากับ 5 คะแนน
จริง	เท่ากับ 4 คะแนน
ค่อนข้างจริง	เท่ากับ 3 คะแนน
ค่อนข้างไม่จริง	เท่ากับ 2 คะแนน
ไม่จริง	เท่ากับ 1 คะแนน

ข้อ	ประเด็นความสัมพันธ์ในครอบครัว	จริง มาก	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่ จริง
ด้านการใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว						
1	ฉันและสมาชิกในครอบครัวมีเวลาพบปะพูดคุยกันเป็นประจำ					
2	ฉันและสมาชิกในครอบครัวมีเวลาทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น เล่นกีฬา ปลูกต้นไม้ ดูโทรทัศน์ร่วมกัน					
3	ในโอกาสสำคัญๆ ฉันและสมาชิกในครอบครัวจะอยู่พร้อมหน้าพร้อมตา และปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันอยู่เสมอ (เช่น วันคล้ายวันเกิด วันครบรอบแต่งงาน วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ ฯ)					
4	ฉันและสมาชิกในครอบครัวรับประทานอาหารร่วมกันที่บ้านเป็นประจำ					
ด้านการพูดคุยปรึกษาหารือ แก้ไขปัญหา และตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่างๆ						
5	สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมช่วยกันตัดสินใจปัญหาที่สำคัญๆของครอบครัวเสมอ					
6	สมาชิกในครอบครัวมีความพอใจในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันเป็นประจำ					
7	สมาชิกในครอบครัวมักช่วยกันหาวิธีใหม่ๆ ในการแก้ไขปัญหา					

2.3 อิทธิพลของเพื่อน

คำชี้แจง แบบสำรวจนี้เป็นแบบสำรวจอิทธิพลของเพื่อนของนักเรียน ให้นักเรียนทำเครื่องหมายกากบาท (×) ลงในช่องที่ตัวเลขที่ตรงกับความจริงมากที่สุดเพียงข้อเดียว โดยให้ค่าคะแนน ดังนี้

จริงมาก	เท่ากับ 5 คะแนน
จริง	เท่ากับ 4 คะแนน
ค่อนข้างจริง	เท่ากับ 3 คะแนน
ค่อนข้างไม่จริง	เท่ากับ 2 คะแนน
ไม่จริง	เท่ากับ 1 คะแนน

ข้อ	ประเด็นอิทธิพลของเพื่อน	จริง มาก	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่ จริง
ความรู้สึกรู้สึกว่ามีเพื่อนมาก						
1	ฉันมีเพื่อนสนิทในโรงเรียนจำนวนมาก					
2	ฉันมีเพื่อนสนิทนอกโรงเรียนจำนวนมาก					
3	ฉันมีเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันจำนวนมาก					
4	ฉันมีเพื่อนรุ่นน้องจำนวนมาก					
5	ฉันมีเพื่อนรุ่นพี่จำนวนมาก					
6	ฉันมีเพื่อนเพศเดียวกันกับฉันจำนวนมาก					
7	ฉันมีเพื่อนต่างเพศจำนวนมาก					
ความรู้สึกรู้สึกว่ามีเพื่อนขอใช้ความรุนแรง						
8	เพื่อนของฉันขอใช้กำลังหรือขอใช้ความรุนแรงทำร้ายร่างกายผู้อื่น					
9	เพื่อนของฉันขอข่มขู่คนอื่นเพื่อเอาเงินหรือสิ่งของ					
10	เพื่อนของฉันขอล้อเลียนหรือเยาะเย้ยถากถางผู้อื่นเมื่อเขาทำพลาด					
11	เพื่อนของฉันขอรวมกลุ่มกันเพื่อแกล้งเพื่อนหรือนักเรียนคนอื่นๆ					

ข้อ	ประเด็นอิทธิพลของเพื่อน	จริง มาก	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่ จริง
ความเป็นผู้นำ (ความรุนแรง) ในกลุ่มเพื่อน						
12	เพื่อนของฉันบอกวิธีแก้งคนอื่นให้กับฉัน					
13	โดยปกติฉันจะทำตามที่เพื่อนรุ่นพี่ต้องการให้ทำ					
14	โดยปกติฉันจะทำตามที่เพื่อนสนิทต้องการให้ทำ					
15	โดยปกติฉันจะให้เพื่อนสนิททำในสิ่งที่ฉันต้องการ					
16	ฉันมักให้เพื่อนรุ่นน้องทำในสิ่งที่ฉันต้องการ เช่นขโมยสิ่งของ หรือทำลายสิ่งของ ของคนที่ฉันไม่ชอบ					
17	เพื่อนรุ่นพี่มักให้ฉันขโมยสิ่งของ หรือทำลายสิ่งของ ที่เป็นของคนที่ไม่ชอบ					
ความรู้สึกว่ามีเพื่อนไม่ชอบใช้ความรุนแรง						
18	เพื่อนชักชวนฉันให้ทำกิจกรรมเพื่อส่วนร่วม หรือบำเพ็ญประโยชน์					
19	เพื่อนดักเตือนฉัน ห้ามปรามไม่ให้ฉันยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด					
20	เพื่อนชักชวนให้ฉันเข้าห้องเรียนหรือห้องสมุดเสมอ					
21	เพื่อนมักเตือนฉันเมื่อฉันทำผิดระเบียบโรงเรียน					

2.4 พฤติกรรมการรังแก

ขอให้นักเรียนให้ข้อมูลเกี่ยวกับการรังแก โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง □ ที่ตรงกับความจริงมากเกี่ยวกับตัวนักเรียนหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในภาคเรียนนี้กับนักเรียนมากที่สุด โดยตอบเพียงข้อเดียว

ข้อ	ประเด็นการรังแก	ข้อมูล
	พฤติกรรมกรังแกทางร่างกาย	
1.	นักเรียนเคยทำให้เพื่อนเจ็บ เช่น ชก คัด ผลัก เตะ ทำให้เพื่อนหรือคนอื่นได้รับบาดเจ็บ	☐ ฉันไม่เคยทำเลย ☐ เคยทำแค่ 1-2 ครั้ง ☐ เคยทำเดือนละ 2-3 ครั้ง ☐ เคยทำสัปดาห์ละครั้ง ☐ เคยทำสัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง
2.	นักเรียนเคยแย่งเงิน สิ่งของ หรือทำให้สิ่งที่เป็นทรัพย์สินของคนอื่นเสียหาย	☐ ฉันไม่เคยทำเลย ☐ เคยทำแค่ 1-2 ครั้ง ☐ เคยทำเดือนละ 2-3 ครั้ง ☐ เคยทำสัปดาห์ละครั้ง ☐ เคยทำสัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง
3.	นักเรียนเคยขว้างปาสิ่งของใส่เพื่อน	☐ ฉันไม่เคยทำเลย ☐ เคยทำแค่ 1-2 ครั้ง ☐ เคยทำเดือนละ 2-3 ครั้ง ☐ เคยทำสัปดาห์ละครั้ง ☐ เคยทำสัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง
4.	นักเรียนเคยแกล้งขูดขาเพื่อนจนเพื่อนหกล้ม และได้รับบาดเจ็บ	☐ ฉันไม่เคยทำเลย ☐ เคยทำแค่ 1-2 ครั้ง ☐ เคยทำเดือนละ 2-3 ครั้ง ☐ เคยทำสัปดาห์ละครั้ง ☐ เคยทำสัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง

ข้อ	ประเด็นการรังแก	ข้อมูล
	พฤติกรรมกรรรังแกทางวาจา	
5.	การใช้คำพูดที่ทำให้คนอื่นไม่สบายใจ เสียใจ หรืออับอาย เช่น ล้อเลียน เยาะเย้ย ถากถาง คำว่า ฯลฯ	☐ ฉันไม่เคยทำเลย ☐ เคยทำแค่ 1-2 ครั้ง ☐ เคยทำเดือนละ 2-3 ครั้ง ☐ เคยทำสัปดาห์ละครั้ง ☐ เคยทำสัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง
6.	นักเรียนเคยข่มขู่หรือบังคับให้คนอื่นทำสิ่งที่เขาไม่ยอมทำ	☐ ฉันไม่เคยทำเลย ☐ เคยทำแค่ 1-2 ครั้ง ☐ เคยทำเดือนละ 2-3 ครั้ง ☐ เคยทำสัปดาห์ละครั้ง ☐ เคยทำสัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง
7.	นักเรียนเคยรังแกเพื่อนหรือนักเรียนคนอื่นๆ ในโรงเรียน ด้วยการใช้อำนาจที่ไม่เหมาะสม หรือใช้อำนาจที่เหยียดเชื้อชาติ ผิวพรรณ หรือรูปร่างหน้าตา	☐ ฉันไม่เคยทำเลย ☐ เคยทำแค่ 1-2 ครั้ง ☐ เคยทำเดือนละ 2-3 ครั้ง ☐ เคยทำสัปดาห์ละครั้ง ☐ เคยทำสัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง
8.	นักเรียนเคยล้อชื่อพ่อแม่ของเพื่อน	☐ ฉันไม่เคยทำเลย ☐ เคยทำแค่ 1-2 ครั้ง ☐ เคยทำเดือนละ 2-3 ครั้ง ☐ เคยทำสัปดาห์ละครั้ง ☐ เคยทำสัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง
	พฤติกรรมกรรรังแกทางสังคม	
9.	นักเรียนเคยแสดงหรือการกระทำในลักษณะที่ทำให้ นักเรียนคนอื่นๆ เสียหาย	☐ ฉันไม่เคยทำเลย ☐ เคยทำแค่ 1-2 ครั้ง ☐ เคยทำเดือนละ 2-3 ครั้ง ☐ เคยทำสัปดาห์ละครั้ง ☐ เคยทำสัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง

ข้อ	ประเด็นการรังแก	ข้อมูล
10.	นักเรียนเคยพูดไม่จริง/โกหก ปล่อย่าว่าสื่อในทางที่ไม่ดี ทำให้เพื่อนเสียหาย ถูกดูหมิ่นหรือเกลียดชัง	☐ ไม่เคยเกิดขึ้นเลย ☐ เคยเกิดขึ้น 1-2 ครั้ง ☐ เคยเกิดขึ้น เดือนละ 2-3 ครั้ง ☐ เคยเกิดขึ้น สัปดาห์ละครั้ง ☐ เคยเกิดขึ้น สัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง
11.	นักเรียนเคยกักบริเวณ หรือจำกัดบริเวณเพื่อน หรือคนอื่นๆ ในโรงเรียน	☐ ฉันไม่เคยทำเลย ☐ เคยเกิดขึ้น 1-2 ครั้ง ☐ เคยเกิดขึ้น เดือนละ 2-3 ครั้ง ☐ เคยเกิดขึ้น สัปดาห์ละครั้ง ☐ เคยเกิดขึ้น สัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง
12.	การกระทำในลักษณะกีดกัน เหมินเฉยหรือเพิกเฉยเพื่อน เช่น ไม่ชวนให้เล่นด้วย ไม่ทำหรือไม่ให้ทำกิจกรรมด้วย ไม่ยอมรับเป็นเพื่อน หรือไม่สนใจ	☐ ฉันไม่เคยทำเลย ☐ เคยเกิดขึ้น 1-2 ครั้ง ☐ เคยเกิดขึ้น เดือนละ 2-3 ครั้ง ☐ เคยเกิดขึ้น สัปดาห์ละครั้ง ☐ เคยเกิดขึ้น สัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

นักเรียนมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนอย่างไร

1. นักเรียนมีความคิดเห็นว่าการรังแกของนักเรียน เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นปกติหรือไม่ เพราะอะไร

.....

.....

2. นักเรียนมีความคิดเห็นว่าการรังแกของนักเรียนมีสาเหตุมาจากอะไร

.....

.....

3. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการป้องกันพฤติกรรมรังแกของนักเรียนอย่างไร

.....

.....

4. นักเรียนมีความคิดว่าควรมีวิธีแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนอย่างไร

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางเนรัชชรา ไชยยา
วัน เดือน ปีเกิด	21 กุมภาพันธ์ 2507
สถานที่เกิด	อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง
ประวัติการศึกษา	นศ.บ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
สถานที่ทำงาน	ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดลำปาง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
ตำแหน่ง	ผู้พิพากษาสมทบ

